

Tot nuttige Stichting

1.

EEN VREEMDELING OP AARDE.

“Ik ben een vreemdeling op de aarde”. Ps. 119: 19.

Dit woord geldt bij uitnemendheid Christus. Niemand is er ooit zulk een vreemdeling op aarde geweest als Hij. Dit is een deel van het lijden geweest dat Hij heeft moeten en willen dragen. Hij wandelde onder een tegen God in opstand verkerende mensheid. Wel wilde Hij de mens innig nabij treden en was Hij te allen tijde bereid te helpen maar Hij bleef een vreemdeling door niemand begrepen.

Wat was de oorzaak daarvan? Het was Zijn heiligheid. Hij bleef de grote Eenzame door Zijn toewijding tot God en Zijn afgescheidenheid van de zondaren. In gaande in de mensenwereld, haar smart en ellende lenigend, een man van smarten en verzocht (d.i. bekend, telkens weer in aanraking komend) met ziekte, bleef Hij voor de mensenkinderen de grote Onbekende die het uitsprak: *“Niemand kent den Zoon”* (Mt. 11: 27). Hij kon de mens begrijpen maar geen van Adams kinderen kon het Hem.

Christus was geen man van de wereld. Wel kreeg Hij telkens haar harde realiteiten onder het oog. Hij stond hoewel niet van, toch in de wereld. Hij had van de wereld te lijden omdat Hij tegen haar geest in van God getuigde. Hij liet Zich door haar verlokkingen niet bekoren. Hij overwon haar. En toch verloor Hij haar niet; Hij stortte onophoudelijk Zijn zegeningen over haar uit en stelde haar Zijn liefde en macht gedurig ten dienste, goed voor kwaad vergeldende. Haar bederf en vijandschap maakten Hem tot Man van smarten, haar ellende tot haar Weldoener.

Christus was afgescheiden van de zondaren. Niet op Farizeese wijze. Niet door het “raakt niet en smaakt niet”. Niet door het uiterlijk reinigen. Niet op monnikenwijze. Maar omdat Hij ten volle Gods dienstknecht, Gods slaaf was. Zijn vreemdelingschap op aarde komt zo allereerst op uit Zijn dienst voor God, uit de loop die Hij voor Hem volbrengen wilde om Zijn wil te doen, om Gods wet ten volle uit te leven. Waar geen der zondige mensen ooit hiertoe kon komen, stond Christus als een vreemde onder hen. De ijver Gods die Hem dreef was hun onbekend en daarom was Hij voor hen een vreemdeling.

Er was nog een reden: Zijn absolute reinheid en zondeloosheid. Al begrijpt de zondaar deze niet, Hij voelt ze onfeilbaar. De reine kan niet met de onreine, de vlekkeloze niet met de bezoedelde, de zondeloze niet met de zondaar in aanraking komen zonder herkend te worden. Christus' zondeloosheid kon niet verborgen blijven. Te allen tijde openbaarde ze zich. Onder geen omstandigheid kon Hij een tweeslachtige positie innemen; het “schipperen” was Hem vreemd. En dit maakte Hem voor de mensen tot een vreemdeling. Levende in een zondige wereld, werd Hij er niet door overwonnen. Hij deed niet met haar mee, in geen enkel opzicht, en was haar daarom een vreemdeling.

Christus heeft Zijn vreemdelingschap ongetwijfeld diep gevoeld al vinden we dit in de Evangelien niet vaak terug. De menselijke natuur is op gemeenschap aangewezen. Ze wil gaarne één of meer deelgenoot maken van haar verlangens, gevoelens en overdenkingen. Een duide-

lijk bewijs t.o.v. Christus' eenzaamheid vinden we in Zijn verzoek aan de drie discipelen met Hem te waken. Maar men moet niet denken dat Hij die slechts toen gevoeld heeft. Zijn vreemdelingschap veroorzaakte Hem voortdurend eenzaamheid. En deze is een deel van Zijn lijden geweest.

Een ding stond hier als de heerlijkste vergoeding tegenover: Zijn gemeenschap met Zijn Vader in Wiens liefde Hij bleef. Zo bekeken was Hij toch weer niet alleen. Maar vreemdeling op aarde bleef Hij.

De O.T. gelovigen hebben iets van het vreemdelingschap van Christus op aarde doorvoeld. Wel zullen velen van hun het aardrijk in der eeuwigheid beërven, Maar in hun tijd voelden zij er zich ook vreemdeling en wel omdat Gods Wet in Israël nooit recht en ten volle onderhouden is. Zij voelden zich niet thuis te midden van hun tijdgenoten en in een staat van zaken, waarin geen gerechtigheid heerste.

De ware gelovigen van heden zullen zich eveneens vreemdeling op aarde gevoelen. De geest van de wereld wordt hun, als het goed is, hoe langer hoe vreemder. Geboren uit de Geest Gods, kunnen zij zich niet vinden in de wereld en haar begeerlijkheid. Alles in de wereld druist in tegen Gods norm en maatstaf, Gods heiligheid en rechtvaardigheid, Gods vrede en liefde. Hoe kan men zich thuis voelen in een sfeer waarin de verborgenheid der ongerechtigheid voortwoekert en telkens weer vulkanische uitbarstingen te zien geeft waarbij de dromen van boosaardigheid, wreedheid, onmenselijkheid, onderdrukking, rechtsverkrachting en Godshaat opgestuwd worden. Hoe kan men ooit thuis zijn in het rijksgedebiet van de Boze, in de koninkrijken die hem overgegeven zijn. Al wat in de wereld is, is niet uit God en allen die uit God geboren zijn, kunnen daar niet vrij ademen, zich er niet bij aanpassen. Zij moeten zich vreemdeling voelen. En de wereld staat vreemd tegenover hen. Zij voelt dat zulken niet van haar zijn en haat hen.

Voor hen die geroepen zijn tot de bedeling der verborgenheid brengt niet alleen het geboren zijn uit God het vreemdelingschap mede maar (in nog sterker mate dan zij wier Vaderhuis in de hemelen is, al geldt dit ook hen) ook de hoop van die roeping. Geroepen te worden tot het huisgenoot Gods zijn, tot het bijzondere burgerschap in de hemelen, accentueert te sterker het hier niet thuis behoren. Wie zoekt de dingen die boven zijn waar Christus is en geroepen wordt tot de alles te boven gaande heerlijkheid zal te meer, zal het goed zijn, moeten verlangen naar het als huisgenoot Gods ingezet worden in de Rechterhand Gods omdat daar zijn eindbestemming ligt. Hij verwacht geen aarde waar gerechtigheid heerst, al verblijdt hij er zich over, hij hoopt geen opname in het Vaderhuis, al verheugt hij zich over de vele woningen die anderen er zullen betrekken, maar hij verlangt naar het voleindigen van de loop om thuis te zijn in al de volheid Gods. Hij voelt zich daarom te meer vreemdeling hier.

Men verwarre het *geestelijk* vreemdeling zijn niet met het vreemdelingschap van Abraham. Deze was vreemdeling in het hem toegezegde land, dat eens zijn eigendom zou zijn. Het geestelijk vreemdeling zijn sluit niet het hebben van nationale voorrechten, rechten en plichten uit. De eerste mogen genoten, van de tweede mag gebruik gemaakt worden, de derde moeten èn om der Overheid èn om des gewetens wil nagekomen worden. (Rom. 13).

Elk lezer ga na hoe het met zijn vreemdelingschap staat. Of leeft men nog in de aardse dingen? Onze plicht goed te vervullen is een eis, maar op te gaan in het aardse is gemis aan of verzaking van het vreemdelingschap. Wie het niet is, worde, wie het al in meer deze of mindere mate is, worde te meer een vreemdeling op de aarde. En daarmee een huisgenoot Gods.

De Opstandingsabbat (Vervolg)

Opsomming en tijd.

We gaan nu over tot de bespreking van Israëls hoogtijden. In Lev. 23 worden ons “de gezette hoogtijden” des Heeren gegeven. “Gezette hoogtijden” is in het Hebreeuws één woord, dat “vastgestelde tijden” betekent. In Gen. 1: 14 vinden we het voor het eerst in de Schrift; daar is het vertaald door “gezette tijden”. Zo ook in Gen. 17: 21 en 21: 2. We kunnen in onze tijd het woord beter vertalen door “vastgestelde tijden”.

De in Lev. 23 genoemde “vastgestelde tijden” zijn de sabbat, vs. 3, het Pascha, vs. 5, het feest van de ongezuurde broden, vs. 6-8, de garfdag, vs. 9-14, de vijftigste dag of het feest der weken (Deut. 16: 16), vs. 15-22, de gedachtenis des geklanks, vs. 23-25, de grote verzoendag, vs. 26-32, het feest der loofhutten, vs. 33-44. Ze zijn allen aan één, bepaalde dag of tijd gebonden. Men ga dit na:

De sabbat	7de dag der week
Het Pascha	14 ^{de} dag der eerste maand
Het feest der ongezuurde broden	15 ^e tot de 22 ^{ste} dag dier maand
De garfdag	Des daags na de sabbat
Het feest der weken	50 dagen na de garfdag
De gedachtenis des geklanks	1 ^{ste} dag der 7 ^e maand
Grote verzoendag	10 ^{de} dag der maand
Het feest der loofhutten	15 ^{de} tot de 22 ^{ste} dag dier maand

Het Pascha.

De jaarlijkse hoogtijden worden geopend met de Pascha dag.

“In de eerste maand, op den veertienden der maand, tussen twee avonden, is des Heeren Pascha” Lev. 23:5.

De eerste maand is de maand Abib (lees: Aviv). Deze maand werd tot hoofd der maanden gemaakt, Ex. 12: 2 en tot Israël werd gezegd: ***“Neem waar de maand Abib dat gij den Heere uw God Pascha houdt; want in de maand Abib heeft u de Heere uw God uit Egypteland uitgevoerd bij nacht”***, Deut. 16: 1. Zie ook Ex. 13: 4; 23: 15; 34: 18.

Het woord Abib betekent “aar”. Zo is het vertaald in Ex. 9: 31 (de gerst was in de aar). Men kan het bij de maandnaam vertalen door “Arenmaand”.

Het Pascha (Pascha betekent “voorbijgang”; in Ex. 12: 13, 23 en 27 staat het werkwoord) moest geslacht worden “tussen twee avonden” zegt de S.V. In het Hebreeuws staat “tussen de avonden”. Hiervan wordt meer dan een verklaring gegeven. Voor we die noemen, zij meegedeeld, dat ten tijde van Christus en later twee of ook wel drie avonden werden onderscheiden. D.w.z. men deelde de avondtijd, of wat men daaronder verstond, in twee of drie delen. De eerste avond liep van het einde van de middag tot zonsondergang. De tweede was van zonsondergang tot het donker werd; hij vormde dus wat wij noemen de schemertijd. De derde begon daarna en duurde tot de nacht kwam. Deze laatste was de eigenlijke avond.

Nu de uitdrukking ***“tussen de avonden”***. De Farizeën verstonden daaronder de tijd vanaf de zesde ure (dus ’s middags 12 uur wanneer de zon door haar toppunt was gegaan) tot zonsondergang. Eigenlijk begon hij ’s middags om één uur, daar men dan de zon zich duidelijk zag gaan neigen. Hiertegenover stond de Samaritaanse of Karaïtische opvatting; deze leerde dat het “tussen” begon bij zonsondergang en duurde tot de schemertijd voorbij was. In deze visie verstond men er dus onder wat we hierboven de tweede avond genoemd zagen, terwijl de Fa-

rizeën er de eerste avond mee zagen aangeduid.

Wie is hierin nu juist? We geloven, dat de Schrift ons in Deut. 16: 6 een duidelijke aanwijzing geeft. Het Pascha moest geslacht worden **“aan den avond als de zon ondergaat”**. Dit heet dan in Ex. 12: 6 **“tussen de avonden”**. Dat is ongeveer tussen 6 en 7 uur 's avonds. De veertiende Abib (Aviv) begon zodra de zon onder was, dan kwam de schemertijd en daarin werd het paschalam geslacht. Dus in de tweede avond (zie hierboven).

De Farizeën schijnen ook hier Gods Woord krachteloos gemaakt te hebben. Josephus zegt althans in zijn “Joodse Oorlogen” 6.9.3, dat het paaslam tussen de negende en elfde ure geslacht werd. Hiermee is het door de Rabbinen dus naar het laatste deel van de veertiende der maand verschoven, n.l. naar de dagtijd die om 6uur 's avonds eindigde. Men heeft “avond” hier in zijn bredere zin opgevat. Mogelijk ook vond men het praktischer meer met het daglicht te werken en heeft men die verklaring aan Gods Woord gegeven. Het paschalam werd in Christus' dagen dus niet 's avonds om 6 uur geslacht, maar wat wij zouden noemen de andere dag 's middags om 3 uur. Christus heeft het Pascha op de juiste tijd gehouden, n.l. 's avonds. Bij Zijn sterven slachtten de Joden de paaslammeren in de tempel.

Het Pascha viel op een bepaalde datum. Die was weer gebonden aan de nieuwe maan. Waar deze niet op een bepaalde dag verschijnt, naar we zagen, is Pascha een verspringende hoogtijd. Het kan op elke dag der week vallen (zie tabel I bij een volgend onderdeel). Zo kon het voorkomen dat het op een zaterdag, dus sabbat, viel. De daarop volgende zondag, de vijftiende, was dan ook een sabbat. Deze moet niet met de wekelijkse verward worden.

De Garfdag.

Vlak na het feest der ongezuurde broden wordt gesproken over het brengen van een garf der eerstelingen van de oogst; dit was de gerstoogst die de oogsttijd opende.

“En de Heere sprak tot Mozes, zeggende: Spreek tot de kinderen Israëls en zeg tot hen: Als gij in het land zult gekomen zijn hetwelk Ik u geven zal en gij zijn oogst zult in oogsten, dan zult gij een garf van de eerstelingen uws oogstes tot de priester brengen en hij zal die garf voor het aangezicht des Heeren bewegen opdat het voor u aangenaam zij; des anderen daags na de sabbat zal de priester die bewegen” vs. 9-11.

De zaak is op zichzelf eenvoudig; de vraag waarop het voor ons onderwerp op aankomt is deze: wat is die sabbat, de dag waarna de garf tot de priester gebracht moest worden? Hierover is meer dan één verklaring gegeven. Waarover een enkel woord.

Het orthodoxe Jodendom verstond onder deze sabbat de vijftiende Abib of Nisan. Deze gold voor een sabbatdag, want er mocht geen dienstwerk op gedaan worden, Lev. 23: 7; Ex. 12: 16. Deze mening is ook de overgeleverde. Josefus noemt des anderen daags na de sabbat de tweede dag der ongezuurde broden (Oudheden III, 10, 5). Deze opinie deelt ook Philo (een Joods wijsgeer ongeveer in Christus' tijd levend). In de Septuaginta, de Griekse vertaling van het O.T., is voor “sabbat” “de eerste” (n.l. feestdag) vertaald. Ook in Joodse commentaren komt deze mening naar voren. In de Mischna is over deze vraag geen twijfel (Chagiga II, 4; Mena-chot X, 1-3). Echter, er is een tweede mening. Sommigen hebben gemeend, dat met deze sabbat de zevende dag bedoeld is, die ook een rustdag was. In de Syrische Bijbelvertaling komt deze opinie tot uiting; zij vertaalt door “sabbat” “de laatste feestdag”. En de Abesijnse Joden vierden Pinksteren 57 dagen na Pasen. De derde mening is, dat men onder de “sabbat” de wekelijkse sabbat te verstaan heeft die tussen de eerste en zevende rustdag in de week der ongezuurde broden inlag. Die sabbat kon vanzelf samenvallen met de vijftiende Abib, maar dit was niet steeds het geval. Deze mening werd voorgestaan door de Sadduceeën

(Talmud, Me-nachot, f 65, Megillat Taanith 1, 2) en later door de Karaieten. Ook door latere Joodse geleerden (b.v. Fürst). En mede door sommige Christelijke uitleggers (b.v. Hitzig).

Wat nu ons inzicht is? We houden de tweede mening voor de meest onlogische; immers, als de 21ste Abib de bedoelde sabbat is, valt de garfdag op de 22ste, d.w.z. geheel buiten het feest der ongezuurde broden waar de garf mee verbonden wordt en valt Pinksteren 57 dagen na Pasen. Daarbij is het onlogisch om de derde sabbat te nemen van een week en de twee andere (de 15de en de wekelijkse) die er aan voorafgaan, over het hoofd te zien. De mening der Sadduceeën e.a. lijkt beter. Maar ook hier zijn bezwaren tegen in te brengen. Als met "de sabbat" de wekelijkse sabbat bedoeld is, is de aanduiding te kort omdat er in die week drie sabbatten konden zijn en meestal waren. Verder is er in Lev. 23: 4-8 geen sprake van een wekelijkse sabbat en vloeit er uit het rusten in vs. 7 wat anders voort, n.l. dat men die dag voor de sabbat houdt waarop vs. 11 terugwijst. We zagen al, dat de grote verzoendag ook een sabbat heet (Lev. 23: 32), al was het geen wekelijkse sabbat en kon hij op elke dag der week vallen, gebonden als hij was aan een datum. We kunnen er verder op wijzen, dat na de intocht in Kanaan, toen zij het Pascha gehouden hadden, zij des anderen daags van het overjarig koren aten (Joz. 5: 11). En om dat te doen, moesten zij pas de garf ten beweegoffer brengen (Lev. 23: 11). Zij hebben dit blijkbaar niet gedaan, want zij aten het al de vijftiende en pas de zestiende hield het manna op (Joz. 5: 12). En dat was de dag na de sabbat (na de 15de) waarop de garf gebracht kon worden. Uit een en ander blijkt, dat men het best doet onder "sabbat" te verstaan de vijftiende Abib, en des daags na de sabbat voor de zestiende te houden. Die zestiende kon vanzelf op een wekelijkse sabbat vallen, als n.l. de vijftiende op een vrijdag viel en het Pascha op een donderdag.

Het feest der ongezuurde broden.

Nauw zich aan de Paschadag aansluitend, volgde, vanaf de vijftiende Abib, het feest der ongezuurde broden.

"En op de vijftienden dag dezer maand is het feest der ongezuurde broden des Heeren; zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten. Op de eerste dag zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk zult gij doen. Maar gij zult zeven dagen vuuroffer den Heere offeren; op den zevenden dag zal een heilige samenroeping wezen; geen dienstwerk zult gij doen" Lev. 23: 6-8.

De zaak is duidelijk. Van de vijftiende tot en met de een en twintigste mocht de Israëliet geen zuurdeeg in zijn meel bakken. Bovendien gold de eerste en de laatste dezer dagen als een rustdag, die men ook sabbat zou kunnen noemen want er was evenals op de sabbat een heilige samenroeping (zie vs. 3 en 7).

Wat gezegd is over de Paschadag, n.l. dat hij op elke dag der week kon vallen, geldt ook hier. Dat hing eenvoudig van de nieuwe maan af.

In onderstaande tabel hebben we een en ander aangegeven. In kolom I zien we op welke datum de vijftiende viel als het zondag de eerste Abib nieuwe maan was, in kolom II zien we dit voor maandag, in III voor dinsdag, enz. al de dagen der week. De vijftiende en een en twintigste waren rustdagen, die hebben we dik gedrukt.

Viel de nieuwe maan dus de eerste, op zondag, dan viel de veertiende op een sabbat; de vijftiende was ook een rustdag, dus had men twee sabbatten achter elkaar (Kolom I). Viel de nieuwe maan op een maandag, dan had men de twintigste op een zaterdag en de een en twintigste op een zondag. Dit was ook een rustdag, dus volgden dan twee sabbatten na elkaar (Kolom II). Viel de eerste op een dinsdag, dan was er in de week van de 14de tot en met de 21ste

Abib een tussensabbat (Kolom III). Zo ook als hij op woensdag en donderdag viel (Kolom IV en V). Viel de eerste op een vrijdag, dan viel de vijftiende ook op een vrijdag en was dit dus de rustdag die gevolgd werd door de wekelijkse sabbat; dan had men dus ook weer twee sabbatten na elkaar (Kolom VI). Viel de eerste op zaterdag, dan viel de vijftiende ook op zaterdag en de een en twintigste op vrijdag. Dit was dan een rustdag die gevolgd werd door de gewone sabbat (Kolom VII).

TABEL I.

	Abib	I	II	III	IV	V	VI	VII
NM	1	zo	ma	di	wo	do	vr	za
P	14	za	zo	ma	di	wo	do	vr
	(15	zo	ma	di	wo	do	vr	za
	(16	ma	di	wo	do	vr	za	zo
	(17	di	wo	do	vr	za	zo	ma
OB	(18	wo	do	vr	za	zo	ma	di
	(19	do	vr	za	zo	ma	di	wo
	(20	vr	za	zo	ma	di	wo	do
	(21	za	zo	ma	di	wo	do	vr
	22	zo	ma	di	wo	do	vr	za

NM = Nieuwe Maan; P = Paschadag; OB = Feest der ongezuurde broden. De rust- en sabbatdagen zijn geheel omljnd, men kan het op elkaar volgen duidelijk nagaan.

Vier maal vallen dus twee sabbatten achter elkaar. Dit was het geval als de Paschadag op een zaterdag, zondag, donderdag of vrijdag viel (zie Kolom I, II, VI en VII). Viel hij op een zondag, dan was dit het geval op 20 en 21 Abib, viel hij op een vrijdag, dan op 21 en 22 Abib (Kolom II en VII). Viel de Paschadag op een zaterdag, dan waren 14 en 15 Abib sabbatten (Kolom I). Viel hij op een donderdag, dan waren 15 en 16 de rustdagen (Kolom VI). We zullen bij de Evangelieën zien van welk belang het is daarop te letten.

Rustige Overdenkingen in Tijden van Beroering

I.

Een der moeilijkheden in ons dagelijkse leven is een goed evenwicht te verkrijgen in ons denken. De dingen waarmee we persoonlijk te doen hebben, beïnvloeden ons gewoonlijk zodanig, dat onze aandacht er te veel op gevestigd wordt, ons denken dreigt te veel in één richting over te hellen en ons oordeel te veel beïnvloed te worden door de dingen die we denken in ons belang te zijn. We veroordelen zo dikwijls anderen, omdat we ons niet in hun plaats kunnen stellen, we bekijken alles te veel van uit ons eigen standpunt. Wat we moeten doen is, niettegenstaande alles, alle dingen op objectieve wijze beschouwen, dat is: alsof we er zelf buiten stonden. Maar hoe moeilijk is dat! We kunnen zelfs zeggen dat het onmogelijk is voor de “natuurlijke” mens, want om daartoe te komen, moeten we afstand doen van onszelf en dat kunnen we alleen door Gods genade en na de wedergeboorte. Maar een kind van God kan “met Christus gekruisigd” worden en al blijft hij deel nemen aan de dingen van deze wereld, hij kan in beginsel alles beoordelen alsof hij er buiten stond. In de praktijk veronderstelt het een wandel naar Gods wil.

Ieder gelovige weet dat God het middenpunt is van alles, niet de mens. Maar dan is het niet meer dan logisch dit ook toe te passen in het leven en geen overwegend belang te hechten aan wat ons persoonlijk treft, niet te oordelen volgens wat we menen in ons eigen belang te zijn,

niet te handelen alsof we zelf alles kunnen doen. Laat ons in de eerste plaats rekenen met wat God kan verheerlijken en er aan denken, dat alles door Hem ingewerkt wordt, al gebeurt dat door tussenkomst van schepselen.

2.

Als de mens vooral zijn aandacht richt op stoffelijke dingen en zoekt wat hij denkt in eigen belang te zijn, dan zijn conflicten onvermijdelijk, zowel in het klein, tussen personen en families, als in het groot tussen volken. Want de stoffelijke dingen zijn begrensd in omvang en ieder wil meer voor zich zelf hebben.

Richten we ons tot de geestelijke goederen, dan is er geen reden voor strijd, want er is overvloed en hoe meer men geeft, hoe meer men krijgt.

Tot nuttige Stichting

2.

TRAAG OM TE SPREKEN.

“Zo dan, mijn geliefde broeders, een iegelijk mens zij ras om te horen, traag om te spreken, traag tot toorn”. Jak. 1: 19.

“Jakobus, een dienstknecht Gods en des Heeren Jezus Christus, aan de twaalf stammen die in de verstrooiing zijn”.

Deze Brief is dus gericht tot Israël. Wat hebben wij, gelovigen uit de Heidenen, wat meer is, geroepenen tot het Lichaam er dus mee te maken, zullen sommigen die weten dat de Schrift naar haar bedelingen uitgelegd moet worden, zeggen. Laat men in deze niet doorvloeien. Al de Schrift ... is nuttig tot lering, zegt Paulus. Dus ook die aan de twaalf stammen. En dat niet alleen voor die twaalf stammen, maar ook voor ons. Geven we dan daarmee het eerste niet prijs: de uitlegging naar de bedelingen? Neen, maar we verwerpen alleen een afsnijden in porties: dit is voor de Heidengelovigen, dus met het andere hebben we niets te maken; dit is voor de Jodenchristenen, dus die hebben met Paulus' Brieven niets te maken. Wie zo gaat staan, had beter niets over de uitlegging der waarheid naar bedelingen vernomen kunnen hebben, want hij vloeit door, bij hem is er geen betrachten van de regel: al de Schrift is nuttig tot lering.

De Schrift is een organisch geheel. Ze bestaat m.a.w. uit verschillende wonderlijke levende weefsels die op zichzelf een eenheid vormen en met elkaar één geheel.

Hoewel ze een eigen functie, een eigen dienst verrichten, of m.a.w. tot verschillende groepen zich richten, daarom wil dit niet zeggen, dat we ons uitsluitend bezig moeten houden met wat tot ons gericht is. Wie zo spreekt is gelijk aan hem die denkt geen fundament nodig te hebben omdat hij niet in een benedenhuis woont.

Al de Schrift is nuttig. Waarom? Omdat ze niet alleen over de positie handelt waarin God de mens kan stellen, maar ook over hemzelf of over God en Christus wat leert. Er lopen m.a.w. meerdere lijnen door de organische Schriftdelen die elkaar aanvullen. We kunnen en mogen daarom de Schrift niet in delen snijden en de porties uitdelen op grond der onderscheiding Jood - Heiden. Daarvoor is het organisme van de Schrift te fijn. Het is één ding te zeggen: Verklaar de Schrift naar de bedelingen en een ander: Deel de Schrift in voor Jood en Heiden. Het eerste is juist, het tweede onjuist, want de Schrift leert in beide die verkeerd gesneden delen iets over de mens, het naasthogere begrip van Heiden en Jood.

Om nu dit alleen maar te noemen. Er is dus bedelingwaarheid en deze geldt dan voor een bepaalde groep in een bepaalde tijd en levenswaarheid en deze geldt allen. En zo vinden we dan ook dingen in de Brieven voor de Besnijdenis die ook van lering voor ons zijn zoals de Besnijdenis delen in de Brieven aan de Voorhuid zal vinden die voor haar van betekenis zijn.

Zijt ras om te horen.

Een der waarheden die ook door ons zeer ter harte te nemen is, is het woord van Jak. 1 : 19 : ***“Ras om te horen, traag om te spreken, traag tot toorn”***. Van nature is er vaak een traagheid om niet te horen, en een snelheid om te spreken en boos te worden. Hoe vaak moet men kinderen en ook ouderen iets zeggen voordat ze er op gaan letten of het ter harte nemen. Vanzelf betreffende goede dingen en leringen. Jakobus wil het anders. Wees ras om te horen, n.l. datgene wat we van God kunnen horen, traag om te spreken wat uit onszelf voortkomt. Zij die vlug hun oordeel klaar hebben, oordelen in de regel oppervlakkig. Zij die traag zijn om Gods Woord te horen, blijven in de regel lang in de kinderschoenen staan. Komt daarbij nog een snel kwaad worden, dan blijft men een open stad waarin de grote vijand, Satan, gemakkelijk kan binnensluipen om op het terrein van het vlees te opereren.

Het ras om te horen zal ook leren onderscheiden. Wie traag is, oefent de zin niet; zijn gehoor wordt niet geoefend om de geluiden te onderscheiden; hij kan de zuivere niet van de valse tonen onderscheiden. Wie ras leert horen, zal onderscheiden tussen wat God en wat de mensen zeggen; hij zal het “geklank” kennen en een opmerkzaam oor hebben voor wat onzuivere bijgeluiden zijn.

Zijt traag om te spreken.

De Joden die pas bekeerd waren, schijnen een grote ijver gehad te hebben anderen te onderrichten. Ze waren er zeer op gesteld leraars te zijn en daarbij over anderen te meester te zijn. Jakobus zegt hun in hfdst. 3: 1 niet vele meesters te zijn en hier om traag te zijn om te spreken. Zij beijverden zich niet om allereerst anderen te dienen, maar om te laten horen wat zij nu al wel wisten. Zulk een ijver is een geheel verkeerde. Deze eigenschap betreft niet alleen de Joden. Ook bij hen die nieuwe waarheden gehoord en aangenomen hebben, komt de lust op ze aan iedereen mee te delen en zich daarbij, min of meer bewust, op een voetstuk te stellen. Dit is een geheel verkeerd standpunt. Wie nieuwe waarheden wil meedelen moet daarmee anderen dienen. Men moet niet meer geven dan de ander kan dragen. Het moet niet gaan om eigen inzicht te doen horen maar om de naaste verder te brengen, niet om zichzelf daarbij te strelen dat men eigenlijk veel meer inzicht heeft dan sommigen die theologie gestudeerd hebben, dat is hoogmoed, maar om anderen daardoor te helpen volmaakt te worden gesteld in Christus.

Dit Jakobuswoord is van grote psychologische waarde. Het is geen bedeling- maar een levenswaarheid, en al maakt iedereen zich niet aan het vlug tot spreken schuldig, het geldt voor personen van alle bedelingen. Aan woorden ontbrak het b.v. de Korintiërs ook niet. Maar het kwam op de kracht aan, zei Paulus.

Zij die menen geroepen te zijn tot de bedeling der verborgenheid, krijgen ook, al maken zij zich niet schuldig aan het veel spreken over de dingen, in dit Jakobuswoord mede een vingerwijzing voorzichtig te zijn bij het spreken. Niet omdat de waarheid niet gezegd zou mogen worden, maar omdat ze met wijsheid gezegd moet worden, Het is beter eerst eens te zien waar iemand “staat“, dan direct er maar op uit te zijn over de verborgenheid te spreken. Men moet eerst zien of dit gedragen kan worden en daarom zijn traag tot spreken. Evenmin als Christus' discipelen alles konden dragen, kunnen alle gelovigen dit. Daarom past een wijs beleid bij de bekendmaking der grote verborgenheid. En daarbij behoort: traagheid tot spreken tot men weet te kunnen spreken. Het er maar op los “evangeliseren” heeft geen pas. Zielen moeten veelal “gevangen” worden. En wie dit kan, is wijs. Maar dat gaat zeker niet door snel tot spreken te zijn, d.i.: te vlug over de dingen beginnen zonder eerst de grond waarop gebouwd moet worden, gepeild te hebben. Om niet te spreken van de eis dat men zelf tot helderheid en vastheid gekomen moet zijn.

Traag tot toorn.

Bij de Joden heerste en heerst nog de gedachte dat er rechtmatige vergelding moet zijn. Zij werkten daartoe graag mede. Op zichzelf is deze gedachte juist, maar kan de zondige mens rechtmatig vergelden? Zal de vergelding of niet te kort schieten of, en dit gevaar is nog groter, niet onevenredig zijn aan het misdane? Daarom vermaant Jakobus traag te zijn tot toorn, tot vergelding. Paulus gaat nog verder en zegt de toorn plaats te geven, d.i. ruimte voor God te laten om Zijn vergelding door te voeren.

Christus moet ons hier tot voorbeeld zijn. Als Hij gescholden werd, schold Hij niet terug; als Hij leed, dreigde Hij niet maar gaf het over aan Hem Die rechtvaardig oordeelt. Laten we ons daarom benaarstigen het gevoelen te hebben dat Hij had en niet alleen traag tot toorn te zijn maar zelfs alle toornigheid af te leggen (Kol. 3 : 8) . God alleen kan rechtmatig toornen. Laat ons bekleed zijn met zachtmoedigheid. (Kol. 3: 12).

De Brief aan de Hebreeën (Vervolg)

Vers 3 a.

“Dit, begonnen gepredikt te worden door de Heere...”

Begonnen door de Heere.

Het zo grote heil is begonnen gepredikt te worden door de Heere, zegt de apostel. Gaan we nu het Evangelie van Mattheus na, dan vinden we twee maal dat er sprake is van een beginnen. In Mt. 4: 17 lezen we: ***“Van toen af heeft Jezus begonnen te prediken en te zeggen: Bekeert u want het koninkrijk der hemelen is nabij”***.

Dit is de prediking van de oprichting van het Koninkrijk op aarde. Deze prediking loopt in de lijn der profetieën en betreft de eerste inzet van het grote heil hier genoemd. In Mt. 16: 21 lezen we nog van een ander begin: ***“Van toen af begon Jezus Zijn discipelen te vertonen dat Hij moest heengaan naar Jeruzalem en veel lijden van de Oudsten en Overpriesters en Schriftgeleerden en gedood worden en ten derden dage opgewekt worden”***.

Hiermee vangt een nieuw begin aan. De beide “Van toen aan’s” delen Christus’ bediening in tweeën; de eerste betreft het Zich aanbieden als koning, de tweede het Zich tot hogepriester wijden.

In verband met het laatste spreekt Christus over het zich zelf verloochenen en het zijn kruis opnemen, Mt. 16: 24. Dit onderwijs werd door de Twaalf niet begrepen. Petrus verzette zich tegen het kruis en toen het zover was, werd het niet begrepen. De Emmaüsgangers waren de enigen niet wie het ontgaan was dat de Christus door lijden, smaad en schandelijke kruisdood tot Zijn heerlijkheid moest ingaan. Christus heeft het echter drie maal aangekondigd, zie Mt. 16: 21; 17: 22, 23; 20: 18 en 19.

Uit het laatste gesprek dat Christus met Zijn jongeren had, blijkt hun onwetendheid in menig opzicht. De Heere spreekt over het plaats gaan bereiden in het Vaderhuis en het dan wederkomen om hen tot Zich te nemen, Joh. 14: 1-3, zegt dat zij weten waar Hij heengaat en ook de weg weten. Maar Thomas weet geen van beide en is zeker de enige niet. Het is daarom nodig dat de Geest der waarheid komt en bij hen zal zijn, 14: 16, 17. Die zal hun alles leren, vs. 26. Hij zal hen in alle waarheid leiden, 16: 13 want zij kunnen nu nog niet alle dingen dragen, vs. 12. Die Geest zou hun ook het zo grote heil leren verstaan, waarvan Christus slechts een enkele tip kon meedelen.

Vers 3 b.

“...is ons bevestigd geworden door hen die (Hem) gehoord hebben”

Bevestigd door die Hem gehoord hebben.

Is de Heere hiermee begonnen, zij die Hem gehoord hebben, hebben dit nader bevestigd. Dit zijn de apostelen die Hij op aarde zijnde, geroepen heeft. Nu lezen we daarvan niet in Handelingen omdat hierin de eerste bediening van Christus, de aanbidding van het Koninkrijk, wordt voortgezet. Voor het volk moesten zij prediken dat Hij de Christus, de Messias, was, dat Hij was opgestaan en dat zij zich bekeren moesten, Hand. 2 en 3. Over de betekenis van het kruis kon nog niet gesproken worden. Dat kon pas volgen voor hen die het eerste deden.

In de Brieven van Petrus en Johannes klinken hogere tonen door. Al vinden we daarin geen diepere uiteenzetting van de betekenis van het Kruis, zoals Paulus die geeft, toch komt Petrus in de sfeer van Christus' bloed, 1 Petr. 1: 19 en spreekt hij over het dragen der zonden van Christus in Zijn lichaam, 2: 24, over Christus' lijden in het vlees voor hen, 4: 1. Het zijn de allereerste aanwijzingen want zijn hoorders konden meer nog niet dragen, maar ze lichten enkele tippen op van de betekenis van Christus' lijden. Ook Johannes spreekt over Christus' bloed, 1 Joh. 1: 7.

Al zijn het slechts kleine aanwijzingen, dan is dit toch geen reden om Hebr. 2: 3 in twijfel te trekken. Het grote heil is de Hebreëen bevestigd door hen die Christus gehoord hebben. Christus heeft hun na Zijn opstanding nog veertig dagen onderwijs gegeven en Hij zal hen wel net als de Emmaüsgangers dieper ingeleid hebben. De Geest heeft hun echter later niet de taak gegeven hiervan te schrijven. Dat voorrecht was weggelegd voor Paulus die ons in zijn evangelie en de openbaring van een verzwegen verborgenheid de betekenis van Christus' lijden en dood uiteenzet op een wijze die hij noch van mensen noch door een mens had ontvangen, maar door rechtstreekse openbaring van Christus Zelf. De Hebreënbrief draagt in al zijn uitingen mede het Paulinische karakter.

Vers 4.

“Terwijl God medegetuigde door tekenen en wonderen en velerlei krachtsopenbaringen en uitdelingen van heilige geest, naar Zijn wil”.

God mede getuigende.

De apostelen door de Heere, op aarde zijnde geroepen, moesten getuigen zijn van Zijn opstanding, Hand. 1: 8, 22; 2: 32; 3: 15; 5: 32; 13: 31. Hier liet God het er niet bij: Hij Zelf getuigde mede.

“Medegetuigen” drukt in het Grieks nog sterker uit wat God deed dan het Nederlandse woord. Er staat “seun-epi-martureoo”, d.i. “samen-op-getuigen”. Dr. Bullinger omschrijft dit in zijn Lexicon, vrij weergegeven, aldus: iemands getuigenis verder krachtig bevestigen.

Gods verdere krachtige bevestiging sprak uit de tekenen en wonderen, krachten en geestesgaven van de Handelingentijd. In Mk. 16: 17, 18 en 20 werd dit al door Christus voorzegd. We lezen daar: ***“En degenen die geloofd zullen hebben, zullen deze tekenen volgen: in Mijn naam zullen zij duivelen (lees: demonen) uitwerpen; met nieuwe tongen zullen zij spreken; slangen zullen zij opnemen en al is het dat zij iets dodelijks zullen drinken, dat zal hun niet schaden; op zieken zullen zij de handen leggen en zij zullen gezond worden... En zij uitgegaan zijnde, predikten overal en de Heere wrocht mede en bevestigde het woord door tekenen die daarop volgden”.***

Ook uit Handelingen blijkt Gods mede getuigenis.

Hand. 5: 32 zegt: ***“En wij zijn getuigen en de heilige geest (d.i. de gave) dien God gegeven heeft dengenen die Hem gehoorzaam zijn”.***

Hand. 14: 3 ... ***“sprekende in den Heere Die getuigenis gaf aan het woord Zijner genade en***

gaf dat tekenen en wonderen geschiedden door hun handen”.

Hand. 15: 8: ***“En God, de Kenner der harten, heeft hun getuigenis gegeven, hun gevende de heilige geest gelijk als ook ons”.***

God getuigde mede door tekenen. Tekenen zijn niet slechts gewone wonderen maar betekenen iets, d.w.z. er ligt iets achter waarvan zij kenmerk zijn. Een teken b.v. was de genezing van de kreupele aan de Schone poort van de tempel, Hand. 3; 4: 16, 22. Deze kreupele symboliseert Israël als volk dat “kreupel” was vanaf zijn geboorte. Een ander teken was de verblinding van Elymas de tovenaer door Paulus, Hand. 13. Ook deze typeert Israël. Dit zou een tijd lang verblind worden. Dit strafwonder symboliseert Israëls nog voortdurend lopen onder een deksel. Zo ligt achter tekenen iets anders, een zaak die zij in beeld moeten uitdrukken.

God getuigde ook mede door wonderen en krachtsopenbaringen. Wonderen zijn in ons oog wonderlijk schijnende dingen, als genezingen, dodenopwekkingen (Petrus Tabitha, Paulus Eutychus) en anderen. Zie Hand. 4: 30; 5: 12; 6: 8; 15: 12. Krachtsopenbaringen, de S.V. zet “krachten”, zijn krachtige daden, b.v. de verlossing van Petrus, Hand. 12, de aardbeving in Filippi, Hand. 16. Hiertoe kan men ook rekenen het oordeel over Ananias en Saffira, Hand. 5. De uitdelingen van heilige geest uitten zich op meer dan één terrein. 1 Cor. 12 noemt er meerdere op als: woord der wijsheid, woord der kennis, geloof, ... profetie, onderscheiding der geesten, menigerlei talen, uitlegging der talen. Al deze heten uitdelingen van heilige geest. Men houde in het oog, dat “geest” hier niet de Heilige Geest is maar Zijn gaven. Deze heten geest omdat ze liggen op het terrein van de menselijke geest, en heilige geest omdat God er een bijzonder doel mee had. Heilig betekent in de Schrift: afgezonderd, van Godswege bestemd voor een bepaald doel. God hield hierbij ongetwijfeld rekening met de natuurlijke aanleg en deelde datgene uit wat het meest daarbij paste. Niettemin deelde Hij aan wie Hij wilde.

Dit alles diende echter slechts als inleiding. Het waren de krachten der toekomstige eeuw en ze dienden om getuigenis te geven van Christus’ zending, de waarachtigheid van Zijn optreden aan het licht te brengen, om het bewijs te leveren dat Hij de Beloofde der vaderen was. Echter, men moest hierbij niet blijven staan. Niet alleen van Zijn Persoon moest getuigd worden, ook moest men komen tot de betekenis van Zijn werk. Israël was echter traag om te horen. De apostel wekt nu in deze Hebrëenbrief op om tot de volmaaktheid voort te varen (Hebr. 6).

In hfdst. 2 werpt hij nog een blik op wat God deed om Christus’ getuigenis te bevestigen om dan dieper op de dingen in te gaan. Een struikelblok zal hij echter eerst nog wegnemen: waarom Christus ook lijdende Messias geweest is. Dat doet hij in het vervolg van hfdst. 2, waarover nu gehandeld zal worden.

De Opstandingsabbat (Vervolg)

Feest der weken.

Nauw verbonden aan de Garfdag is het feest der weken.

“Daarna zult gij u tellen van des anderen daags na den sabbat, van den dag dat gij de garf des beweegoffers zult gebracht hebben: het zullen zeven volkomen sabbatten zijn; tot des anderen daags na den zevenden sabbat zult gij vijftig dagen tellen; dan zult gij een nieuw spijsoffer den Heere offeren.” Lev. 23: 15, 16.

“En gij zult op diezelfde dag uitroepen, dat gij een heilige samenroeping zult hebben, geen

dienstwerk zult gij doen...” Vs. 21.

Zoals we al gezien hebben, houden we “de sabbat” voor de vijftiende Abib (of Nisan) en “des anderen daags na de sabbat” is dus de zestiende. Zeven “volkomen sabbatten” later viel het feest der weken, wat later Pinksteren, d.i. vijftigste dag, genoemd is.

Deze tekst geeft enige moeilijkheid t.o.v. de betekenis van het woord “sabbat” en “sabbatten”. Deze vervalt weliswaar als we de derde mening over de sabbat, dus die der Sadduceeën, aanvaarden en in die sabbat de wekelijkse zien, maar waar we de eerste aanvaard hebben, staan we er voor en hebben we er op te wijzen en ze te verklaren.

“Het zullen zeven volkomen sabbatten” zijn wil niet slechts zeggen: er zullen zeven sabbatten vallen tussen de Garfdag en Pinksteren, we zullen deze naam gemakshalve gebruiken, maar: er zullen zeven weken voorbij moeten gaan. “Sabbatten” is hier gebruikt voor “weken”. Of liever: “volkomen sabbatten”. De Schrift plaatst er hier een woord bij. De Engelse vertaling zet het Hebreeuws over door: “zeven sabbatten zullen volkomen zijn”, wat ook kan, maar dit verandert de betekenis van het woord niet. We zullen dus de woorden “volkomen sabbat” voor “week” hebben op te nemen. Een “volkomen sabbat” is er dus één waaraan zes dagen voorafgingen. In vs. 16 betekent “sabbat” dan vanzelf ook volkomen “sabbat” dit is hier “week”.

Dat we deze uitlegging moeten aanvaarden, geeft een uitzondering op de drie betekenissen die we van het woord gevonden hebben, maar met Deut. 16 voor ogen, kunnen we niet anders. We lezen daar in vs. 9:

“Zeven weken zult gij u tellen, van dat men met de sikkel begint in het staande koren, zult gij de zeven weken beginnen te tellen”.

Hier staat voor “weken” niet “sabbatten”, maar “zeventallen”. In Deut. wordt dus een ander woord gebruikt om de term “volkomen sabbatten” aan te geven. Waar de Schrift zelf ons hier de uitlegging geeft, hoeven wij die niet verder te geven. Alleen zij er op gewezen, dat daaruit niet voortvloeit, dat we nu maar willekeurig een “week” of “weken” mogen zetten waar we dit goed vinden. We geloven dat als de Schrift elders onder “sabbatten” “weken” had verstaan, ze dit, evenals hier, aangegeven had. Ze doet dit niet en daarom houden we ons aan wat we vonden, dat “sabbat” een ***dag***, en “sabbatten” meerdere dagen aangeeft, maar geen “week” of “weken” betekent.

Men kan nu te beter de Sadduceeën verstaan. Zij wilden zich volkomen consequent aan het woord “sabbat” houden en duldden geen afwijking. Logisch genomen is er veel voor te zeggen, maar praktisch bezien, komt er dan steeds een tijdruimte tussen de vijftiende Abib en de Garfdag. Dat blijkt uit de volgende tabel, waarin we de maand Abib 30 dagen, de tweede maand, Ziv, 29 dagen geven.

Indien men deze getallen omkeert, verandert er alleen iets aan de data van de tweede en derde maand (Sivan); anders niets.

TABEL II. Sadduceese opvatting.

Jsb	Wsb	Gd	volkomen	sabbatten		P
Dag	za	zo	Mnd. Aviv	Ziv	Sivan	
zo 15	21	22	za 28	5, 12 19, 26	4, 11	12
ma 15	20	21	za 27	4, 11 18, 25	3, 10	11
di 15	19	20	za 26	3, 10 17, 24	2, 9	10
wo 15	18	19	za 25	2, 9. 16, 23	1, 8	9
do 15	17	18	za 24	1, 8, 15, 22 29	7, 15	16
vr 15	16	17	za 23, 30	7, 14, 21 28	6, 14	15
za 15	22	23	za 22, 29	6, 13, 20 28	5, 13	14

Jsb = de jaarlijkse sabbat van de eerste dag der ongezuurde broden, de 15de Abib. Deze kon op elke dag der week vallen. Viel hij op zondag, dan was de eerste sabbat, na welke volgens de Sadduceeën de Garfdag (Gd) kwam, de 21ste. Van daar af begonnen dan de zeven volkomen sabbatten. P = Pinksteren, viel dan de 12de Sivan. Enz. Er liggen nu resp. 7, 6, 5, 4, 3, 2 en 8 dagen tussen de 15de en de daarop volgende Garfdag.

Naar onze opvatting was het aldus:

TABEL III.

	Jsb dag	Gd dag	Wekelijkse en volko Maand Aviv	men sabbatten Ziv.	Si- van	P dag
I	zo 15	ma 16	Wsb za 21, 28, Vsb ma 16, 23, 30	5, 12, 19, 26, 7, 14, 21, 28,	4 6	ma 6
II	ma 15	di 16	Wsb za 20, 27 Vsb di 16, 23, 30	4, 11, 18, 25, 7, 14, 21, 28,	3 6	di 6
III	di 15	wo 16	Wsb za 19, 26 Vsb wo 16, 23, 30	3, 10, 17, 24, 7, 14, 21, 28,	2 6	wo 6
IV	wo 15	do 16	Wsb za 18, 25 Vsb do 16, 23, 30	2, 9, 16, 23, 7, 14, 21, 28,	1 6	do 6
V	do 15	vr 16	Wsb za 17, 24 Vsb vr 16, 23, 30	1, 8, 15, 22, 29, 7, 14, 21, 28,	6	vr 6
VI	vr 15	za 16	Wsb za 16, 23, 30 Vsb za 16, 23, 30	7, 14, 21, 28, 7, 14, 21, 28,	6	za 6
VII	za 15	zo 16	Wsb za 22, 29 Vsb zo 16, 23, 30	6, 13, 20, 27, 7, 14, 21, 28,	5 6	zo 6

Jsb = Jaarsabbat, Gd = Garfdag, Wsb = wekelijkse sabbat, Vsb = volkomen sabbat.

We hebben in bovenstaande tabel pas de weeksabbatten aangegeven die tussen Pasen en Pinksteren liggen (Wsb) en daaronder de “volkomen sabbatten” of weken (Vsb). Er vallen vanzelf ook steeds zeven sabbatten tussen. Slechts in één geval vallen de Wsb met de Vsb samen, n.1. als de Garfdag op een zaterdag valt.

Welke twee sabbatten kunnen dat nu geweest zijn? Uit tabel I bleek ons al, dat in kolom I, II, VI en VII een opeenvolging van twee sabbatten kon plaats hebben, n.1. 14 en 15, 20 en 21, 15 en 16, 21 en 22 Nisan. We gaan elk dezer na (zie daarbij ook Tabel III).

Nemen we Tabel I, kolom I (of Tabel III, kolom II), dan moest de garf gebracht worden op ma. 16 Abib. De eerste sabbat viel op za. 21 Abib. Deze werd niet gevolgd door een tweede

sabbat, dus is er geen sprake van een tweede eerste sabbat. Nemen we Tabel I, kolom II (of Tabel III, kolom III) dan volgen de sabbatten van 20 en 21 Abib op elkaar. za. 20 is de eerste sabbat na Pasen. Deze wordt gevolgd door de rustdag van de 21ste Nisan. Deze voldoet dus aan de tweede eerste sabbat. Nemen we Tabel I, kolom VI (of Tabel III, kolom VI), dan volgen wel vr. 15 en za. 16 Nisan op elkaar, en is za. 16 Nisan wel de eerste sabbat, samenvallen als hij doet met de Garfdag (zie Tabel IV, rij VI), maar hij wordt niet door een tweede sabbat gevolgd. Wat Lk. 6 beschrijft, kan dus niet op die dagen slaan. Nemen we Tabel I, kolom VII (of Tabel III, kolom VII), dan volgen vr. 21 en za. 22 op elkaar en dan. is za. 22 de eerste sabbat, maar deze wordt niet door een tweede gevolgd. Alleen Tabel II, kolom II (of Tabel III, kolom III) voldoet dus aan wat Lk. 6:1 noemt. In dat jaar viel het Pascha dus op een zondag, begon het feest der ongezuurde broden op maandag, viel de Garfdag op dinsdag en de eerste sabbat op zaterdag 20 Abib.

De andere hoogtijden.

Over de verder nog in Lev. 23 genoemde hoogtijden, die alle in de zevende maand vielen, kunnen we kort zijn; ze waren het feest des geklanks op de eerste der maand, de grote verzoending op de tiende en het feest der loofhutten van de vijftiende tot en met de twee en twintigste. Hiervan waren vier rustdagen, de eerste, de tiende, de vijftiende, de twee en twintigste. Zie Lev. 23: 23-25; 26-32; 33-36. Waar deze hoogtijden gebonden zijn aan een bepaalde datum, konden ze op elke dag der week vallen; dat hing eenvoudig weer van het verschijnen der maan af. Er konden ook weer tussensabbatten zijn als de nieuwe maan op dinsdag, woensdag of donderdag viel. Bij de andere dagen sloten de rustdagen weer bij de sabbatten aan of omgekeerd. Zie de tabel.

TABEL IV

	Zevende maand	I	II	III	IV	V	VI	VII
NM	1	zo	ma	di	wo	do	vr	za
	8	zo	ma	di	wo	do	vr	za
	9	ma	di	wo	do	vr	za	zo
	10	di	wo	do	vr	za	zo	ma
	11	wo	do	vr	za	zo	ma	di
	12	do	vr	za	zo	ma	di	wo
	13	vr	za	zo	ma	di	wo	do
	14	za	zo	ma	di	wo	do	vr
	15	zo	ma	di	wo	do	vr	za
Loof- Hutten- feest	(-	-	-	-	-	-	-	-
	(-	-	-	-	-	-	-	-
	(-	-	-	-	-	-	-	-
	21	za	zo	ma	di	wo	do	vr
	22	zo	ma	di	wo	do	vr	za

Het Zonne- en Maanjaar.

We zagen al, dat Israël een jaar van maanmaanden had. Een nieuwe maan is er na ongeveer 29 1/2 dag. Nu had Israël natuurlijk geen maanden van die duur, maar van 29 of 30 dagen. Zag men de nieuwe maansikkel op de 30ste dag van een maand, dan had men een maand van 29 dagen en noemde die “onvolkomen“; zag men de maansikkel op de 31ste dag na de vorige, dan noemde men de maand “vol”. Bij bewolkte hemel kon men vaak de nieuwe maan niet waarnemen; daarom werd later door het Sanhedrin vastgesteld, dat een jaar slechts 8 volle en

4 onvolkomen maanden mocht hebben. Dit werd later veranderd in 7 en 5. In het eerste geval had het jaar 356, in het tweede 355 dagen. We zagen al, dat 12 maanmaanden ruim 354 dagen tellen.

Telt een maanjaar 354 dagen, een zonnejaar heeft er, naar men weet 365 (nauwkeurig 365 d. 5 u. 48 min. 47 sec.), dus ongeveer 11 dagen meer. Hierdoor raakte de kalender achter. Viel b.v. de eerste Abib (of Nisan) van een zeker jaar op 1 April, dan viel deze dag een volgend jaar op 21 Maart en in het derde jaar op 10 Maart, en zo vervolgens telkens 11 dagen terug. Na vier jaar zou Pinksteren al op 5 April gevierd hebben moeten worden, dus veel te vroeg om zijn karakter van eind van de graanoogst te bewaren. Men kon dan ook de 16de Abib niet de eerste garf brengen, daar hij niet rijp was. Om nu dit verschil te vereffenen, voegde men van tijd tot tijd een maand in, en kreeg dus een jaar met 13 maanden, waarvan één een schrikkelmaand was. Dit deed men na de twaalfde maand; deze heette Adar en de schrikkelmaand We-Adar. Op deze manier kreeg men jaren van 383-384 dagen en kwam men weer gelijk met het zonnejaar. Gewoonlijk werd alle drie jaar een schrikkelmaand ingeschoven, maar dit geschiedde niet in een sabbatsjaar (om het niet nog langer te maken); wel het jaar er voor, althans volgens de Talmud.

Staan we daar nog wat nader bij stil. In een reeks van 19 jaar zijn 228 zonnemaanden met ongeveer 6935 dagen en 235 maanmaanden. Men bleef daarin dus 7 maanden ten achter. Die moesten ingelast worden. Nemen we aan dat het 2de, 9de en 16de jaar een sabbatsjaar was, dan kon men ze invoegen in het 3de, 6de, 8ste, 11de, 14de, 17de en 19de jaar.

Over de invoeging heerst geen eenstemmigheid. In de Talmud (de Joodse verklaring van de Wet) worden uitzonderingen toegegeven. We geloven, dat de praktijk Israël geleerd heeft wanneer men een schrikkelmaand moest invoegen. Zeer waarschijnlijk was het zo, dat de 15de Nisan als regel niet vóór 25 Maart viel en er geen schrikkelmaand ingevoegd werd in een sabbatsjaar (dus elk zevende jaar). We verdiepen ons hier verder niet in. We gaven bovenstaande alleen als korte aanvulling van wat we in het begin over de maanmaanden schreven. In Aanhangsel IV geven we nog iets over Joodse maanden.

Rustige Overdenkingen in Tijden van Beroering (Vervolg)

3.

Maar voor de meeste mensen is de oorlog een storing van hun gewone leven. Ze hadden zich op de een of andere levenswijze ingesteld, streefden misschien in zekere mate naar een ideaal. Dit alles wordt nu in de war gestuurd en ze kunnen niet langer hun eigen weg volgen. Zelfs al worden ze niet ernstig door de oorlog getroffen, toch wensen ze vrede.

4.

Zolang de mens zichzelf als middelpunt neemt en zijn eigen weg wil volgen, kan hij niet begrijpen waarom God de oorlog toelaat. Als de godsdienstige mens zich tot God richt en bidt om vrede, dan heeft hij misschien tot doel God tot andere gedachten over te halen en de dingen zo te schikken dat die mens weer kan voortgaan de weg te volgen die hij zelf had voorgescreven. Hij kan niet begrijpen, dat God dat gebed niet verhoort en als die oorlog hem te veel van nabij treft, is er kans dat hij boos wordt op God! Sommigen kunnen er dan zelfs toe komen te beweren dat God niet bestaat, of dan toch niet almachtig is.

Maar als we de dingen beschouwen buiten onszelf om, zoals God ze ziet, hoe anders is dan alles. Dan zien we dat God het mensdom tot volmaking wil leiden, tot het absolute “zijn”, tot een leven waarvan we ternauwernood een gedachte kunnen hebben. Niets minder dan die volmaaktheid is Gods doel. Volmaaktheid door volkomen gemeenschap met God, mogelijk gemaakt, niet door het werk van de mens, maar door Gods genade. Hier is het absolute goed.

We zien dan hoe het mensdom God weerstaat, zich als het ware tegenover Hem plaatst en in eigen kracht eigen wil tracht te volbrengen, naar Gods wil niet vragend.

Iedereen neemt aan dat als men in het water valt, men kan verdrinken, dat we koud leiden als we geen zon of vuur hebben. Maar velen willen niet inzien dat als we geen gemeenschap hebben met God, Die alleen het ware leven, kan geven, we er de gevolgen van moeten ondervinden. Hoe zou het kwaad hem niet achtervolgen als hij eigen weg in eigen kracht wil doorlopen? En is het niet duidelijk dat hij zelf verantwoordelijk is voor dit kwaad?

Als we onszelf als middelpunt nemen, is “goed” datgene wat we menen in ons voordeel te zijn en “kwaad” wat in ons nadeel schijnt te werken. Leugen en bedrog kan dan “goed” zijn. Kracht en geweld kan dan dienen om meer “rechten” te verwerven. Er is geen absolute standaard van goed en kwaad, want ieder is zijn eigen standaard.

Maar als God het middelpunt is, dan hebben we iets absoluuts: goed is datgene wat God wil, kwaad is wat strijdt met Gods wil. Dan is het ook duidelijk dat er kwaad is, niet omdat God dat wil (want Hij kan niet willen wat Hij niet wil, d.w.z. het kwaad), maar omdat de schepping niet in de juiste verhouding tot God staat. Het schepsel weerstaat God als Hij het door genade tot gemeenschap met Zichzelf wil brengen. Het schepsel zondigt en het noodzakelijk gevolg is: kwaad.

5.

Hoe kan dit kwaad vermeden worden? Niet door God te bidden het kwaad te doen ophouden, alsof dat kwaad door Hem gezonden is buiten enige verantwoordelijkheid van de mens. Maar wel door zich allereerst tot Hem te keren, door Hem niet langer te weerstaan.

Een collectief kwaad, zoals een oorlog, is het gevolg van een collectief weerstaan van God. Anders gezegd, aan dat kwaad hebben we allen ons deel van verantwoordelijkheid. Dat kwaad is het symptoom van onze dodelijke ziekte: de zonde. Dat kwaad kan ons echter bewust maken van onze dwaling en ons tot bekering leiden. Zo gebruikt God het kwaad ten goede.

Die bekering geldt alle mensen, want de ongelovige moet zich tot God keren, de in-God-gelovige tot Christus, de wedergeborene moet leren te sterven met Christus om dan te komen tot volle gemeenschap. Onze ouders, onze omgeving, ons lidmaatschap van een kerk, onze wetenschap, onze vooruitgang, niets van dit alles kan onze persoonlijke bekering vervangen.

Tot nuttige Stichting

3.

DES DOODS SCHULDIG.

“En zij allen veroordeelden Hem des doods schuldig”. Mk. 14: 64b.

Waarom is Christus nu eigenlijk veroordeeld? Wat kon men Hem ten laste leggen? Hoogverraad? Misschien heeft men het geprobeerd want er waren vele valse getuigen opgekomen. (Mt. 26: 60). Maar men vond niets. Hij had immers in het openbaar gezegd: **“Geeft dan den Keizer wat des Keizers is”**. (Mat 22: 21). Kon men Hem beschuldigen van moord en doodslag? Integendeel, Hij had zieken genezen en doden opgewekt. Hij had scharen gespijzigd en was goed doende het land doorgestaan. Kon men Hem beschuldigen van tempelschennis? Men heeft het getracht, op het laatst, toen men niets anders vinden kon. (Mt. 26: 61) maar, het getuigenis was niet eenparig en toen de Heere zweeg, viel de opzet in elkaar.

De hogepriester, de geslepen en handige Kajafas, merkte wel dat het zo niet ging. Er bleef maar één ding over. En dat ene moest de beslissing brengen. Het heeft die ook gebracht. Het was de vraag of Hij was de Christus, de Zoon des gezegenden Gods Mk. 14: 61.

Hoe is Kajafas tot deze vraag gekomen? Zou het niet zijn door Judas? Eenmaal had Christus aan Zijn discipelen gevraagd wie zij dachten dat Hij was. Toen had Petrus Hem geantwoord: **“Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods”**. Mt. 16: 16. Christus zegt dat dit een openbaring des Vaders was, vlees en bloed, d.w.z. Petrus als natuurlijk mens kon dit niet weten noch uit zichzelf daartoe opklimmen. De discipelen hadden het gehoord en het of toegestemd of stilzwijgend met het hart beaamd. Ook Judas? Die had het met zijn verstand opgevangen en in zijn vleeselijke vroomheid bewaard. Maar hem had de Vader het niet geopenbaard. Hij kon het alleen napraten; geloven deed hij het niet. En toen de Heere wat later Zijn rede hield in de synagoge te Kapernaüm en er op wees dat men alleen leven kon door Hem geestelijk te eten en te drinken, ergerde zich ook Judas, want daartoe was hij niet geneigd. Zie Joh. 6: 53-71. Petrus herhaalt de hem door God gegeven belijdenis, maar Judas zwijgt stil. Christus wil hem bewaren voor de consequentie en vraagt daarom: **“Wilt gijlieden ook niet weggaan?”** (vs. 67) en zegt, als Judas zwijgt: **“Heb Ik niet u twaalf uitverkoren? En een uit u is een duivel.”** (vs. 70), Judas gaat schuil achter Petrus en der anderen waarachtige belijdenis over Christus' Godheid maar, hij wist het toen nog niet, hij zal deze belijdenis als een duivel misbruiken en tegen Christus zelf keren.

Christus heeft Zijn discipelen verboden iemand te zeggen dat hij de Christus was (Mt. 16: 20); zelfs “scherpelijk” (Mk. 8: 30, Lk. 9: 21). Dit hield ongetwijfeld ook in de belijdenis dat Hij de Zoon van de levende God was. Judas heeft dit verbod overtreden, want hij alleen kon het weten van horen zeggen.

Aan Kajafas was het zeker niet geopenbaard. Judas verraad bestaat niet alleen in zijn handeling van het verkopen van Christus en het Hem in handen spelen van de Farizeeën en Sadduceeën, maar ook in het bekend maken van de openbaring Gods aan Kajafas. En het is hierop en hierom dat Christus veroordeeld is.

Dit blijkt tevens in het geding voor Pilatus. De Joden eisten ten slotte Christus' dood omdat Hij Zichzelve Gods Zoon gemaakt had. (Joh. 19: 7).

De veroordeling van Christus om Zijn belijdenis dat Hij de Zoon van God was, komt uit diepere ondergrond voort dan alleen haat tegen Hem. De zonde aan Hem bedreven was niet alleen de zonde van Israëls oversten en niet alleen die van Israël. Ze is de zonde der wereld. Ze komt voort uit de Godshaat, het zich afkeren van God waaraan Adam zich het eerst heeft schuldig gemaakt. Hij heeft God verlaten; zijn genegenheid en toewijding zijn veranderd in afkeer, ja in haat, al was hij zich dat mogelijk niet eens zo bewust. En het is deze zonde die de geslachten door voortgestuwd en door Satans aanblazen opgezweept is tot een zee welke golven zich bruisend en schuimend verhieven tegen God en Zijn Gezalfde.

Christus Zelf heeft de wortel dezer zonde blootgelegd. **“Indien Ik de werken onder hen niet had gedaan die niemand anders gedaan heeft, zij hadden geen zonde, maar nu hebben zij ze gezien en beide Mij en Mijn Vader gehaat.”** (Joh. 15: 24). Dit wil niet zeggen dat Israël dan zonder zonde was geweest, maar dat de oerzonde dan niet uitgeboden was tot werkelijke, dadelijke zonde.

Nu hebben de werken van Christus' liefde deze oerzonde, de diepe Godshaat die vanzelf ook Christushaat moest worden, tot volle uiting gebracht en blijkt dat ze opborrelt en opbruist uit de haat tegen God.

Nu moet men niet denken dat iemand uit zichzelf beter is. Zeker, niet in ieder komt de Godshaat naar voren. Er is nog veel natuurlijke goedheid en vriendelijkheid. En velen hebben Christus ontvangen en hebben Hem als koning aangenomen. En in zoverre staan zij niet schuldig aan de nationale zonde van Israël, de verwerping.

Maar dat wil niet zeggen dat zij rein zijn in zichzelf en dat zij niet afstammen van de ene mens door wie de zonde in de Adamietische wereld is ingekomen. De zonde is in hen niet tot die uitbarsting gekomen dat zij die persoonlijk bedreven hebben.

Er zijn graden van zonde en overtreding. De hoogste graad is die van de Godshaat. En deze graad is bereikt door het vrome Jodendom dat Christus des doods schuldig verklaarde.

Gods liefde, en de haat van allen die Kajafas bijeengeroepen had (we kunnen veilig aannemen dat Jozef van Arimathea die niet in hun raad bewilligd heeft en pas op de ochtend vergadering aanwezig was, Lk 23: 51, 22: 66 er niet bij geweest is), lopen op hetzelfde punt uit: Christus' dood. Ook God zei: Des doods schuldig. Maar uit geheel andere grond. De Joodse Raad verwierp Christus' *Persoon*, God gaf Hem over als *ambtsdrager*. De Joodse raad zag Hem persoonlijk schuldig aan Godslastering, God veroordeelde Hem omdat Hij ons aller zonde, ja de zonde der wereld vrijwillig op Zich nam. De Joodse raad zei: Jezus van Nazareth is schuldig. God zei: De Zoon des mensen vertegenwoordigend alle mensen is schuldig omdat de gehele wereld voor Mij verdoemelijk is. God gebruikte de haat des mensen voor Zijn doel. En te onzen bate. Want Hij is overgeleverd om onze zonden maar, Gode zij dank en prijs, Hij is opgewekt om onze rechtvaardiging

De Brief aan de Hebreëën (Vervolg)

A 1 F 2 HOOFDSTUK 2 Vers 5-18. **DE ZOON GODS MINDER DAN DE ENGELEN.**

De tekst van Hebr. 2: 5-18.

5. *“Want niet aan engelen heeft Hij de toekomstige bewoonde aarde, waarvan wij spreken, onderworpen”*.
6. *“Iemand toch betuigt ergens:”*
7. *“Wat is de mens dat Gij zijner gedenkt, of des mensen zoon dat Gij acht op hem slaat? Gij hebt hem een korte tijd minder dan de engelen gemaakt, met heerlijkheid en eer*

- hebt Gij hem gekroond;”*
- 8a. *“alle dingen hebt Gij aan zijn voeten onderworpen”.*
- 8b. *“In dit: “alle dingen hem onderworpen “, heeft Hij niets uitgezonderd dat hem niet onderworpen zou zijn.”*
- 8c. *“Maar thans zien wij nog niet dat hem alle dingen onderworpen zijn.*
9. *“Maar wij zien Jezus, (Die met het oog op het lijden des doods een korte tijd minder dan de engelen gemaakt is opdat Hij, door Gods genade, voor ieder de dood zou smaken), met eerlijkheid en eer gekroond”.*
10. *“Want het voegde Hem om Wie alle dingen en door Wie alle dingen zijn, nu Hij vele zonen tot heerlijkheid leidt, de Leidsman van hun heil door lijden te volmaken”.*
11. *“Want Hij Die heiligt en zij die geheiligd worden, zijn allen uit Een. Daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders te noemen als Hij zegt:”*
12. *“Ik zal Uw naam aan Mijn broeders bekend maken, in het midden der gemeente zal Ik U lof zingen”.*
13. *“En wederom: Ik zal op Hem vertrouwen. En wederom: Hier ben Ik en de kinderen die God Mij gegeven heeft.*
14. *“Daar de kinderen nu deel hebben aan vlees en bloed, heeft ook Hij zeer nabij daaraan deel gekregen, opdat Hij door de dood de kracht zou ontnemen aan hem die de macht des doods heeft,”*
15. *“namelijk de duivel en opdat Hij al degenen zou bevrijden die uit vrees voor de dood hun gehele leven door aan de slavernij”*
16. *“onderworpen waren. (Want hij grijpt de engelen niet aan maar”*
17. *“het zaad Abrahams). Waarom Hij in alles de broeders gelijkend moest worden gemaakt, opdat Hij een barmhartig en getrouw hogepriester zou zijn in datgene wat bij God (te doen was) tot uitdelging van de zonden des volks.”*
18. *“Want in hetgeen Hij Zelf, verzocht zijnde, geleden heeft, kan Hij hen die verzocht worden te hulp komen.”*

Structuur van hfdst. 2: 5-18. Van dit gedeelte is weer een structuur te geven.

1. Structuur van vs. 5-18.

- F 2 c 1 5, 6 Niet de engelen maar de mens tot heerschappij geroepen.
 d 1 7, 8 De eerste mens minder gemaakt dan de engelen.
 e 8 De eerste mens heeft gefaald,
 c 2 9 De Heere Jezus gekroond met heerlijkheid en eer.
 d 2 9-18 Zijn bekwaamheid om heerschappij te voeren.

2. Structuur van vs. 9-18.

- d 2 f 1 9 Het smaken des doods.
 g 1 10-13 Door lijden volmaakt. De Leidsman,
 f 2 14-16 Christus' dood ten behoeve van anderen.
 g 2 17, 18 De uitdelging der zonden. De Hogepriester.

Vers 5, 6, 7 a.

Niet de engelen maar de mens tot heerschappij geroepen.

“Want niet aan engelen heeft Hij de toekomstige bewoonde aarde, waarvan wij spreken, onderworpen. Iemand toch betuigt ergens:”

De toekomstige wereld.

Door een zevenvoudig citaat uit de O.T. Schriften heeft de apostel bewezen, dat Israëls Mes-

sias de engelen verre te boven gaat, hfdst. 1: 4-14. Daarna heeft hij in een kort woord de “Hebreeën” ernstig vermaand om toch vooral vast te houden aan hetgeen hun al geleerd was want dat zij anders de koers kwijt zouden raken, hfdst. 2:1-4. In het volgende gedeelte, hfdst. 2: 5-18 gaat hij een bezwaar ondervangen waarmee vele der hoorders telkens weer te kampen hadden, n.l. de vraag:

Hoe kan nu iemand die mens is geweest en daarbij zo smadelijk gestorven is, boven de engelen, die zulke krachtige helden zijn, verheven worden. Door een citaat uit Ps. 8 bewijst hij, dat niet de engelen tot heerschappij geroepen zijn, maar de mens, om er dan op te wijzen dat, al is Christus gestorven, Hij toch met heerlijkheid en eer gekroond is. Vervolgens zet hij uiteen wat voor heil dit meevoert.

In hfdst. 1: 6 hebben we al over het woord “oikoumenè”, dat we ook hier weer vinden, gesproken. We willen er hier nog wat van zeggen.

Het woord “oikoumenè” komt 15 maal voor in het N.T. In Openbaring wat, naar men weet, nog geheel toekomstig is, komt het 1 maal voor. Er komt een ure der verzoeking over “de gehele aarde”, 2: 10; Satan verleidt “de gehele aarde”, 12: 9; hij vergadert de koningen “der gehele aarde” tot de krijg van de grote dag des almachtigen Gods, 16: 14. Men ziet dat de S.V. hier niet “wereld” zet, maar “aarde”. We hebben al opgemerkt, dat we hier aan de gehele geordende, geciviliseerde wereld te denken hebben. Wilde cultuurloze volken vallen er mogelijk buiten. Maar waar civilisatie is, waar telegraaf en telefoon, radio en televisie eenmaal medeleven mogelijk zullen maken en de mensen in staat stellen er iets van te verwerken, zal de “bewoonde aarde” zich uitstrekken.

Het woord “oikoumenè” duidt niet alleen een geordend samenwonen aan, maar drukt ook uit dat er een zekere eenheidsgedachte is die aan het geheel werking geeft. Dat blijkt uit de teksten die we uit Openbaring citeerden.

Wat Nimrod al beoogde, een eenheid in een geordend wereldrijk, zal de eindtijd van deze eeuw als leiddraad en stuwkracht te zien geven. Het eenheidsstreven neemt tegenwoordig meer en meer toe al wordt de tegenstelling tussen de volken er vaak te scherper door aange-toond. Wat Israël was in de Richterentijd, een verbrokkeling van op zichzelf staande stammen, waarin ieder deed wat recht was in zijn ogen omdat er geen koning was, toont de wereld in het groot. Samuel bereidde de eenheid voor. Zo zal gaandeweg in de wereld een eenheid voorbereid worden. Mogelijk is de basis hiervoor al gelegd. Eindelijk bracht Saul de nationale eenheid maar niet in Gods gunst. Zo zal eenmaal de ruiter van het witte paard, de opeenvolgende leiders naar de z.g. wereldvrede, de aarde tot zekere eenheid brengen. Hierdoor zal de komst van het Beest worden voorbereid. En evenals Saul opgevolgd werd door David, de man naar Gods hart, zal het Beest en zijn helper, de valse Profeet, opgevolgd worden door Christus en zijn medeheersers.

Het streven naar heerschappij zit de mens in het bloed. Dit komt omdat hij door God hiervoor bestemd is. Niet de engelen zijn hiertoe geroepen, maar de mens. Deze is door God geschapen om heerschappij te voeren. In de grote veroveraars zoals b.v. Nebukadnezar, Cyrus, Alexander de Grote, Napoleon komt de oorspronkelijke aanleg, in zondige vorm, naar buiten. Door de zonde en de dood is het nu echter voor de mens onmogelijk de eens door God gewilde bestemming te bereiken. Echter, eenmaal komt die tijd. Dan zal de mens heersen op aarde. Door de zonde heen, of beter: ondanks de zonde, voert God de mens tot zijn bestemming. En Zijn genade zal ook hierin schitteren, dat Hij aan de behouden mens een wereld onderwerpt die met veel dwalingen, vergissingen, verkeerdheden, slechtheid en ongerechtigheid door de zondigende mens is opgebouwd, maar die om algehele vernieuwing vraagt. Niet de engelen worden hiertoe geroepen, maar de door Christus herstelde mens.

“Iemand”.

Het is op een eigenaardige wijze, dat de apostel naar een citaat verwijst. Hij zegt niet: David zegt in de Psalmen; ook niet: Er staat in het boek der Psalmen; ook zelfs niet: Zoals de Schrift getuigt, maar “Iemand”. In hfdst. 1 vinden we soortgelijke vaagheid al is deze minder sterk. In 5 staat: “heeft Hij gezegd“, in vs. 6 en 7: “zegt Hij” en een Schriftboek wordt niet genoemd. Ook niet in hfdst. 2: 12. In hfdst. 3: 7 vinden we weer een citaat en wordt gezegd, dat de Heilige Geest sprak. Pas in hfdst. 4: 7 wordt David genoemd.

Is hiervoor een reden op te geven? We geloven van wel. In hfdst. 1 en 2 moet ten volle blijken, dat God gesproken heeft. Daarom blijven alle andere namen zoals Mozes, David of wie dan ook weg en staan er zelfs geen aanwijzingen als Wet of Psalmen. Waar verderop wel namen voorkomen, kon ook David genoemd worden. In hfdst. 2 moest dit nog niet en daarom zet de apostel: “iemand”.

Is dit de ene kant, er is ook nog een andere. De apostel schreef aan hen die bekend waren met de Schriften en er niet voortdurend aan herinnerd behoeften te worden waar een citaat te vinden was. Deze wijze van aanduiding had voor hen geen bezwaar. Als de apostel geschreven had aan Heidengelovigen die pas met het woord Gods waren bekend geworden, had hij zeer waarschijnlijk nadere aanduidingen gegeven. Het kwam hem goed van pas, dat zijn lezers met de Schriften bekend en er in thuis waren.

Rustige Overdenkingen in Tijden van Beroering (Vervolg)

6.

Moeten we dan niet om vrede bidden? Willen we een juist antwoord, dan moeten we nagaan waarom we in het algemeen bidden. Het gebed moet allereerst een bewijs zijn van afhankelijkheid, van eigen onmacht, van ons toevlucht nemen tot God. We tonen dat we min of meer bewust zijn van onze toestand, van onze zonde. We vertrouwen op Gods genade opdat die toestand verbeterde. We verklaren bereid te zijn te ontvangen wat God ons wil geven.

Hoe kan die toestand verbeteren? Laat ons vooral niet denken dat God op willekeurige wijze kwaad sticht en dat we moeten trachten Hem over te halen voor ons gunstiger gezind te zijn en op te houden met dat kwaad. Dat is ongeveer de opvatting van vele heidenen ten opzichte van hun “goden”. Neen, de almachtige, ware God is steeds bereid Zijn volle genade tot haar recht te laten komen. Wat Hem weerhoudt is onze houding, want Hij dringt Zijn genade niet op en behandelt ons niet als poppen. Het is Zijn wil de schepping in vrijheid tot haar doel te laten komen. Alleen op die wijze kan Hij verheerlijkt worden.

Als onze houding verandert, wat ook weer een uitwerking is van Gods genade, dan kan het kwaad verdwijnen. Het is dus God niet Die moet veranderen, Maar wijzelf. Bidden we om vrede, dan wil dit zeggen dat we, voor wat ons betreft, bereid zijn Gods genade niet langer te weerstaan, en dat we vragen dat ook vele anderen tot die houding mogen komen, zodat de oorzaak van het kwaad moge ophouden. We bidden eigenlijk niet in de eerste plaats om vrede, maar om de verwezenlijking van wat tot dit doel kan leiden: de bekering van de mens en een houding die het aan het goede mogelijk maakt door te werken. Zo mogen we bidden voor alles wat op zichzelf goed is, als we er maar aan denken dat die goede dingen zelf niet ons einddoel moeten zijn, maar wel de volkomen gemeenschap met God. Een betrekkelijk goed ding kan een geweldige hinderpaal vormen voor onze behoudenis als we het te veel op de voorgrond plaatsen en het ons afleidt van het hoofdoel.

De tegenwoordige oorlog toont mede de verwarring aan die onze eeuw (aioon) kenschetst. De begrippen waarheid, rechtvaardigheid, trouw, goed, kwaad, hebben geen absolute betekenis. Wat nuttig is om een stelsel te verdedigen, dat wordt goed genoemd. Men wil in het groot toepassen wat sommige filosofen hebben verdedigd, namelijk de gedachte dat alleen datgene goed is wat overwint, dat kracht recht is. Anderen verzetten zich daartegen. Maar welk doel wil men nastreven als de overwinning bereikt is? Men wil een duurzame vrede en een verbetering van alle toestanden. Kwade dingen zoals ziekte, werkloosheid, slechte voeding en woning, enz. moeten verdwijnen.

En men rekt dan op de wetenschap en techniek en vergeet de toestand van de inwendige mens. Of, als men er aan denkt, dan hoopt men door eigen kracht, door de vooruitgang van de psychologie, enz. de mens te verbeteren.

De meeste dingen waartoe men wil komen zijn wel goed, maar op die wijze kan men de mens zelf niet veranderen. Dit alles is zeer wenselijk, Maar op voorwaarde dat de inwendige mens er mee in harmonie komt. Reeds nu is er een te grote onevenwichtigheid tussen de vooruitgang op stoffelijk gebied en de zedelijke en geestelijke toestanden, en we zien hoe gevaarlijk het is allerlei krachtige stoffelijke middelen in handen te laten vallen van mensen zonder moraal en geloof. Het is juist een dergelijke onevenwichtigheid die aanleiding geeft tot oorlog. Er is wijsheid voor nodig om stoffelijke gaven ten goede te gebruiken.

Maar wat zou het zijn als deze onevenwichtigheid nog veel groter zou worden, als een lange periode van vrede en een schijnbare onderdrukking van het kwaad tot een toestand zou voeren van buitengewone stoffelijke ontwikkeling? Hoe verschrikkelijk zou het zijn het uitwendige tot zulke hoge trap van volmaaktheid gebracht te hebben terwijl het inwendige nog steeds in zijn verdorvenheid gebleven is! Het zou zijn als een dodelijke ziekte die doorwerkt zonder dat men er iets van bemerkt. Als een verwoesting die onzichtbaar blijft tot alles ineenstort.

We vrezen dat we na deze oorlog zullen komen tot de laatste periode van onze eeuw, waar men wel godsdienst zal vinden, waar vrede en rechtvaardigheid zullen schijnen te heersen, waar de vooruitgang van wetenschap en techniek verbazingwekkend zal zijn, Maar dit alles zonder ware liefde tot God.

Er is inderdaad een fundamenteel verschil tussen hen die vooral rekenen op een evolutie der schepping in het algemeen en op de werken van de mens en hen die alles van God verwachten. De eersten menen dat alles met de tijd zal verbeteren, het leven van de mens zelfs zal verlengd worden, ja dat hij zich misschien tot een supermens zal ontwikkelen. De anderen menen dat alles van God afhangt en dat de mens niet in de eerste plaats veel moet werken, Maar door genade de rechte plaats moet innemen tegenover God. Ze zijn wel actief, Maar in Gods kracht. Het is God Die alles verbeteren zal en niet alleen het leven zal verlengen, Maar het ware leven zal geven.

Al zijn de eerste "godsdienstig", toch is hun wereldbeschouwing geheel verschillend van die der anderen en we vrezen dat we in de toekomst moeten verwachten dat het humanisme tot zijn eindontwikkeling zal komen, dat de mens zich meer en meer op de voorgrond zal plaatsen. Hij zal ook waarschijnlijk hulp zoeken in de demonenwereld en ten slotte zal de supermens, de mens der ongerechtigheid, komen... en zal alles ineenstorten. De Schrift laat ons niet toe te verwachten dat de tegenwoordige eeuw in heerlijkheid zal eindigen. Gelukkig dat we aan deze eeuw kunnen ontvluchten, en in de Geest nu al Gods einddoel kunnen bereiken: volkomen gemeenschap met God. We hoeven in geen ding bezorgd te zijn voor wat onszelf betreft als we alles aan God overlaten, we staan in zekere zin buiten alle menselijke strijd. En als we ons, door Gods genade, tot Hem gekeerd hebben, als we met Christus gestorven en in

Christus aan Gods rechterhand geplaatst zijn, dan kunnen we ook anderen helpen en met Paulus ieder mens vermanen en in alle wijsheid leren opdat we ieder mens volmaakt zouden stellen in Christus (Kol. 1: 28).

Als we nu de vorige overdenkingen samenvatten, komen we ongeveer tot het volgende:

Daar de mens niet in de juiste betrekking staat tot God, is er onevenwichtigheid in zijn denken en leven. Hij neemt zich zelf, en niet God, als middenpunt en ziet dus de dingen niet zoals ze zijn. Hij heeft geen absolute basis meer, alles is relatief. De begrippen “goed”, “kwaad”, “rechtvaardigheid”, enz. hebben geen absolute betekenis meer.

Jesaja **DE BEWIJZEN DAT ER EEN AUTEUR IS.**

1.

Inleiding.

De hypothese (veronderstelling) van de moderne critici is dat Jesaja niet de enige auteur (schrijver) is van het boek dat zijn naam draagt maar dat hij slechts de eerste helft (hfdst. 1-39) schreef en dat een onbekend schrijver of onbekende schrijvers (want men neemt nu aan dat er drie of meer geweest zijn) voor hfdst. 40-66 verantwoordelijk is (zijn). Zo behandelen zij deze profetie veelszins als men zegt dat Jesaja zelf behandeld is; hij toch is volgens de overlevering “in stukken gezaagd”.

Het tweede deel willen de moderne critici naar een later datum verschuiven, n.l. naar het einde van de zeventigjarige ballingschap.

Dit is een zeer moderne theorie want het ene auteurschap van deze profetie is zowel door Joden als Christenen gedurende meer dan 2000 jaar boven twijfel verheven geweest.

2.

Het gebruik van zijn naam in het N.T. (1).

Een voldoende en afdoend antwoord aangaande deze zaak wordt door de Heilige Schrift zelf gegeven door het feit dat Jesaja in het N.T. 21 maal als auteur van zijn boek vermeld wordt; 11 maal worden hem woorden toegekend die in de tweede helft van zijn boek voorkomen, 10 maal woorden die in de eerste helft staan.

We geven een volledige lijst.

De tien teksten uit de “eerste Jesaja”:

1	Mt. 4: 14	Jes. 9: 1, 2
2	Mt. 13: 14	Jes. 6: 9
3	Mt. 15: 7	Jes. 29: 13
4	Mk. 7: 6	Jes. 29: 13
5	Joh. 12: 39	Jes. 6: 9
6	Joh. 12: 41	Jes. 6: 9
7	Hand. 28: 25	Jes. 6: 9
8	Rom. 9: 27	Jes. 10: 22, 23
9	Rom. 9: 29	Jes. 1: 9
10	Rom. 15: 12	Jes. 11: 10

(Wordt vervolgd).

UIT de SCHRIJFTEN

Deel XVI

Nr. 4

April 1941

Tot nuttige Stichting

4.

DE SMARTEN DES DOODS ONTBONDEN

“Welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was dat Hij van denzelven dood zou gehouden worden”. Hand. 2: 24.

Deze tekst is voor onze oren wel wat onverstaanbaar. Het is daarom nodig hem eerst wat duidelijker over te zetten.

Het woord “smarten” komt, behalve hier, nog voor in Mt. 24: 8 en Mk. 13: 8 waar het ook zo vertaald is en in 1 Thess. 5: 3 waar de S.V. zet: “barensnood”. In al deze teksten kan men zetten: “weeën”, d.w.z. “geboorte weeën”. “Ontbonden” is in andere teksten vertaald door: “breken”, “verbreken”, “doen ophouden”. Het Griekse woord is ook vertaald door “los worden”, “losmaken”. “Breken” komt o.a. voor in John. 5: 18; 7: 23; 10: 35.

De nieuwe vertaling van het Ned. Bijbelgenootschap gebruikt in Hand. 2: 24 het woord “verbreken” Ze luidt:

“God echter heeft Hem opgewekt, Hij verbrak de weeën van de dood naardien het niet mogelijk was dat Hij door hem werd vastgehouden.”

We kunnen de vertaling van dit vers niet bewonderen Het verbreken van geboorteweëen duidt geen natuurlijk verlopend proces aan. Weeën moeten niet verbroken worden maar uitwerken. Bij weeën die verbroken worden denkt men aan een gewelddadig doen ophouden ervan en niet aan een natuurlijke oplossing en ophouden ervan door geboorte. En dat toch wordt hier gezegd. God loste de weeën van de dood op, d.i. deed ze ophouden doordat de geboorte tot stand was gekomen: de opstanding van Christus.

Het is een rijk beeld waarin ons deze opstanding hier beschreven wordt. De dood wordt voorgesteld als een zwangere vrouw die baren moet. De weeën komen over haar en zij moet voortbrengen. En wie is het? Christus! Hij moet geboren worden, nu niet uit de schoot van een liefelijke moeder maar uit die van de dood. Het lijkt ongelooflijk en is toch waar.

De opstanding van Christus wordt hier een geboorte genoemd. Dit wordt bevestigd door Hand. 13: 33. Wie het verband naleest, zal zien dat het hier over Zijn opstanding gaat (zie vs. 30, 34 en 35) en niet over Zijn geboorte uit Maria.

Christus geboren uit de dood! Welk een mysterie. De dood die juist het leven wegneemt en doet ophouden, moet de Levensvorst voortbrengen. En dat niet door Hem aan zich te zien ontrukken maar langs de weg van geboorteweëen.

Christus' geboorte uit de dood is niet zomaar een beeld, maar, een zeer rijk beeld. Dat blijkt als we het nog wat nader bekijken. Bij een geboorte is een moederschoot nodig. Waar was deze bij deze geboorte? M.a.w. waaruit is Christus geboren? En dan kan het antwoord niet

anders luiden dan zo: Christus' eigen lichaam is de moederschoot waaruit Hij voortkwam.

Hoe kunnen we ons dit voorstellen? Niet zo, alsof Christus als een geestwezen uit het graf kwam om Zijn aardse lichaam als een stof omhulling achter te laten. Maar zo: De krachten die Christus ten dood hebben gevoerd en ten grave hebben doen dalen, zijn door Gods machtige inwerking zo omgekeerd dat zij Hem nu ten leven moesten voeren. Toen God ze eenmaal in het lichaam van Zijn Zoon het diepste punt van doodsmacht had doen bereiken, werden ze, bij de opstanding omgewend en moesten ze, er was geen tegenhouden aan, de weg naar boven gaan. Hetzelfde lichaam dat in de dood was gegaan, kwam, uit die dood tevoorschijn. De afgebroken levensverrichtingen werden opnieuw hervat, Zijn hart begon opnieuw te kloppen, de adem drong weer in Zijn longen. Alles dreef Christus ten leven. Hij kon van de dood niet gehouden worden, evenmin als bij het natuurlijk verloop van een geboorte het kind in de moederschoot is te houden, daar de weeën het uitdrijven. Zijn gestorven lichaam was de moederschoot voor Zijn opstandingslichaam. Zijn dode lichaam kreeg als het ware barenweeën. Het was toen God zijn geweldig grote kracht daarin deed uitwerken. Toen kwamen de weeën en moest het zichzelf uitdrijven en baren. De weeën kwamen net zo lang tot de grote geboorte daar was. Aldus in beeldspraak Christus opstanding dichterlijk en schoon getekend.

Christus geboren uit de dood! Maar dan heeft de dood in wezen zijn karakter verloren. Dan is hij, door Gods inwerking bron van leven geworden, dan is de onvruchtbare die niet kon baren, bevrucht geworden en heeft leven voortgebracht. Dan heeft hij zijn ware aard verloren en is in plaats van koning der verschrikking te zijn vorstin der hoop geworden.

Sara's verstorven moederschoot is daarvan symbool. Deze moederschoot die geen leven kon voortbrengen werd door Gods ingrijpen omgevormd in een die Isaak baarde. Verstorven werd hij de drager van nieuw leven. Zo is de grote geweldige onvruchtbare dood omgevormd tot een levengevende moederschoot die te gezetter tijd weeën kreeg en Christus deed uittreden uit de besluiten die Hem, omvatte tot het licht van het onvergankelijk leven. En evenmin als een geboorte ongedaan kan worden gemaakt, kan het de opstanding van Christus uit de dood. **"Alzo Hij niet meer zal tot verderving keren"**. (Hand. 13: 34). Veronderstel eens het onmogelijke, dat Christus andermaal in de dood zou gaan, wat dan nog. Hij zou andermaal niet van de dood gehouden kunnen worden want deze zou Hem opnieuw moeten baren.

De rijke waarheid over Christus' geboorte uit de dood houdt meer dan één troost in. Ten eerste zal Christus ook voor de Zijnen de dood dusdanig te niet doen dat zij als geborenen uit de dood daar staan en het sombere graf zullen bekijken als de schoot voor het blijvende leven. Heet Hij niet de **Eerstgeborene** uit de doden, bewijs dat er meer geboren worden? Ten tweede ligt er troost in voor het geestelijk stervensproces. Daarbij gaan we in in de geestelijke dood, voelen we ons geheel van God verlaten en ondergaan we in de geest iets van wat op Golgotha in volheid heeft plaats gehad. Maar daarin kunnen we niet blijven. Alles wat tegen schijnt, wordt omgezet in wat voor is. Het met Christus gestorven, wordt gevolgd door een met Hem, opgewekt.

Welaan dan, u die uw geestelijke doodstaat voelt en doormaakt. Christus heeft de dood in al zijn vormen omgezet in levensschoot. Alle dingen moeten nu medewerken ten goede. De geboorteweeën worden eenmaal ten einde gevoerd en geboren uit uw geestelijke dood treedt u in het licht van het leven voor Gods aangezicht op opstandingbodem.

Ook de wereld krijgt haar geboorteweeën. (Mt. 24: 8, Mk. 13: 8). Ze moet wat voortbrengen. De komende rampen zijn er het begin van. Uit de nood der tijden wordt iets geboren. Uit Israels benauwdheid komt het nieuwe wereldleven voort. Hun aanneming zal zijn het leven uit de doden. Dit is toekomst. Maar heden is het zuchten van het der ijdelheid onderworpen schepsel

dat naar verlossing uitziet. Rom. 8: 22. En dat is ook een geboorteweë. De weeën zullen blijven tot de eerstelingen uit de dood zijn verrezen, neen tot de schepping zal vrijgemaakt zijn van de dienstbaarheid der verderfenis tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods.

De ondergang in de dood loopt, o heilig mysterie, uit op de geboorte uit de dood. Gods almacht zet de kracht van de dood om ter vorming van het leven. Dat kan alleen Hij. En dit wordt ons deel doordat Christus Eerstgeborene uit de doden is en uit de onvruchtbare schoot van de dood leven en onvergankelijkheid aan het licht heeft gebracht. De dood heeft door Gods kracht bevrucht, de Vorst des levens gebaard!

De Brief aan de Hebreëën

Psalm 8

Psalm 8 heeft tot oogmerk te wijzen op 's Heeren grootheid op aarde. Dit blijkt duidelijk uit vs. 2 en 10: ***“O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is Uw naam op de ganse aarde.”***

Dit is vanzelfsprekend sterk profetisch en voor de toekomst bestemd. Nu is 's Heeren naam niet heerlijk op de aarde. Het overgrote deel der aardbewoners kent Hem niet. En Zijn naam is op aarde niet bekend. Dat zal pas zijn als Christus de Heere, regeert.

In de heerschappij des Heeren zal de mens delen. ***“Gij doet hem heersen over de werken Uwer handen, Gij hebt alles onder zijn voeten gezet”***, vs. 7. In vs. 8 en 9 wordt dan opgenoemd wat hem op aarde onderworpen is. Het hemelse wordt weggelaten. Toch is het besloten in het: ***“Gij doet hem heersen over de werken Uwer handen”***. In vs. 4 wordt gezegd dat de hemelen (Hebr.) het werk zijn Zijner vingeren. Hebr. 2 wijst er op dat niets uitgelaten is dat de mens niet onderworpen is. De Hebreëën konden dus uit de Schrift zien, dat de mens tot heerschappij geroepen is. En dat niet alleen over de aarde maar ook over de hemelen. Over alles. Hierin zijn dus ook de engelen begrepen. De mens moge dan een weinig minder gemaakt zijn dan de engelen, in kracht en heerlijkheid voor enige tijd bij hen achterstaan, zijn toekomst is een: eenmaal wordt hij met heerlijkheid en eer bekleed.

Ziende op zijn tegenwoordige toestand, moet vs. 5 van Ps. 8 zeggen ***“Wat is de mens”***. Het O.T. gebruikt voor “mens” drie woorden: Adam, Enosh en Geber. Adam is de eerste mens of de mens in het algemeen; Enosh, duidt de vergankelijke mens aan met zijn lichamelijke en geestelijke zwakheden, Geber is de sterke mens die veel lichaamskracht bezit.

In Ps. 8: 5 wordt het woord Enosh gebruikt. Dit vers gaat uit van de toestand waarin de mens thans verkeert. Dit valt in 2 delen uiteen: ten eerste is de mens geen levende ziel meer (dit wordt als we de Schrift wèl onderzoeken alleen van Adam gezegd in Gen. 2 : 7) maar hij is de zwakke, ja verzwakte mens; ten tweede ontbreekt hem de heerlijkheid. En dit is omdat hij gezondigd heeft (Rom. 3: 23). Terecht mag Ps. 8: 5 dus uitroepen: Wat is de mens.

“De zoon des mensen”. Hier staat in het Hebr.: de zoon van Adam. Adam heet in Lk 3: 38: de zoon Gods; al wat uit hem geboren is, heet zoon des mensen. Ook hiermee worden we in de nederige staat van het heden geplaatst. Job 25: 6 zegt: dat de mens (Enosh) een made is, en des mensen kind (zoon des mensen) een worm.

De mens is uit de aarde en door de zonde aards. Ziende op zijn nietigheid, heet hij een made of worm. Zijn nederige staat echter is niet uitsluitend een gevolg van de zonde. God heeft hem opzettelijk die staat gegeven omdat Hij daarmee zijn doel had. Welk doel dit was, zullen we later zien.

“Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan de engelen”. De apostel citeert weer de Septuaginta, de algemeen in zwang zijnde Griekse vertaling van het O.T. Deze was algemeen bekend. Nu is deze vertaling niet getrouw. althans naar de Hebr. tekst die we nu nog hebben. We wezen daar al op bij Hebr. 1 : 8 . Hieronder zullen we dat ook t. o. v. deze tekst nader zien. Hier zij er op gewezen dat Paulus de bekende tekst citeert niet om op de afwijking te wijzen, maar om zijn betoog te staven.

Het woord “een weinig” komt zes maal in het N.T. voor, n.l. in Lk. 22: 58 (en kort daarna), Joh. 6: 67 (een weinig neme), Hand. 5: 34 (een weinig buiten staan), 27: 28 (een weinig) en Hebr. 2: 7, 9 en 13: 22 (in het kort). Hieruit blijkt dat het in het N.T. kan slaan op tijd maar ook op hoeveelheid; het kan dus betekenen: een weinig tijd, maar ook: een weinig van iets. We hebben het in de eerste zin opgevat. Het Hebr. woord “een weinig” duidt dan een hoeveelheid een (een weinig water, Gen, 18: 4; 24: 17, 43; 43: 2, 11; Lev. 25: 52; enz.); dan een graad (bijna verteerd, Ps. 119: 87; ik ben bijna in alle kwaad geweest, Spr. 5: 14; in deze teksten is het vertaald door “bijna”.

“Minder gemaakt”. Dit werkwoord vinden we slechts in Hebr. 2: 7 en 9 en in Joh. 3: 30. Hij moet wassen maar ik minder worden.

De apostel zegt dat God de mens een weinig tijds minder heeft gemaakt dan de engelen. Wat dit inhoudt, is uit de Schrift wel te zien. Het zijn krachtige helden die God dienen, Kort te voren heeft de apostel hen dienende geesten genoemd. Zij hebben wel een lichaam maar het is een geestelijk dat ontheven is van het aardse leven, Ze behoeven geen rust of slaap, spijs of drank. Ze zijn niet gebonden aan de aardesfeer, kunnen verschijnen en verdwijnen, kunnen in mensengedaante verschijnen, maar ook verblindend licht uitstralen. In één woord, zij behoren tot een hogere orde. De mens daarentegen is aards. Hij is gebonden aan de natuurwetten die God voor de aarde gesteld heeft. Hij behoeft voedsel en rust, kan zich niet in de onzichtbare wereld terugtrekken en kan zich zonder toestellen of schepen niet dan op de vaste grond bewegen. Daarbij is zijn leeftijd op een bepaalde lengte gesteld en moet hij sterven. Hij is niet onsterfelijk geworden zoals de engelen dit zijn, Lk. 20: 36 en bewoont een lemen huis, de aardse tabernakel, terwijl de engelen een hemelse woonstede bezitten.

God maakte de mens een weinig minder dan de engelen. Adam werd een levende ziel. Tot geestwezen is hij niet gekomen al was het Gods oogmerk hem na volbrachte taak met heerlijkheid en eer te kronen. God wilde hem stellen over de werken Zijner handen. Niets zou Hij uitlaten, zegt de apostel in vs. 8 dat hem niet onderwerpen zou zijn.

Men ziet hoe ver deze belofte reikt. De mens was bestemd om, heerser van alles te worden. Daarin kwam zijn hoge voortreffelijkheid aan de dag. De mens is in wezen het hoogste scep-sel. Dat hij voor een tijd in lagere staat verkeerde, doet hieraan niets af. Een troonopvolger in de wieg is krachtens de wet hoger dan de eerste minister van de staat, want deze is een dienaar der kroon en de eerste toekomstig kroondrager. En zo staat de mens t.o.v. de engelen. Zij zijn dienende geesten, hij was bestemd tot heerser over alles. Voor een korte tijd mocht hij minder zijn, in de toekomst zou hij hoger stijgen. Ps. 8 werkt dit uit voor de aarde, Hebr. 2 zegt dat er niets uitgelaten is.

Het is door deze uitspraak dat aan de Hebreëen de gedachte ontnomen werd als zouden de engelen in wezen hoger zijn dan de mens. Het tegendeel is het geval, zegt de apostel. En hiermee wordt de weg gebaad voor het verdere betoog dat nu volgt.

We zouden hier tot vs. 7 b. kunnen overgaan als we niet wilden wijzen dat Ps. 8 naar alle waarschijnlijkheid nog iets anders zegt dan we in de S.V. vinden en dan de Septuaginta ver-

taalde. Men kan n.l. Ps. 8 : 6 a ook aldus vertalen:

“Gij hebt hem slechts een weinig minder gemaakt dan een God” (Obbink) of:

“Gij hebt hem slechts een weinig bij de Godheid ten achter gesteld” (Menge) of:

“Gij hebt hem weinig minder dan God gemaakt” (Second), of:

“En weinig ontbreekt er aan of Gij hebt van hem een God gemaakt”. (Franse Synodale Bijbel) of

“Gij hebt hem, slechts weinig lager dan God gemaakt” (Engelse Herziene Vertaling).

Het werkwoord dat de S.V. in Ps. 8 door “minder maken” vertaalt, is merendeels vertaald door “ontbreken”, of “gebrek hebben”. Zie Gen. 18: 28, Ex. 16: 18; Deut. 2: 7, 15: 8; 1 Kon. 17: 14; Neh. 9: 21; Ps. 23: 1; Ps. 34: 10; Spr. 1.3.: 25; 31: 11; Pred. 4: 8; 9: 8; Hoogl. 7 2; Jos. 32: 6; 51: 14; Jer. 44: 18; Ez. 4: 17. Dan rest nog Gen. 8: 3 en 5 waar staat: afnemen en Ps. 8: 6 waar de S.V. zet: minder maken. We geloven dat de hoofdgedachte van het werkwoord is: ontbreken. De Franse Synodale Vert. geeft dit ook in Ps. 8: 6 juist weer en is hierin het zuiverst. De andere vertalingen geven de zin juist weer. Alleen rijst de vraag: moet het zijn “dan God” of “dan een God”. Men weet dat het woord Elohim dat hier staat kan betekenen: God, goden, rechters of engelen. We geloven nu dat het eerste de tekst het meest nabij komt, juist omdat de mens geroepen wordt met God te. We kunnen Ps. 8: 6 dus zo lezen: **“Gij hebt hem slechts weinig minder dan God gemaakt”**.

De Opstandingsabbat

IV. DE OPSTANDINSSABBAT.

Opgestaan op de wekelijkse Sabbat.

We komen nu tot het N.T. en daarmee tot de kern der zaak, n.l. tot de vraag op welke dag Christus is opgestaan. We vonden al dat Hij, naar de Schriftuitspraken, opgestaan is op één der sabbatten. Hieraan hebben we ons te houden. We veranderen hier niets aan, maken van “een” geen “eerste”, van “sabbatten” geen “week”. De vraag is slechts hoe we deze term te begrijpen hebben.

Laat ons dan mogen zeggen, dat we geloven dat er in het jaar van Christus’ kruisiging (dat plaats vond vier jaar vóór onze jaartelling, m.a.w. we zijn vier jaar te laat met onze Chr. jaartelling), twee sabbatten na elkaar gevolgd zijn en dat Christus op één daarvan is opgestaan. We zullen dit nader hebben te bewijzen. We verwijzen naar Tabel I waarin men kan zien wanneer twee sabbatten op elkaar volgden. Dit kon zijn als de veertiende Abib op een zaterdag viel; dan viel de vijftiende, de eerste dag van het Feest der ongezuurde broden, op een zondag; deze dag gold ook voor een sabbat, dus had men twee sabbatten na elkaar: de wekelijkse en de jaarlijkse. Zie kolom I. Maar het kon ook dat pas de jaarlijkse kwam, dus de vijftiende Abib en dan de wekelijkse. Zie kolom VI. Dan viel de vijftiende op vrijdag en de zestiende was de wekelijkse sabbat. In dat geval viel de Paschadag op een donderdag.

Het is onze mening, dat dit laatste het geval geweest is in het jaar van Christus’ kruisiging. Christus is voor ons dus gekruisigd op donderdag. De daarop volgende vrijdag was de eerste dag der ongehevelde broden, dus een sabbat. Deze werd gevolgd door de zaterdag, de wekelijkse sabbat. En op die dag is Christus opgestaan.

De veertiende Abib is dat jaar niet op een zaterdag gevallen want dan was men zeker wel niet uitgegaan om Hem te vangen. Op die dag was er dan ook geen rechtszitting gehouden en had Pilatus zeker wel gedaan wat Herodes later met Petrus deed: Hem na de feestdagen laten vonnissen. (Zie Hand. 12: 4). Als vast bewijs hebben we Mk. 15: 21, waar staat dat Simon van Cyrene van de akker kwam. Daar was hij ongetwijfeld heen gegaan om wat te werken. De

Paschadag viel dus dat jaar niet op zaterdag. Als dus aan te tonen is, dat er twee sabbatten op elkaar volgden, moet daaruit geconcludeerd worden, dat de veertiende Abib dat jaar op een donderdag viel. De vrijdag was de eerste der sabbatten, zaterdag, *de zestiende, was dan Christus' opstandingsdag*, één der sabbatten.

“Laat na de sabbat?”

De Bijbellezer zal tegen onze stelling waarschijnlijk dadelijk Mt. 28: 1 aanvoeren en zeggen: Er staat *“En laat na de sabbat”*. We willen aantonen dat dit er niet staat.

Het woord, door “laat” vertaald, komt nog tweemaal voor in Mk. 11: 19 en 13: 35.

“En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad” (11: 19).

“... (want gij weet niet wanneer hij [de heer des huizes] komen zal, [des avonds] laat of te middernacht of met het hanengekraai of in den morgenstond” (13: 35).

De S.V. zet telkens “laat” maar uit het verband van Mk. 11 en 13 blijkt dat met dit “laat” de avond bedoeld wordt voor middernacht. Mk. 13: 35 leert dit zeer duidelijk. En uit Mk. 11: 19 volgt eveneens dat er de avondtijd mee aangegeven wordt. Waarom dan ook niet in Mt. 28: 1?

Er is nog iets. Het woordje “na,” staat cursief in onze bijbels, staat dus niet in de grondtekst.

Luther, in zijn oorspronkelijke uitgave, vertaalt dan ook niet “na de sabbat” maar “laat de sabbat, d.i. “laat op de sabbat”. Maar “sabbat” staat er niet; er staat: “laat van de sabbatten”. We houden het meervoud voor een meervoud en vertalen het woord na “laat” als een meervoud. Er staat dus: “laat van de sabbatten”. Als men hiervoor nu leest: “de avond van de sabbatten” is men er o.i. Er is nog een ander woord voor “avond” (opsia) dat voorkomt o.a. in Mt. 8: 16; 14: 15, 23; 16: 2; 20: 8; 26: 20 en 27: 57 maar dit is afgeleid van het woord “opsè” dat we in Mt. 28: 1 hebben. “Opsia” betekent het einde van de dag, de tijd vlak voordat de zon ondergaat, Mk. 1: 32, dus het besluit van de dag, terwijl “opsè” de avondtijd na zonsondergang aanduidt, het begin dus van de nieuwe dag.

Indien we nu in Mk. 11: 19 en 13: 35 “avond” zetten, dan moeten we dit ook doen in Mt. 28: 1 en daar dus lezen: “avond der sabbatten”. Wat volgt daaruit? Dit: dat twee sabbatten op elkaar volgden. De avond behoorde wel aan één ervan maar om aan te duiden dat hij volgde op een al voorbijgegangene sabbat, wordt er gezegd: “de avond der sabbatten”.

Deze lezing schijnt de tekst te verduisteren. Immers, hoe kan men nu lezen: de avond der sabbatten als het begon te lichten. We wensen die niet te doen. De oplossing is eenvoudig. In de oorspronkelijke handschriften, alle met hoofdletters geschreven, ontbraken de leestekens; er stonden dus geen komma's, punten, enz. Die zijn er later in geplaatst. Zodoende kan men dus ook verkeerd gepunctueerd hebben. We geloven dat dit hier het geval is geweest. De eerste woorden van Mt. 28: 1 behoren o.i. bij 27: 66. Laten we ze er eens bij lezen:

“En zij henengaande, verzekerden het graf met de wacht, de steen verzegeld hebbende. (Het was) nu de avond der sabbatten.”

Het werkwoord “zijn” wordt vaak weggelaten in het Grieks als wij het moeten plaatsen. Dit kan ook hier het geval zijn. Toen de wacht geplaatst werd, was het de avond der sabbatten d.i. de avond van de wekelijkse sabbat, dus naar onze dagrekening vrijdagavond.

Dat het niet meer de avond van de eerste dag der broden was, dus die sabbat voorbij was gegaan, zegt de Schrift duidelijk in Mk. 16: 2: ***“En als de sabbat voorbij was gegaan”***. Dit is niet de wekelijkse sabbat zoals men denkt, want Mt. 28: 1 zegt weer: ***“als het begon te lichten op een der sabbatten”***. Het was dus toch sabbat. Maar dit moet dan de wekelijkse geweest zijn. Zie Tabel I. Mt. 28: 1 en Mk. 16: 1 vullen elkaar dus aan; de tweede tekst zegt dat de sabbat voorbij was, Mt. 28: 1 dat het op een der sabbatten was. We kunnen beide in hun kracht laten staan, als we “na” weg laten en in het begin van Mt. 28: 1 voor “laat” “avond” lezen, wat zeer goed kan en deze woorden bij Mt. 27: 66 voegen. We zullen nog nader zien dat het niet anders kan.

Ook al neemt men deze oplossing niet aan, dan komt men, wil men Gods Woord in zijn kracht laten, voor deze schijnbare tegenstrijdigheid, dat de sabbat voorbijgegaan was en het toch op een der sabbatten was. Door een verbeterde hoofdstukindeling komen we tot een goede houdbare oplossing. Waarom zouden we die niet mogen maken als ze de moeilijkheden doet wegvallen?

Tot nuttige Stichting

5.

OM ALLE DINGEN TE VERVULLEN

“Die nedergedaald is, is Dezelfde Die ook opgevaren is ver boven (Gr.: over boven) alle hemelen opdat Hij alle dingen vervullen zou”. Ef. 4: 10.

Christus' hemelvaart is evenals Zijn opstanding een machtige gebeurtenis. Bij beide feiten heeft God de werking der sterkte Zijner macht in Hem doen inwerken (Ef. 1: 20). Dezelfde kracht die Christus uit de doden opwekte, heeft Hem ook van de aarde doen opvaren. En dat niet alleen tot b.v. aan de stratosfeer, of tot de hemelen van zon en sterren, maar tot boven al de hemelen. Hij is immers de hemelen doorgegaan. (Hebr. 4: 14).

Was dit het loon op de arbeid Zijner ziel en vanwege Zijn diepe vernedering waarin Hij gehoorzaam 's Vaders wil volbracht, het heeft ook nog een andere reden: om alle dingen te vervullen. Dit betekent niet: opdat Hij alle profetie zou vervullen, maar: opdat Hij alle dingen zou vervullen, vol zou maken, dat is: om de hele schepping tot haar volheid te brengen.

Aan dat werk is Christus nog bezig. Om dit te volbrengen bereidt Hij in deze bedeling Zijn Lichaam toe. Dit is Zijn volheid (Ef. 1: 23), Zijn aanvulling, Zijn completering. Niet alsof Hij in Zijn Persoon onvolkomen zou zijn maar omdat Hij Hoofd is van alle dingen en in dit opzicht, dus ambtelijk, een aanvulling behoeft. Een hoofd zonder lichaam heeft wel alles in zich maar is niet geïnstrumentaliseerd. Dit gebeurt pas door de uitbouw in en van het lichaam. Dit is het tot een volheid uitgroeide hoofd. Zo is het ook bij de mystieke Christus. Zijn hoofdschap over alle dingen wil een aanvulling en deze komt tot stand in zijn Lichaam.

Hierbij blijft het niet. Hij bereidt niet alleen Zijn aanvulling toe, zelf de volheid ervan zijnde, maar zal eenmaal alles in allen vervullen, (Ef. 1: 23.) En dan gaat het nog verder: Hij zal eenmaal alle dingen vervullen. Onder “dingen” moet men niet verstaan wat wij dingen noemen, In het Grieks staat “ta panta“, “de alle”. Omdat dit in onze taal een nadere aanvulling vraagt, heeft de S.V. er “dingen” bij gezet. Maar die dingen zijn geen voorwerpen maar wezens die onder deze term werden samengevat. Wie wil weten wat het zijn, kan dit vinden in Kol. 1: 16. ***“Het is al wat Hij geschapen heeft, hetzij zienlijke of onzienlijke dingen”.*** Wat de onzienlijke “dingen” betreft, geeft Paulus enige opsomming zonder te zeggen dat hij hiermee volledig is. Hij wil eenvoudig zeggen: als daar zijn. En wat zijn daar al? Tronen, heerschappijen, overheden, machten. Hierbij zijn geen engelen, aartsengelen en cherubs genoemd, maar het is dan ook geen volledige opsomming, maar slechts een aanwijzing in welke richting men moet denken. De aardse “dingen” noemt Paulus niet eens, daar heeft hij in Rom. 8 al op gewezen.

Christus' hemelvaart is om alle dingen tot hun volheid te brengen. In wezen hebben ze die niet door de schepping. Geen enkel wezen heeft krachtens deze onsterfelijkheid in zich. Die heeft God alleen. Wel kan Hij ze schenken, en op grond van of met het oog op Christus' werk, geeft Hij die ook. Wanneer Hij die aan de hemelingen geeft of heeft gegeven, zegt de Schrift niet, maar ze openbaart hier dat ze door Christus is verkregen en mogelijk pas na Zijn hemelvaart is gegeven. Evenals een triomfator na zijn overwinning eerbewijzen en beloningen en

verhoging toekent, zo heeft Christus door Zijn hemelvaart ook de hemelingen iets bereid wat zij nog niet hadden. Deze gunstbewijzing behoort mede tot de vervulling aller dingen.

Deze vervulling is typisch af geschaduwd. Toen Mozes de tabernakel opgericht had, vervulde de heerlijkheid des Heeren deze (Ex. 40: 34). Toen de priesters de ark in Salomo's tempel geplaatst hadden, vervulde de heerlijkheid des Heeren het Huis des Heeren (1 Kon. 8: 11). Bij deze gelegenheden kon Mozes niet ingaan en de priesters niet staan om te dienen. Dit bewijst dat de "wet" d.i. de O.T. schaduwdienst, niets tot volmaaktheid kon brengen.

Anders zal het zijn als de heerlijkheid des Heeren door Christus alle dingen zal vervullen. Dan zal alle onreinheid geweken zijn, alle zonde verzoend, alle ongerechtigheid weggenomen. Dan zal niet alleen de aarde vervuld zijn met Zijn heerlijkheid, Ps. 72: 19, maar zullen al 's Heeren werken aan alle plaatsen Zijner heerschappij Hem loven Ps. 103: 22 en alles zonder vrees wandelen in het licht van Zijn aangezicht. En als zij niet voor Hem zullen kunnen verschijnen, zal Hij in allen Zijn heerlijkheid geven en alle creatuur met Zichzelf vervullen.

Echter, dit staat nog te gebeuren. Dit gebeurt niet voor de wederkomst van Christus daartoe de inzet geeft. In deze bedeling echter wordt de aanvulling van het Hoofd toebereid en stelt God een groep daar die in beginsel hier en daarna in de uitopstanding in volheid vervuld wordt tot Zijn volheid. Ef. 3: 19.

Welk een gloriëdag is de dag van Christus' hemelvaart. Toen ontving Hij niet alleen het loon op Zijn arbeid en werd Hij niet alleen gekroond met eer en heerlijkheid, maar werd Hij ingezet in de staat van vervulling van alle dingen. Het einde van de taak die God Hem hier te doen heeft gegeven, was tevens het begin van een nieuwe taak. En deze duurt geen 33 jaar, zelfs geen 33 eeuwen, maar de nog toekomstende aionen. De wederkomst is hiervan slechts een deel. De vorming van het Lichaam is de eerste inzet er van.

Christus zal alle dingen eenmaal vervullen. De Geest geve ons reeds nu zo van Hem vervuld te worden (Ef. 3: 17, dat we medegebouwd worden tot een woonstede Gods in de Geest (Ef. 2: 22) en met Christus in heerlijkheid geopenbaard mogen worden om mede alle dingen te vervullen.

De Brief aan de Hebreëën **Vers 7, 6 en 8 a en b.**

Eenmaal gekroond.

“Met heerlijkheid en eer hebt Gij hem gekroond en Gij hebt hem, gesteld over de werken Uwer handen. Alle dingen hebt Gij onder zijn voeten onderworpen. Want daarin dat Hij alle dingen onderworpen heeft, heeft Hij niets uitgelaten dat Hem niet onderworpen is.”

In deze verzen wordt in het Grieks de aoristus gebruikt de vorm die de tijd naar de achtergrond verschuift en het feit naar voren brengt. Onze taal mist die vorm; in de regel gebruiken we daarvoor de onvoltooid tegenwoordige tijd; we zouden hier ook kunnen zetten: Met heerlijkheid en eer kroont Gij hem, enz. Om echter te meer het profetische en zekere karakter te doen uitkomen, is de voltooide tijd van de S.V. die we navolgden, zeer wel geschikt.

Adam was geworden tot een levende ziel. Hij was gesteld in het natuurlijke leven, moest zijn lichaam onderhouden door spijs, had rust en slaap nodig en was gebonden aan de aarde; was uit de aarde aards (wat nog niet wil zeggen: zondig aards, maar: uit lemen substantie bestaande) . God wilde hem echter in die staat niet laten, Hij wilde hem met heerlijkheid en eer kroonen.

Wat hield dit in? Ten eerste dat Hij het vergankelijke waarin ook de mens gesteld was te niet deed en hem tot onvergankelijkheid deed komen. Algemeen is de leer dat de mens een onsterfelijke ziel heeft; de Schrift leert echter dat de hele persoon des mensen sterven kan. Adam was “van nature” niet onsterfelijk, hij moest de onsterfelijkheid juist deelachtig worden. Hij had geen onsterfelijke ziel, maar was geworden tot een levende ziel. Het kronen met eer en heerlijkheid nu hield ten eerste in dat hij onsterfelijk werd. Ten tweede dat zijn lichaam veranderd werd en hij een lichaam kreeg dat in de hogere sferen evenzo goed kon leven en zich bewegen als op aarde. Ten derde dat hij gesteld werd in de heerschappij over alle dingen en een hogere taak verkreeg Heerlijkheid door onsterfelijkheid, en lichaamsverandering en inzet in hogere waardigheid. Eer door loon op het verrichte werk en roeping tot hogere taak. In één woord: het stellen over al de werken van Gods hand als gekroond vorst.

Eenmaal gekroond.

In het Grieks staat, evenals in de voorafgaande zin, de tijdloze vorm: Gij maakt hem minder dan de engelen, Gij kroont hem met eer en heerlijkheid.

In deze beloften komt de hoge voortreffelijkheid van de mens uit. De mens is in wezen het hoogste schepsel. Dat hij voor een tijd in een lagere staat is, doet hiervan niets af. Een troonopvolger in de wieg is, volgens de wet, hoger dan de eerste minister van de staat, want deze is dienaar der kroon, de eerste toekomstige drager er van. En zo ook de mens t.o.v. de engelen. Nu, in aardse staat, nog beneden de engel, zal God hem eenmaal met eer en heerlijkheid kronen. Beide behoren bij zijn toekomstige positie. De eer behoort bij zijn toekomstig ambt, de heerlijkheid bij de staat van zijn persoon. Hij wordt geroepen als heerser op te treden en hij zal in die positie ook geëerd en niet veracht worden zoals vele groten, hij zal een heerlijkheid hebben die de tegenwoordige machthebber mist. Want de nu zijnde heersers blijven in zichzelf zwakke stervelingen. Waar zijn zij, de wereldveroveraars? Ten grave gedaald. Welke eer hebben zij? Hoogstens één op papier. Maar eenmaal komt de tijd waarin God mensen zal verheerlijken en met eer bekleden die blijven zullen. Dan zal het niet zijn: “En ziet hij stierf” maar: “Ziet hij leeft en blijft”.

Aan zulken, met eer en heerlijkheid gekroonden, zal God eenmaal alles onderwerpen. Niet zo, dat zij zich nauwelijks kunnen handhaven evenals met zoveel heersers het geval is, maar in die zin, dat zij er verre boven staan. Daarom staat er: aan de voeten onderwerpen. Zij zullen heersen met een gemak en bekwaamheid, een kracht en majesteit die hen verre doet uitrijzen boven het door hen geregeerde. En zou dit ook al al met enige tegenstand gepaard gaan, alle dingen worden hun onderworpen.

Alle dingen

God wilde de mens alle dingen onderwerpen. De apostel beklemtoont dit door er op te wijzen dat er niets uitgelaten is. Dit vergemakkelijkt de uitlegging van dit gedeelte zeer. Of beter: de apostel geeft zelf de uitlegging. Toch willen we een enkel woord wijden aan de term: “alle dingen“, ta panta.

Deze term vinden we, wat Hebreeën betreft, in hfdst 1: 3 en hfdst. 2: 8 en 10, in elk twee maal. In totaal komt hij 28 maal voor in het N.T. Niet steeds betekent hij: het heelal. In Hebreeën achten we dat wel het geval. De Schrift gebruikt hiervoor echter niet het enkelvoudig woord “to pan” maar de meervoudige vorm. Hierin ligt opgesloten dat ze het heelal als een eenheid van sferen en regionen, van rijken en gewesten van verschillende orden ziet. Paulus spreekt in Kol. 1 van tronen, heerschappijen, overheden en machten. Deze betreffen de onzienlijke sferen. In de zienlijke zijn daar de planten, dieren- en mensenwereld. Ze ziet het geheel als één verscheidenheid van Gods werken. En dat alles zou de mens onderworpen zijn. Niets uitgezonderd.

In de woorden van vs. 7b en 8a en b ligt een grote heerlijkheid. Maar ook een beperking. De mens zou gesteld worden over de werken van Gods handen, maar van het zitten in Gods rechterhand over boven alle dingen wordt hier niet gesproken. Alle dingen zouden hem wel onderworpen zijn, maar zelf zou Hij dan eenmaal het koninkrijk aan God zijn Vader moeten overgeven (evenals Christus als **Zoon** Gods dit eenmaal ook doen zal). Alle dingen zou hij wel beheersen maar we lezen hier niet van een vervullen van alle dingen zoals Ef. 4 ons dit van Christus aangeeft. De mens zou wel bekleed zijn met heerschappij maar we lezen in Ps. 8 noch in Hebr. 2 dat hij gesteld wordt ten hoofd boven alle dingen.

De lezer zal vragen wat voor verschil daarin is. Dit: In Ps. 8 en Heb 2 is sprake van onderwerping, in Ef. van vervulling. In het eerste geval is de mens heerser over de dingen der tegenwoordige schepping, in het tweede geval leidt hij ze over in de nieuwe schepping. In het eerste geval zit hij op zijn troon, in het tweede in zijns Vaders troon.

Zo zien we in Hebreëen het verschil met de Efeze sfeer aangegeven. Hebreëen komt niet uit boven 1 Kor. 15: Dit spreekt ook van onderwerping der dingen. Nu door Christus. Echter als mens. (zie vs. 21). In Efeze zien we de andere sfeer. Daar worden alle dingen onder één Hoofd vergaderd, 1: 10. Daar worden ze vervuld, 4: 10. In Hebreëen gaat het over hemelen en aarde, bewijs het citaat uit Ps. 8 welke psalm over aarde en hemel spreekt, vs. 2 en 4. Maar Efeze spreekt over Christus' hemelvaart "ver boven al de hemelen", Gr.: "over boven al de hemelen," 4: 10. Dit is een andere sfeer. En het doel is: alle dingen te vervullen.

We zullen nog meer gelegenheid krijgen op het verschil tussen Hebreëen en Efeze te wijzen. Hier vonden we al een belangrijke aanwijzing in dezen. Hoe groot de eer en heerlijkheid ook moge zijn die Hebreëen geeft, ze blijft achter bij de sfeer van Efeze dat spreekt over het bovenhemelse.

Vers 8 b.

De mens derft de heerlijkheid.

“Doch thans zien wij nog niet dat hem alle dingen onderworpen zijn”.

Alle dingen hem nog niet onderworpen.

Adam had tot opdracht de aarde te onderwerpen en heerschappij te hebben over de vissen der zee, de vogelen des hemels en al het gedierte dat op de aarde kruipt, Gen. 1: 28. Uit Ps. 8 blijkt, dat God nog meer had willen geven: hem stellen over de werken Zijner handen. Tot die werken behoren ook de hemelen, want diezelfde psalm zegt: ***“Als ik Uw hemel (Hebr.: hemelen) aanschouw, het werk Uwer vingeren, de maan en de sterren, die Gij bereid hebt”.*** vs. 4. Dat God hem ook daarover wilde stellen, blijft in Gen. 1 verborgen, het zou een verhoging geweest zijn als de mens zijn eerste taak vervuld had. Dan had God hem de positie gegeven waarin niets uitgelaten was dat hem niet onderworpen zou zijn. Hij is echter niet eens tot het eerste gekomen; in wezen is feitelijk niets hem onderworpen. Hij moge de aarde doortrokken hebben, af gedaald zijn in de diepten der zee, zich verheven hebben in de lucht, uitvindingen en ontdekkingen gedaan hebben die met bewondering vervullen, in feite staat hij niet boven de dingen, hij is er afhankelijk van, zij liggen niet aan zijn voeten, hij komt hoogstens in hun midden, in hun sfeer, maar er niet boven uit.

Uit alles blijkt duidelijk dat hij heerlijkheid en eer mist. Hij kan niet als een engel verschijnen en verdwijnen, geen deuren gaan met onzichtbare kracht voor hem open, hij heeft geen schitterende gedaante, wit als sneeuw; integendeel, hij is vaak mismaakt in de wereld. Terecht moet Hebreëen dan ook constateren: Maar nu zien wij nog niet, dat hem alle dingen onderworpen zijn. De mens was, toen de apostel dit schreef, en is ook nu nog niet tot heerlijkheid

en eer gekomen en ziet nog niet de dingen aan zijn voeten onderworpen.

God heeft de mens recht gemaakt. Hij was volkomen geschapen. Hij moest echter nog een ontwikkelingsgang doorlopen om tot de volle volkomenheid of volmaaktheid te komen. Geworden tot een levende ziel, Gen. 2: 7, moest hij een geestwezen worden en daartoe tot de volmaaktheid voortvaren. Maar hij zondigde en daarom derft hij Gods heerlijkheid, Rom. 3: 23. En daarom is hem niets onderworpen.

Na 4000 jaar toen de apostel schreef en nu na bijna 6000 jaar is hij even ver als na de uitdrijving uit de hof van Eden: hij is een vergankelijk wezen. Wel probeert hij zich boven de natuur uit te worstelen, wel tracht hij de krachten der natuur aan zich dienstbaar te maken, wel heeft hij zich door het bouwen van machines op bijna elk terrein van moeizaam arbeiden in het zweet zijns aanschijns trachten op te heffen, maar ondanks alle vooruitgang en cultuur, alle uitvindingen en ontdekkingen ten spijt, zijn de dingen hem niet onderworpen. De aardse niet en nog minder de hemelse.

Dit bewijst dat de mens gefaald heeft. De probleem zit in het zondigen.

De zonde is een dodelijk kwaad. Ze doet de mens niet alleen eer en heerlijkheid derven, maar maakt ook dat hij er nooit toe komen kan. Uit zichzelf dan. De mens is slaaf geworden in plaats van heerser. Hij is de dood onderworpen in plaats van het leven in zich verkregen te hebben. Hij is de onreine geworden en kan zich daarvan niet wassen. En zo leeft de mensheid daarheen en niemand kan zijn ziel van het geweld van het graf bevrijden. Voorgeslachten kwijnden weg, wij staan op hun graf en weldra staat het nageslacht op het onze. En steeds is het eindwoord: En hij stierf. Welk een droeve gang van zaken. Welk een ontzettende gedachte!

De Opstandingsabbat

Drie dagen en drie nachten.

Het tweede bezwaar zal komen van hen die wijzen op Mt. 12: 40.

“Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde”.

Men zal zeggen: Christus is drie dagen en drie nachten in het graf geweest. Hij zegt dit immers Zelf. Uw voorstelling deugt dus niet. Hij is niet donderdagsnamiddags gekruisigd en zaterdagmorgen opgestaan, maar Hij is Woensdagavond gestorven en zaterdagavond opgestaan. Daartoe zullen zij moeten komen, anders zou hun stelling niet opgaan. Woensdagnacht is één, Donderdagnacht is twee, vrijdagnacht is drie nachten; donderdag is één, vrijdag twee, zaterdag drie dagen. Christus moet in deze visie dus zaterdag avond al zijn opgestaan. Maar dit is in tegenspraak met de Schrift; deze zegt in Mk. 16: 9:

“En als Jezus opgestaan was *des morgens vroeg*”. En hier komt dan bij: ***“Op de eerste sabbat”.***

Voor ***“des morgens vroeg”*** staat in het Grieks een woord: prooi (proo-i). Het komt verder voor in de volgende teksten:

Mt. 20: 1: ***“... een heer des huizes die met den morgenstond uitging... “***

Mk. 1: 35: ***“En des morgens vroeg als het nog diep in den nacht was... “***

Mk. 11: 20: ***“En des morgens vroeg voorbijgaande...”.***

Uit deze teksten blijkt, dat het woord, “morgenvroeg” betekent. Dit wordt net zo, en nog nauwkeuriger aangeduid in Mk. 13: 35, de tekst waarin de vier nachtwaken, bij de Romeinen in zwang, worden aangeduid.

“... gij weet niet, wanneer de heer des huizes komen zal: des avonds laat, of te middernacht of met het hanengekraai of in de morgenstond”.

De “morgenstond” geeft de laatste nachtwake aan, van 3 tot 6 uur.

We vinden het woord verder in Mk. 15: 1 (de Overpriesters hielden des morgens vroeg tezaamen raad), in Mk. 16: 2 (de vrouwen kwamen **zeer vroeg** tot het graf, men ziet hoe de S.V. het woord niet eensluidend vertaalt, in Joh. 20: 1 (Maria Magdalena ging **vroeg**, lees: in de morgenstond naar het graf) en Hand. 28: 23, Paulus poogde hen te bewegen van ‘s **morgens vroeg** tot den avond toe (de Joden waren dus al vóór zonsopgang bij Paulus en bleven tot aan de avondtijd).

Uit al deze teksten blijkt duidelijk, dat met “in den morgenstond” of “des morgens vroeg” niet de avondtijd bedoeld is; Het is steeds vóór zonsopgang, en niet na zonsondergang. Als Mk. 16:9 dus zegt: “des morgens vroeg” betekent dit niet 's avonds zes uur. Christus is in de morgenstond opgestaan, 's morgens vroeg.

Het bijna gelijkkluidende woord **prooia**, dat men in Mt. 21: 28; 27: 1 en Joh. 18: 28 en 21: 4 vindt versterkt dit zijdelings. Christus keerde **des morgens vroeg** naar de stad weder, Mt. 21: 18. In de **morgenstond** leidde men Christus naar Pilatus, Mt. 27: 1, Joh. 18: 28. En in de **morgenstond** stond Hij op de oever, Joh. 21: 4. Hebben we hier, op grond van Joh. 21: 3 te denken aan de morgentijd na zonsopgang, de **proo-i** is de tijd er vóór, zoals Mk. 13: 35 het duidelijk aangeeft. Christus is dus niet 's avonds opgestaan maar 's morgens, niet aan het einde van een sabbat, maar in de loop van zo'n dag.

Ook Johannes 20: 19 laat zien, dat Hij niet 's zaterdagsavonds is opgestaan. We lezen daar, dat hij 's avonds “op een der sabbatten”, aan de discipelen verscheen. Toen was al gebeurd wat ons vooraf vermeld wordt, namelijk de tocht van Maria Magdalena, en van Petrus en Johannes naar het geopende graf. Daarom moet Hij aan het eind van die sabbat verschenen zijn, dus al eerder opgestaan. Hij kan dus niet zijn opgestaan toen die sabbat eindigde. De Schrift leert dus, dat de visie van het drie dagen en drie nachten in het graf niet houdbaar is.

Hier wankelt mogelijk het geloof van sommigen in de inspiratie der Schrift. Dit hoeft niet. De inspiratie blijft dezelfde, maar men moet zijn mening veranderen. Een uitdrukking kan oorspronkelijk juist geweest zijn maar in de loop der tijd haar kracht hebben ingeboet en van betekenis veranderd zijn. Of ook nimmer de betekenis gehad hebben die wij denken er aan toe te moeten kennen. We geloven dat dit met Mt. 12: 40 het geval is. Wat met de Schrift te bewijzen is. We vinden n.l. in de Hebr. Schriften meerdere plaatsen waar “drie dagen” korter blijken te zijn dan drie etmalen. Men zie slechts.

In Gen. 40: 12 symboliseren de drie ranken drie dagen, drie etmalen, maar toch is noch de schenker noch de bakker nog drie etmalen in de gevangenis gebleven, want vs. 20 zegt, dat “op de derde dag”, Hebr. “in de derde dag” de schenker zijn post herkreeg en de bakker werd gehangen. In Gen. 42: 17 staat, dat Jozef zijn broeders drie dagen gevangen zette. Is dit drie etmalen geweest? Neen, want uit vs. 18 blijkt, dat hij hen “ten derde dage”, Hebr. “in de derde dag”, wegzond. In 2 Kron. 10: 5 zegt koning Rehabeam tot Jerobeam en zijn aanhangers: **“Komt over drie dagen weder tot mij”**. Bedoelde hij: na drie etmalen? Jerobeam en het volk vatten dit niet zo op want vs. 12 zegt: **“Zo kwam Jerobeam en al het volk tot Rehabeam** op

de derde dag, (Hebr.: in den derden dag) gelijk als de koning gesproken had: Komt weder tot mij op den derden dag". Had de koning dit gezegd? Neen, dat had hij niet gedaan, maar "over drie dagen" betekende hetzelfde als "op de derde dag". Men ziet dat dit een belangrijke aanwijzing is t.o.v. Mt. 12: 40. Reeds in het O.T. vatte men de uitdrukking "drie dagen" in soortgelijk verband niet letterlijk op; ze betekende: op de derde dag. In 1 Sam. 30 lezen we, dat Davids mannen een Egyptisch man vonden die slaaf was geweest bij een der Amelekieten die Ziklag uitgeplunderd hadden, vs. 11-13 en die in drie dagen en drie nachten geen eten of drinken gehad had. Hier vinden we voor het eerst de term van Mt. 12: 40. Worden hiermee drie etmalen bedoeld? Neen, want die slaaf zegt in vs. 13, dat hij "de dag drie" ziek geworden was. De S.V. vertaalt dit door "voor drie dagen", maar dit is onjuist. Ze had beter gedaan te zetten: "de derde dag" want dit was juist geweest dan: "voor drie dagen". "Dag drie" of "de derde dag" bewijst, dat hij geen drie etmalen zonder eten of drinken geweest was, want dan had hij moeten zeggen: dag vier. Zo is deze tekst mede een bewijs voor onze bewering dat drie dagen en drie nachten geen drie etmalen betekent. Nog een bewijs levert het boek Ester. Ester gebood de Joden te Susam: "**Vast voor mij en eet of drinkt niet in drie dagen des nachts noch des daags; ik en mijn jonge dochters zullen ook alsoo vasten**", 4:16. Deed zij dit drie dagen en drie nachten? Neen: "Het geschiedde nu aan (Hebr. in) den derden dag, dat Ester stond... in des Konings huis, 5: 1. Er waren dus hoogstens twee dagen en twee nachten verlopen. Als zij op die derde dag, dus binnen de drie etmalen dat het vasten begonnen was, door de koning werd aangenomen, had het geen zin verder te vasten. Zij verstond dus onder "drie dagen des nachts noch des daags", waarvoor we evengoed kunnen lezen: "drie dagen en drie nachten", geen drie etmalen.

Waar de Schrift ons nu duidelijke aanwijzingen geeft, dat drie dagen bij tijdsbepalingen niet drie etmalen behoeft te betekenen, evenmin als drie dagen en drie nachten, waarom zouden we Mt. 12: 40 dan anders opvatten? De Heere Jezus gebruikt wel het Hebr. idioom, het Hebr. taaleigen, juist omdat Hij het over een profeet heeft van wie men, in de overlevering zeker dat verhaalde om daarmee aan te duiden, dat er meer dan een dag was verlopen dat hij in de buik van de vis is geweest, maar dit betekende niet drie etmalen. We kunnen zeggen: het betekende méér dan één etmaal en strekte zich over drie dagen uit. Dat is de betekenis. Welnu, zo ook zou Hij meer dan één etmaal en op drie dagen in het graf zijn, zonder dat dit volle dagen waren.

Jesaja

DE BEWIJZEN DAT HET EEN AUTEUR HEEFT

3

Het gebruik van zijn naam in het N.T. (2).

De elf teksten uit de "tweede Jesaja".

1	Mt. 3: 3	Jes. 40: 3
2	Mt. 8: 17	Jes. 53: 4
3	Mt. 12: 17	Jes. 42: 1-3
4	Lk. 3: 4	Jes. 40: 3, 5
5	Lk. 4: 17	Jes. 61: 1, 2
6	Joh. 1: 23	Jes. 40: 3
7	Joh. 12: 38	Jes. 53: 1
8	Hand. 8: 38	Jes. 53: 7, 8
9	Hand. 8: 30	Jes. 53: 7, 8
10	Rom. 10: 16	Jes. 53: 1
11	Rom. 10: 20	Jes. 65: 1, 2

De in 2 en 3 genoemde teksten zijn verdeeld over 6 Boeken van het N.T. n.l. Mattheus (6 keer), Markus (1 keer), Lukas (2 keer), Johannes (4 keer), Handelingen (3 keer), Romeinen (5 keer).

4

De profeet wordt in het N.T. genoemd door *zeven* verschillende sprekers of schrijvers:

Door Christus zelf 4 maal en wel 3 maal t.o.v. het eerste deel, (Mt. 13: 14, 15; 15: 7; Mk. 7: 6), 1 maal t.o.v. het tweede deel 1 Mt. 12: 17.

Door Mattheus 2 maal, 1 maal t.o.v. het eerste deel (Mt. 4: 14) en 1 maal t.o.v. het tweede deel (Mt. 8 17).

Door Lukas 4 maal, alle keren t.o.v. het tweede deel (Lk. 3: 4; 4: 17; Hand. 8: 28; 8: 30).

Door Johannes de Evangelist, 2 maal t.o.v. het eerste deel (Joh. 12: 39, 41) en 1 maal t.o.v. het tweede deel (Joh. 12: 38).

Door Johannes de Doper 2 maal, beide t.o.v. het tweede deel (Mt. 3: 3, Joh. 1: 23).

Door de apostel Paulus 6 maal, 4 maal t.o.v. het eerste deel (Hand. 28: 25; Rom. 9: 27, 29; 15: 12) en 2 maal t.o.v. het tweede deel (Rom. 10: 16, 20).

UIT de SCRIFTEN

Deel XVI

Nr. 6

Juni 1941

Tot nuttige Stichting

6

DE DOOD ZIJNER GUNSTGENOTEN KOSTBAAR.

“Kostelijk is in de ogen des Heeren de dood Zijner gunstgenoten”. Ps. 116: 15.

Ps. 116 behoort tot het vijfde boek der Psalmen. Dit loopt van Ps. 107 tot 150. Het is een lofzang voor de ontvangen bevrijding. Toen de banden des doods de dichter hadden omvangen, en de angsten van de sheool (dodenrijk) hem hadden getroffen, heeft de Heere zijn ziel van de dood gered. Nu zal hij daarom, in het land der levenden voor het aangezicht des Heeren kunnen wandelen en de beker der verlossing opnemen in de naam des Heeren om Hem de beloften te betalen in tegenwoordigheid van heel Zijn volk. (vs. 3, 8, 9, 13, 14). En dan volgt de tekst waarover we willen handelen. *“Kostelijk is in de ogen des Heeren de dood Zijner gunstgenoten.”*

Voor hen die in de leer van een na de dood van het lichaam losgemaakte en bewust voortlevende ziel geloven, kan deze tekst bijzonder prachtig dienen om in het sterfhuis van een in Christus ontslapene te spreken over de heerlijkheid waarin de ziel van de overledenen thans juicht. Er staat immers, dat de dood van 's Heeren gunstgenoten kostelijk is in Zijn ogen. Wat kan dit anders betekenen dan dat zij bij hun sterven naar de Heere opstijgen om Hem eeuwig lof toe te zingen.

Zij die geloven dat niemand die sterft zijn ziel van het geweld des grafs zal bevrijden, Ps. 89: 49, dat de doden in de stilte nederdalen en de Heere niet prijzen, zoals even te voren, in Ps. 115: 17 geleerd wordt, zien de dingen anders, maar schijnen hier voor een moeilijkheid te komen die op het eerste gezicht niet op te lossen is. Dit komt niet door Gods Woord, maar door de onjuiste vertaling. De Schrift zegt niet dat de dood der gunstgenoten des Heeren kostelijk is in Zijn ogen, maar wat anders. Dat blijkt als we het woord door “kostelijk” vertaald nagaan.

De eerste maal vinden we het in 1 Sam. 3: 1: “Het woord des Heeren was *schaars* in die dagen”. “Schaars” hier is hetzelfde woord als “kostelijk” in Ps. 116. Dan vinden we het in Ps. 49: 9: *“Want de verlossing hunner ziel is te kostelijk”*. Voorts in Ps. 72: 14: *“Hun bloed zal dierbaar zijn in Zijn ogen”* en behalve in Ps. 116: 15 dat we bespreken nog in Spr. 20: 15 *“De lippen der wetenschap zijn een kostelijk kleinood”*. Het komt dus vijf maal voor in het O.T.

In het N.T. vinden we het in Mt. 26: 7. Er kwam een vrouw met een albasten fles met zeer kostelijke zalf. Ook deze vertaling is niet juist. “Kostelijk” is een nog wel gebruikt woord maar hier is het verouderd Nederlands. Er wordt hier niet gezegd dat de zalf zeer deugdelijk was, dat ze uitmuntte boven andere, maar dat ze kostbaar was. En dat is nu ook de betekenis van het Hebr. woord in de vijf genoemde teksten. Dit betekent eigenlijk: zwaar in prijs evenals het N.T. woord van Mt. 26: 7.

Gods woord was in Samuels dagen “kostbaar” omdat het zeer zelden door openlijke spraak of door een droom tot de mensen kwam. De verlossing van iemands ziel is voor de medemens te kostbaar, ze kan niet betaald worden. De lippen der wetenschap zijn een kostbaar kleinood. Het bloed van de zielen der nood druftigen is voor God kostbaar. En evenzo is het met de dood Zijner gunstgenoten. God vindt die dood niet “kostelijk” in de zin van “aangenaam” of “zeer goed“, maar “kostbaar“; Hij geeft er acht op.” Hij acht het bloed zo waardig dat Hij de vergieting niet licht zal toelaten of Hij deze zwaar wreekt”. (Kanttek. S.V. vrij gevolgd). Zo ook is de dood Zijner gunstgenoten kostbaar in Zijn ogen; hij is Hem niet kostelijk, d.i. aangenaam, maar wel kostbaar; het is voor Hem geen winst maar een waardevol verlies al zal Hij Zich Zelf door de opstanding dit verlies weer vergoeden.

Kan deze tekst dus niet dienen om daarmee een traditionele heidense leer te bevestigen of om er in sterfhuizen mee te troosten, er in leggend dat de doden voor Gods troon juichen, toch ligt er een troost in. Des Heeren gunstgenoten zijn Hem zo kostelijk dat hun dood kostbaar is. Hij voelt deze als een verlies en zij die dit veroorzaken mogen wel uitkijken. Eenmaal zal Hij die dood wreken als de grote Bloedwreker.

En sterven de gunstgenoten Gods al niet door één of andere menselijke vijand die hun om valse reden wraakzuchtig is, dan zal God hun dood thuis zoeken bij hem die het geweld, d.i. de macht en heerschappij des doods heeft. Zijn gevangenen zullen hem ontnomen worden. Gods gunstgenoten zijn Hem dierbaar en kostbaar. Al rusten zij in de sheool, Hij kent hun plaats en vergeet hen niet. Zij rusten op hun slaapsteden (Jes. 57: 2) tot de grote dag der opstanding en dan wordt het kostbaar bezit uit het graf tevoorschijn gebracht en zal zeggen: **“Heere, Gij hebt mijn ziel uit het graf opgevoerd”**. Ps. 30: 4. En dat niet bij gelijkenis, maar in volle realiteit. Wel een rijk troostwoord is dus het woord van Ps. 116: Kostbaar is in de ogen des Heeren de dood Zijner gunstgenoten.

De Brief aan de Hebreëën

Vers 9.

De Heer Jezus gekroond met heerlijkheid en eer.

“Maar wij zien Jezus ... met heerlijkheid en eer gekroond”.

De verheerlijkte Mens.

De mens is bestemd tot heerschappij. Hij was en is in Gods voornemen het hoogste schepsel. Wat nu, nu hij gevallen is? God heeft hierin voorzien en Zijn Zoon gezonden, geworden uit een vrouw. Deze is ten volle mens geweest. En Hij is het die met heerlijkheid en eer gekroond is.

“Maar wij zien Jezus”. Het is eigenaardig, dat de apostel deze naam gebruikt, Het is de Griekse vorm van het Hebr. Jehoshua, waarvan de afkorting Joshua (Jozua) is en betekent: de behoudenis van Jehovah of: Jehovah de Behouder. De naam Jezus is de naam in Zijn vernedering, waarin Hij de schande heeft gedragen ter behoud van de Zijnen. Hij komt overwegend in de Evangeliën voor. Na Zijn verhoging heet Hij: Christus Jezus of Jezus Christus. In Hebreëen komt de naam 8 maal voor. Zie hfdst. 2: 9; 3: 1; 4: 14; 6: 20; 7: 22; 10: 19; 12: 24; 13: 12.

Vele gelovigen gebruiken bij voorkeur deze naam, hetzij in het gesprek over Hem, hetzij in hun bede tot Hem. Dit deden de discipelen niet. Zij noemden Hem “Meester” en “Heer”. En zij deden er goed aan, want Hij was het. Joh. 13: 13. Men volge hen na en gebruike de naam Zijner vernedering slechts zelden. En dan nog met de grootste eerbied. Dat de Evangelisten de naam Jezus telkens gebruiken is om Zijn nederheid en vernedering aan te duiden. Wij moeten Hem zo niet noemen. Men moet daarom niet gewoonweg “Jezus “ zeggen, maar de “Heer(e)

Jezus". Of "Christus" wat meer een soort titel is. En al kan ook deze benaming tot het oneerbiedige worden neergetrokken, hij is o. i. een meer passende aanduiding van de verheven Heer en Meester. Of men volge het voorbeeld Zijner discipelen.

Dat de apostel hier de naam gebruikt die Hij op aarde gedragen heeft, is omdat die naam in het verband beter past. Jezus is een korte tijd minder gemaakt dan de engelen, Het is diezelfde Jezus Die verhoogd is. Deze naam wijst op Zijn ware mensheid en is als zodanig bijzonder gepast. De historische naam is hier de juiste betiteling. Als zodanig is er niets tegen het gebruik. Maar we vinden het een onheilige gemeenzaamheid of zelfs onbetamelijke oneerbiedigheid steeds van "Jezus" te spreken, alsof Hem geen betere naam waardig geacht wordt.

"Wij zien Jezus". Hoe moet dit "zien" opgevat worden? Niet in letterlijke zin. Geen oog behalve dat van Stefanus, Paulus en Johannes heeft Hem na Zijn hemelvaart, althans naar de Schrift, meer gezien. Sommigen zeggen Hem gezien te hebben, maar dit kan alleen in verrukking, visioen of mysterieuze droom voorkomen. Met het lichamenlijk oog ziet niemand Hem. Het is alleen door het geloof dat men Hem ziet. Het geloof is het oog van de geest. Het ziet wat met het lichamenlijk oog niet waarneembaar is. Men kan Christus alleen met heerlijkheid en eer gekroond zien door middel van de Schriften. Zowel het Oude als het Nieuwe Testament leggen hiervan getuigenis af. Ps. 110: 1 zegt: "**Zit aan Mijn Rechterhand.**", Joh. 12: 28: "**Ik heb Hem verheerlijkt en zal Hem wederom verheerlijken**".

"Met heerlijkheid". Christus heeft verkregen, wat Ps. 8 noemt: het zetten over de werken Zijner handen. Hiervan is niets uitgesloten dat Hem niet onderworpen is. Het omvat ook Zijn vijanden; Hebr. 1: 14 wijst daar op. Ook 1 Cor. 15: 26 kan hier aangevoerd worden. Ook de dood is Hem onderworpen. Christus opgewekt uit de doden, sterft niet meer, de dood heerst niet meer over Hem, Rom. 6: 9; integendeel, Hij heeft deze verslonden. Hij heeft een verheerlijkt lichaam, dat schijnt boven de glans der zon, Hand. 26: 13. Hij bad eenmaal om verheerlijkt te worden met de heerlijkheid die Hij had eer de wereld was, Joh. 17: 5; die heerlijkheid heeft Hij ongetwijfeld verkregen.

"En eer". Zijn eer ligt in het Eerstgeborene zijn uit de doden. En tevens in het feit, dat Hij levendmakende Geest is. Dit alles wordt in andere bewoordingen uitgewerkt in het vervolg van dit hoofdstuk, in 2: 9-18. We vonden al, dat Hij gezalfd is boven Zijn mede. In 2: 12 wordt gesproken over Zijn "broederen", in vs. 13 over de "kinderen". Dit alles behoort mede tot de eer waarmee Hij gekroond is.

Jezus is gekroond. Met heerlijkheid en eer. De doornenkroon is vervangen door een andere, die der heerlijkheid en eer, Hem is het leven in volle kracht gegeven. Hij kan heersen over Gods werken, Hij is de Eerste van allen en in alles. Achteraf beschouwd blijkt, dat God de profetie van Ps. 8 met Hem begonnen is in vervulling te doen gaan. Hij, Die ingegaan is in de verzwakte menselijke natuur en Zoon des mensen wordt genoemd, Hij is de eerste die niet alleen met heerlijkheid en eer bekleed maar gekroond wordt, Die beide in de hoogste graad verworven heeft en uitschittert boven alles. Het zetten in Gods Rechterhand was Zijn kroning en de dag van hemelvaart de glorievolle dag waarop dit plaats vond. Hij is de eerste mens aan wie dit te beurt viel en Ps. 8 werd het pas in Hem vervuld.

Jezus is de eerste mens die tot heerschappij komt. Hij sprak door en in geloof: Ik heb de wereld overwonnen, Joh. 16: 33. Geen wereldheerser of wereldveroveraar heeft ooit dit woord gezegd Maar Hij, de Nederige uit Nazareth, de Man van smarten, de uit zwakheid gekruiste en gestorven Jezus kon dit zonder zelfverheffing zeggen. En het is mede omdat Hij de wereld overwonnen heeft, dat Hij met heerlijkheid en eer gekroond is. God Die de hemelen versiert heeft met enorme lichten, die in de schepping onmetelijke krachten heeft gelegd, heeft boven

de glans van alle zonnen en boven de maat van alle krachten Eén gesteld Die tot het einddoel gekomen is, Die staat boven engelen, machten, krachten, tronen en heerschappijen, de mens Jezus Christus aan Wie een majesteit en heerlijkheid en eer is gegeven die alles te boven gaat.

Hebr. 2 noemt, ondanks het laten zien, dat Christus niet de enige mens is die heerlijkheid verkrijgt, niet alles. Het ziet Christus wel aan Gods Rechterhand, wel vele kinderen tot de heerlijkheid leiden, maar het spreekt niet over de Gemeente die Zijn Lichaam is. Deze zaak kon de apostel hier nog niet naar voren brengen. Hij kon niet verder gaan dan Christus voor te stellen als de Grote Hogepriester gezet in Gods Rechterhand en omgeven door “broederen”. Over de nog intiemere groep van het Lichaam moest hij zwijgen. De “broederen” van Christus worden nimmer Zijn “lichaam” genoemd; dit is een onderscheiden groep die we in Hebreeën niet vinden.

De Opstandingsabbat

Na drie dagen. Ten derden dage.

De tijd tussen de dood en opstanding van de Heer, wordt in de Schrift nog op andere wijze aangeduid. Behalve de term: “drie dagen en drie nachten”, die slechts één maal voorkomt, vinden we nog twee anderen Namelijk “na, drie dagen” en “ten derden dage”. De eerste hiervan vinden we vier maal, de andere, tien maal. We geven alle teksten hiermee op.

Na drie dagen (meta treis hēmeras).

Mt. 27: 63 *“Des anderen daags ... vergaderden de Overpriesters en Farizeeërs tot Pilatus, zeggende: Heer... dat deze verleider... gezegd heeft: Na drie dagen zal ik opstaan”.*

Mk. 8: 31 . *”En Hij begon hun te leren dat de Zoon des mensen veel moest lijden... verworpen... gedood worden en na drie dagen opstaan”* (niet: wederopstaan).

Mk. 9: 31 *“De Zoon des mensen zal overgeleverd worden ... en gedood zijnde, zal Hij na drie dagen opstaan”.*

De S.V. heeft hier ten onjuiste “ten derden dage” en: “wederopstaan”.

Mk. 10: 33, 34 *“De Zoon des mensen zal ... overgeleverd worden ... en na drie dagen zal Hij opstaan”.*

Ook hier is de S.V. onjuist; er staat in de betere handschriften zoals wij vertaalden,

Deze teksten schijnen die van Mt. 12: 40 te steunen. Als Christus drie dagen en drie nachten in het graf geweest is, kan Hij na die tijd, na drie dagen (met hun nachten) opgestaan zijn. Maar daartegenover zet de Schrift tien maal een andere uitdrukking; ten derden dage, d.i. op de derde dag. En deze sluit het: “na drie dagen” uit. Zie hier de teksten.

Ten derden dage (tè tritè hēmera).

Mt. 16: 21 *“Jezus ... veel lijden ... gedood worden ... en ten derden dage opgewekt worden.”*

Mt. 17: 23 *“... en ten derden dage zal Hij opgewekt worden”.*

Mt. 20: 19 *“... en ten derden dage zal Hij opstaan”* (niet: wederopstaan).

Lk. 9: 22 *“De Zoon des mensen moet ... ten derden dage opgewekt worden”.*

Lk. 18: 33 *“... en ten derden dage zal Hij opstaan”* (niet: wederopstaan).

Lk. 24: 7 *“De Zoon des mensen moet ... ten derden dage opstaan”* (niet: wederopstaan).

Lk. 24: 21 *“... het is heden de derde dag dat deze dingen geschied zijn”.*

Lk. 24: 46 *“... en alzo moest de Christus lijden en van de doden opstaan ten derden dage”.*

Hand. 10: 40 **“Dezen heeft God opgewekt ten derden dage...”** (Gr. en *tè tritè hèmèra*).
1 Cor. 15 . 4 **“en dat Hij is begraven en dat Hij is opgewekt ten derden dage”**.

In de meesten van deze teksten vinden we in het Grieks de woorden *tè tritè hèmèra* (op de derde dag). In twee van deze teksten n.l. in Lk. 18: 33 en 1 Cor. 15: 3 staat *tè hèmèra tè tritè*: de dag de derde. Deze woorden vinden we ook in Joh. 2: 1 waar de S.V. ze vertaalt door: “op de derde dag”. Als ze dit ook in Lk. 18 en 1 Cor. 15 gedaan had, zou de Bijbellezer daar lezen, dat Christus op de derde dag is opgestaan. Dus niet **na** drie dagen, In Hand. 10: 40 wordt gezegd: “in de derde dag” d.i. in de loop er van. Dit **in** (Gr.: en) sluit het **na** (Gr.: meta) van de eerstgenoemde teksten uit. Als iets op zekere dag of in zeker jaar geschiedt, is het niet **na** die dag of **na** dat jaar. De derde ure van de dag (Hand. 2 : 15) is niet na het derde uur er van.

Met deze gegevens staan we voor het opmerkelijke feit, dat de Schrift tien maal zegt, dat Christus “op de derde dag” is opgestaan wat in tegenstelling is met het “na drie dagen” dat we vier maal vinden en ook met het: “drie dagen en drie nachten” dat alleen in Mt. 12: 40 voorkomt. Als er op de derde dag bruiloft te Kana is (Joh. 2 : 1) is deze er niet na drie dagen en evenmin na drie dagen en drie nachten. Ze is er in de loop van de derde dag, evenals Christus in de loop van de derde dag na Zijn kruisiging opstond.

Dat dit zo is, bewijst ook het woord van Kleopas. Hij wijst de Onbekende er op dat **“onze overpriesters en oversten Hem overgeleverd hebben tot het oordeel des doods en Hem; gekruisigd hebben en dat het heden de derde dag”** was van dat deze dingen geschied zijn. Dit zegt hij op de opstandingsdag. Toen was het heden de derde dag. Als Christus nu woensdagavond: gekruisigd was en Hij zaterdagavond was opgestaan, dan is Kleopas’ woord onjuist, want dan was het de vijfde dag (wo, do, vr. za en nu, toen de Emmaüsgangers hun tocht deden, zondag, want deze was immers al zaterdagavond begonnen). Dat klopt dus niet.

Deze derde dag klopt wel in de opvatting der algemene Christenheid die de Goede vrijdag houdt voor die van Christus’ kruisiging en dood (vr. za, zo, de derde dag). Hij klopt ook in onze visie die deze grote feitedonderdag en zaterdag stellen.

Indien Mt. 12: 40 niet opgaat (want Christus is niet ’s avonds, maar 's morgens vroeg opgestaan Mk. 16: 9) en Mt. 27: 63 en Mk. 8: 31, 9: 31 en 10: 34 evenmin **letterlijk** genomen kunnen worden, daar **op** de derde dag niet: **na** drie dagen is, staan we voor de vraag hoe we één en ander moeten oplossen. Laat ons dit nagaan.

Mt. 27: 64 verklaart Mt. 27: 63

Zoals gezegd, zijn met geen mogelijkheid beide uitspraken letterlijk te nemen, We kiezen voor die welke het vaakst in de Schrift voorkomt (op de derde dag). “Na drie dagen” moet dus anders verklaard worden. Welnu, als we opmerkzaam lezen, blijkt dat deze uitdrukking drie maal bij Markus voorkomt en eens bij Mattheus. Markus heeft zijn evangelie niet allereerst voor de Joden geschreven (zoals Mattheus dit deed). Hij schreef zeer waarschijnlijk voor de Romeinen. Tijdens Paulus' eerste gevangenschap was hij te Rome. (Hij laat van daaruit groeten, Col. 4: 10). Voor niet-Joden schrijvend, gebruikt hij de term “na drie dagen”. Al is dit in Griekse bewoordingen, niettemin draagt hij een niet-Grieks karakter. De Griekse uitdrukking is: ten derden dage of: op de derde dag.

Dat hij neergeschreven is met het oog op de Romeinen, blijkt uit Mt. 27: 63. Hoewel in de andere teksten van Mattheus (16: 21; 17: 23 en 20: 19) staat “ten derden dage “, wordt in 27: 63 de term “na drie dagen” gezet. En dit geschiedt als de Farizeën en Overpriesters tot Pilatus over Christus’ opstanding spreken, dus tegenover een Romein.

Markus' naam is een Latijnse, geen Joodse. In zijn evangelie verwijst hij zelden naar de Hebr. Schriften. Hij legt Joodse gewoonten uit zoals het wassen der, handen voor de maaltijd, de tijd van het pascha en de dag der voorbereiding. Hij verklaart woorden die door Romeinse lezers niet verstaan zouden kunnen worden, zoals Boanerges, Talitha kumi, Bar-Timeus, Eloï Eloï Lama Sabachtani. Hij geeft de waarde aan van 2 penningskes door een corresponderend Latijns woord: kwadrans (St. Vert.: een oort, Mk. 12: 42). Wat is dus natuurlijker dan dat hij ook de Latijnse uitdrukking geeft voor “ten derden dage”.

De zaak wordt beslecht door de woorden en daden der Overpriesters als zij een wacht voor het graf vragen. Zij zeggen tot Pilatus, dat de Heere gezegd had, dat Hij na drie dagen zou opstaan. Nu staat daar in de andere teksten waarin Christus in Mattheus over de opstanding spreekt geen woord van. De Overpriesters moesten Pilatus echter duidelijk maken, wat “deze verleider” bedoeld had. Het was nu pas de tweede dag, Want de Heere was de vorige avond begraven. Zou Hij werkelijk na drie dagen opstaan, dan was er nog geen werkelijk gevaar, want dan moest Hij nog twee dagen in het graf blijven. Maar zo stond, de zaak niet. Hij kon juist de volgende dag opstaan. Zo hadden de Farizeeërs het tenminste begrepen. Daarom zeiden ze “Beveel dan dat het graf bewaakt worde *tot den derden dag*”. Mt. 28: 64 (heoos tès tritès hèmèras, tot op de derde dag). Als “na drie dagen” dus letterlijk te nemen was, zou zegel en wacht weggenomen worden juist korte tijd voor Christus zou opstaan!

In Mt. 27: 64 ligt de verklaring van Mt. 27: 63 “Na drie dagen” is: “tot de derde dag”. Pilatus vatte “na, drie dagen” precies eender op als de Farizeeërs het “ten derden dage”.

We vinden iets soortgelijks in de moderne talen. De Duitser zegt: In acht Tagen komme ich wieder, d.i. over een week, dus feitelijk zeven dagen. De Fransman zegt niet: Over veertien dagen kom ik, maar: over *vijftien* dagen. En de Engelsen spreken niet van: over veertien *da-gen*, maar: over veertien *nachten*. Ook wij zeggen wel: Wij gaan acht dagen uit en bedoelen daarmee een week. Dit noemt men het idioom der taal, d. i.: het bijzondere taaleigen. En daarvoor houden we nu ook de woorden: “na drie dagen”. Dit is als het ware vertaald Latijn voor: op de derde dag. En zo is ook te beschouwen de term van Mt. 12: 40: “drie dagen en drie nachten”. Dit is Hebreeuws idioom dat naar de letter mogelijk oorspronkelijk waar geweest is, maar *in het toenmalige gebruik* de betekenis had van “ten derden dage”, op de derde dag. Als we dit niet doen, en we bij de letter blijven staan, lopen we hopeloos vast.

HET WOORD “MENS” OF “MAN”

Er zijn vier Hebreeuwse woorden vertaald door “mens” of “man”. Deze moeten zorgvuldig onderscheiden worden. In de Companion Bible wordt dit in de kanttekeningen voortdurend gedaan. Zij stellen de mens van vier zijden voor:

1. *Adam*; dit wijst zijn oorsprong aan; hij is gemaakt van het stof van de adamah, de grond.
2. *Ish*; dit heeft betrekking op het geslacht; een mannelijk persoon.
3. *Enosh*; dit wijst op zijn zwakheden; hij is naar zijn natuur sterfelijk en naar zijn geestesgesteldheid uit zichzelf ongeneeslijk.
4. *Geber*; dit heeft betrekking op zijn kracht, een sterk man.

Tot nuttige Stichting

7

LOON VOOR UW ARBEID

“Zo zegt de Heere: Bedwing uw stem van gewezen en uw ogen van tranen want daar is loon voor uw arbeid, spreekt de Heere, want zij zullen uit des vijands land wederkomen en daar is verwachting voor uw nakomelingen, spreekt de Heere, uw kinderen zullen wederkomen tot hun landpalen.” Jer. 31: 16, 17.

Wat we in Mattheus niet vinden, geeft ons Jeremia. Mattheus citeert hem voor zover als hij een nadere vervulling van vs. 15 ziet. vs. 16 en 17 kon hij niet citeren want deze verzen pasten niet in dit hoofdstuk omdat hij het niet heeft over Israëls toekomst en Jeremia juist wel.

Rachel, symbool van het wenende Israël, ziet haar kinderen de ballingschap in voeren. Zij weigert zich te laten troosten omdat zij denkt ze voor altijd verloren te hebben. Ze weet niet wat de Heere doen wil; ze heeft trouwens door droefheid haar geloof verloren; het is althans zo omwolkt dat zij geen heil ziet. En nu is de Heere zo neerbuigend haar in haar rouw een vertroostende boodschap te geven. Hij zegt:

“Bedwing uw gewezen, houdt op tranen te vergieten, want ge hebt niet tevergeefs gebaad noch tot verlies barensweeën gehad. Het loon zal u niet ontgaan. Al zijn uw kinderen weggevoerd in een vijandelijk land, al mist ge ze en kermt ge daarover, zij zullen wederkomen. Er is verwachting voor uw nakomelingen, zij zullen weer in hun land terugkeren”.

Deze voorzegging leek onmogelijk en als een mens ze gesproken had, zou men ze belachelijk vinden. Maar met nadruk wordt gezegd, dat de Heere het zegt: één keer staat er in deze verzen: zo zegt de Heere, twee maal: spreekt de Heere. Het is om met klem de waarachtigheid en zekerheid van de belofte te betuigen.

Voor een deel is deze belofte bij de wederkeer uit Babel vervuld. Echter: slechts voor een deel. Immers, Israël zou zeventig jaar de koning van Babel dienen (Jer. 25: 11). Zij die jong waren weggevoerd, keerden als +/- 70 tot 80 tot 90jarigen terug, terwijl velen in Babel gestorven zijn. Is daarom deze belofte gedeeltelijk ijdel geweest? Neen. Wat nog onvervuld is, zal vervuld worden in de toekomst. Als Efraïm weer als troetelkind is aangenomen (Jer. 31: 20), als de Heere het Huis Israëls en het Huis van Juda bezaaien zal met het zaad van mensen en dieren, als Hij weer zal bouwen en planten, als Hij een nieuw verbond met hen zal maken, vs. 27-34, dan zal Hij ook Zijn belofte gestand doen en Israëls kinderen doen wederkeren uit des vijands land. Ook hen die al gestorven waren toen de ballingschap eindigde.

De wenende Rachel heeft 's Heeren macht over de dood vergeten. Hanna wist het beter. Zij beleed: *“De Heere..... maakt levend”*. (1 Sam. 2: 6). En Abraham vertrouwde eenmaal dat God machtig was Isaak uit de doden terug te brengen. (Hebr. 11). Het is door die macht over de dood dat de Heere deze belofte kan geven. Voor Hem is de dood slechts een slaap. En zoals wij iemand uit de natuurlijke slaap wekken, kan de Heere iemand wekken uit de doods-slaap. De dood is voor Hem geen verhindering ter vervulling van Zijn belofte. Hij staat er boven. Heeft Christus niet de sleutels van Hades (dodenrijk) en dood? (Op. 1: 18). Daarom is ook de vervulling van Jer. 31: 16 en 17 zeker. Ze komen terug uit het vijandelijke land waar-

heen ze gevoerd zijn.

Met het bovenstaande zijn we ongemerkt al zonder het te noemen, tot een ander vijandelijk land gekomen: het gebied van de dood. Zij die gestorven zijn in Babel, bevinden zich in dubbele zin in des vijands land. Eerst was het het vreemde staatsgebied, dan het land **“zonder ordeningen, een stikdonker land dat schijnsel geeft als de duisternis.”** (Job. 10: 21, 22). Des vijands land is dus ook de macht des doods. Zo wint de belofte in diepte en kracht: er is wederkeer zelfs door de dood heen. De belofte van Jer. 31: 16 en 17 zal juist door de opstanding het rijkst vervuld worden.

Israël is een typisch volk. Wat God aan dat volk belooft m.b.t. geestelijke zegeningen (vergeving van zonden, aanneming tot zonen, opstanding, aionisch leven) is niet om het heil in Christus tot hen te beperken maar om het alle volken te geven. God neemt een deel der mensheid om het beloften te geven die voor het geheel zullen gelden. Israël moet dan ook Zijn heil aan alle volken bekend maken.

In dit licht bekijken heeft het woord van Jer. 31: 16 en 17 nog een diepere zin en een rijkere strekking. Hoeveel moeders hebben hun kleine kinderen verloren, hetzij door ziekte hetzij door ongeval. Hoeveel zagen hun verwachting t.o.v. het hun dierbare jonge leven afgesneden. Al hun arbeid is schijnbaar tevergeefs geweest. Houdt echter dit woord ook geen troost in voor zulke mensen. Hun kleine kinderen zijn niet naar de hemel, zoals de Christelijke traditie wil dat de jonge kinderen van gelovige ouders gaan. Het zijn geen engeltjes geworden, zoals velen uit het gewone volk geloven. Ze zijn in des vijands land. Maar, zij zullen daaruit terugkomen. De smart van het ter-wereld-brengen, het opkweken van het jonge leven, al de zorg en moeite ervoor besteed bij dag en nacht, zijn niet tevergeefs geweest: er is loon op de arbeid van de moeder, er is verwachting voor die jonge levens: zij zullen uit des vijands land wederkomen.

“Uw kinderen zullen wederkomen tot hun landpalen, spreekt de Heere.” Die landpalen t.o.v. Israëls weggevoerden betroffen Israëls land. Die “landpalen” t.o.v. de jonggestorvenen betreffen het aardrijk. Een jong “kind” juicht niet “voor de troon”, is geen geestwezen geworden. Het zal opstaan en zich verder ontwikkelen op deze aarde. In **zijn** landpale komt het weder. God maakt van een klein kind direct geen doorgeleid gelovige. Hij kan dit wel maar Hij werkt langs de lijn der ontwikkeling die Hij zelf heeft vastgesteld. Een klein kind dat jong gestorven is zal opstaan en dan zijn natuurlijk leven voortzetten in het koninkrijk der hemelen, Christus aardse rijk dat zich eens over de gehele aarde zal uitbreiden.

Welaan dan gij bedroefde ouders, bedwingt uw stem van geweend en uw ogen van tranen. De moeders in Bethleem die hun kinderen hebben moeten missen, zullen ze terug krijgen uit het land van de vijand: de macht des doods, het geweld van Satan. En gij vrouwen, wier kinderen jong stierven, zij zullen uit des vijands land wederkeren. Tot u komt de roeping daarvan mede getuigen te mogen zijn door uw vertrouwen te stellen op Hem Die ook voor u de dood moet verslinden tot overwinning.

De Brief aan de Hebreeën

Vers 9.

Wegens doodslijden minder dan de engelen.

“Die met het oog op het lijden des doods een korte tijd minder dan de engelen gemaakt is, opdat Hij, door de genade Gods, voor ieder de dood smaken zou”.

Het lijden en smaken des doods.

In vs. 9 vinden we een lange tussenzin; althans zo vatten wij de woorden op die we tussen haakjes gezet hebben.

In dit gedeelte zet de apostel uiteen, waarom Christus minder dan de engelen gemaakt is. Het is met het oog op het lijden des doods. De S.V. zet: **“vanwege het lijden des doods”**. Zo gelezen zou er staan, dat Christus minder gemaakt is door het lijden des doods, dat lijden zou dan de grond zijn van het minder maken. Wij zetten liever: met het oog op; dan vangt het minder maken niet pas aan bij Gethsemané maar bij Zijn geboorte. Hij is geboren om de dood te kunnen ondergaan. Het is gewenst een en ander nog nader toe te lichten.

In het Grieks staat voor het “vanwege” der S.V. “dia”. Dit voorzetsel kan door twee naamvallen gevolgd worden, n.1. de tweede en vierde. Men weet, dat naamvallen de gevallen en in het Grieks en andere talen tevens de vormen zijn waarin zelfstandige naamwoorden en voor-naamwoorden in een zin kunnen voorkomen. “Dia” nu met de tweede naamvalsvorm van een daarop volgend woord betekent “door middel van”, met de vierde naamval “met het oog op”, “terwille van”. Enkele voorbeelden.

In 1 Cor. 11:9 zegt Paulus, dat de vrouw geschapen is om de man. Hier vinden we dia met de vierde naamval van man; het betekent: terwille van, met het oog op de man. In vs. 12 vinden we, dat de man is door de vrouw; hier staat dia met de tweede naamval, het betekent: door middel van. In Rom. 12:3 zegt Paulus iets door de hem gegeven genade; hier staat dia met de tweede naamval, het betekent dus: door middel van die genade. In 15:15 vinden we: om de genade hem geschied; hier vinden we de vierde naamval, het betekent: met het oog op de genade.

In Hebr. 2:10 komen beide vormen in één zin voor: Om Wie, d.i. met het oog op, terwille van Wie, en door Wie, d.i. door bemiddeling van Wie. Alle dingen zijn niet alleen door Christus gemaakt, maar ook ter wille van Hem. De vierde naamval geeft een zeker oogmerk aan. Zo ook in Hebr. 2:9. Er staat dus, dat Christus een weinig minder gemaakt is dan de engelen met het oog op het lijden des doods dat volgen zou.

Hier moet even worden stil gestaan bij de Persoon des Heeren. Het Woord is vlees geworden en als zodanig was Christus sterfelijk evenals Adam, d.w.z. kon Hij sterven. De belofte der wet is echter: Wie deze dingen doet, zal leven. Christus heeft ten volle de wet volbracht en moest daarom als loon het leven hebben. Hij had dit zonder sterven kunnen verkrijgen. Hij heeft dit dan ook verworven; op de berg der verheerlijking bekleedde God Hem daarmee en vandaar had Hij zonder dood weggenomen kunnen worden. Hij ontving echter tevens een macht van God: Hij kon Zijn leven afleggen. Niemand nam het van Hem, Hij legde het vrijwillig af. Joh. 10:17, 18. Hij heeft dit gedaan en is de dood tegemoet getreden. In Zijn ware mensheid, al was Hij in het verzwakte vlees gekomen, was geen kiem des doods aanwezig. Deze had “van nature” geen vat op Hem. Het Heilige, uit Maria geboren, behoefde niet om iets in Hem te sterven. Hij had, evenals een Elia, zonder de dood te zien, kunnen heenvaren. Dat Hij dit niet deed, is om onzentwil, het afleggen van Zijn leven is een ambtelijke daad geweest. En Hij is minder dan de engelen geworden om deze te kunnen verrichten.

In het minder worden ligt zijn meerder zijn besloten. Om de dood te kunnen ondergaan, is Hij minder geworden. Hiertoe is geen engel aangewezen. Alleen de Eerstgeborene der creaturen. Hij had de wereld geschapen en zou haar ook verzoenen. En daartoe werd Hij minder dan zij die Zijn lof zongen toen Hij de aarde op haar grondvesten deed neerzinken, Job. 38:7. Hij werd waarachtig mens en ging in in vlees en bloed van Adam. De verheerlijking op de berg toont, waartoe Hij persoonlijk gekomen was. Dat Hij over Zijn uitgang spreekt, bewijst dat

Hij de weg des doods verkiest. En Zijn terugtreden in de Jezus gestalte bewijst, dat Hij die weg gaan zal. Maar in dit alles bewijst Hij tevens Zijn meerderheid boven de engelen, want niet zij, maar Hij volbrengt dit alles.

“Voor ieder”. De S.V. heeft “voor allen”. Dit is niet zo nauwkeurig; in het Grieks staat een enkelvoudig woord. De Schrift zegt, dat Christus voor allen gestorven is, 2 Cor. 5: 15. “Voor” betekent “ten behoeve van”. Zijn dood is voldoende en de waarde ervan is toereikend voor allen. Wil Hebr. 2: 9 dit nu ook zeggen? We geloven van niet, vandaar het enkelvoud. Hij heeft de dood gesmaakt voor “ieder”, d.i. van elkeen dergenen die het heil verwerven, 1: 14 voor elk der “zonen” (kinderen) die tot de heerlijkheid geleid worden 2: 10, voor elk der “broederen”, 2: 11. Dat blijkt mede uit de volgende uitdrukking.

“De dood smaken”. Dit betekent niet hetzelfde als “sterven”. Het is daarvan geen synoniem. Dit blijkt als we de betekenis in het N.T. nagaan. Waar we ten volle aannemen dat elke term in de Schrift op de juiste wijze en plaats gebruikt is, zullen we dat ook hier mogen verwachten.

De eerste maal dat er sprake is van “de dood smaken” is Mt. 16: 28. **“Voorwaar zeg Ik u, daar zijn sommigen van die hier staan, welke den dood niet zullen smaken totdat zij den Zoon des mensen zullen hebben zien komen in Zijn koninkrijk”**. Parallel hiermee loopt Mk. 9: 1 en Lk. 9: 27. In Mt. 27: 34 is het woord vertaald door “proeven”. Jezus wilde, toen Hij de wijn met edik geproefd had, die niet verder drinken. Een bewijs, dat “proeven” en “drinken” verschillen, zoals trouwens duidelijk is. In Lk. 14: 24 is het woord weer door “smaken” vertaald. Geen der genodigden zou de maaltijd smaken, proeven. De hofmeester proefde de wijn, Joh. 2: 9. In Joh. 8: 51 zegt de Heere, dat wie Zijn woord bewaart, de dood niet zien zou in der eeuwigheid, De Joden veranderden dit en maakten er van: de dood niet smaken zou, vs. 52. Petrus begeerde te eten, zegt de S.V. in Hand. 10: 10. Het Grieks heeft echter: te proeven. Paulus at, Gr.: proefde brood in Troas, Hand. 20: 11. Veertig Joden hadden zich vervloekt niets te zullen “nuttigen”, Gr.: proeven, voor zij Paulus gedood hadden. Het “raak niet en smaak niet” van Col. 2: 21 is bekend. In Hebr. komt het woord voor in hfdst. 2: 9 en in 6: 4 en 5: de hemelse gave in het goede woord smaken. Ten slotte vinden we het nog in 1 Petr. 2: 3: **“Indien gij anders gesmaakt hebt, dat de Heere goedertieren is”**. Dit zijn al de teksten.

Een conclusie is gemakkelijk te trekken. “Proeven” betekent niet “drinken”. De hofmeester proefde de wijn, maar dronk niet alles op. Petrus begeerde te proeven van het eten, d.i. er slechts een weinig van te nemen. Paulus proefde wat van het brood, d.i. gebruikte geen gewoon maal maar slechts heel weinig. De Hebreëen hadden slechts geproefd van de hemelse gift en het goede woord; we kunnen veilig aannemen, dat hun, evenals de koningin van Scheba, de helft niet was getoond of aangezegd. De hoorders en lezers van Petrus’ Brief hadden evenzo slechts iets van het Woord ontvangen, zij waren gevoed met melk en er was nog veel meer. Lk. 14: 24 maakt op wat we hier vonden, geen uitzondering: geen der genodigden zou de maaltijd smaken, d.i.: er ook maar iets van ontvangen. Het Griekse woord “proeven” staat tot “eten” als het Nederlandse woord dit doet; “proeven” is slechts een weinig van iets nemen of gebruiken.

We nemen nu de eerste tekst die we opgaven, die van Mt. 16. De Heere zegt niet, dat sommigen niet zullen sterven voordat Hij wedergekomen is, maar dat zij de dood niet zullen smaken totdat zij de Zoon des mensen hebben zien komen in Zijn koninkrijk. Vlak hierop volgt de verheerlijking op de berg, Mt. 17. Hier wordt Christus gezien in de heerlijkheid die Hij in Zijn koninkrijk zal hebben. Petrus en de twee anderen zijn aanschouwers geweest van Zijn majesteit, eer en heerlijkheid, van de kracht en toekomst des Heeren, 2 Petr. 1: 16-18.

Wat is nu het smaken des doods? We geloven dat het nabij de dood komen is: Dit gebeurde vaak met Paulus. Toen hij gestenigd was, proefde hij ongetwijfeld de dood (Hand. 14: 19). Hij stierf alle dagen (1 Cor. 15: 31) en toen hij tegen de beesten vocht, proefde hij zeker ook de dood. Voor het ten volle drinken van de doodsbekeer bleef hij toen bewaard. Ook Priscilla en Aquila smaakten de dood, Rom. 16: 3.

In Mt. 16: 24 en 25 geeft Christus aan dat het Hem volgen zelfverloochening wordt en gepaard moet gaan met het zijn leven willen verliezen. Dit is de inleiding voor het smaken des doods. De Zijnen zouden weldra gevaar voor hun levens lopen en de dood leren smaken (men denke aan Lazarus, Joh. 12: 10). De discipelen zouden dit echter niet doen, voordat zij de verheerlijking gezien hadden. Niet allen zouden die zien; daarom zegt Christus: "Sommigen".

Het lijden des doods is het lijden aan het kruis; lijden toch betekent ondergaan, verdragen. Het smaken des doods is niet het sterven aan het kruis, het gaat er aan vooraf. Wat het smaken des doods voor Christus is geweest, zullen we later zien.

In de tekst is dus sprake van twee dingen: het lijden des doods en met het oog daarop is Christus minder gemaakt dan de engelen, en het smaken des doods en dat heeft Hij gedaan "voor ieder".

Als we deze goed onderscheiden, betekent dat "voor ieder" niet "voor allen". Christus is voor allen gestorven, dat aanvaarden we gaarne, maar daarover spreekt Hebr. 2 niet. Dit zegt wat anders, n.l. dat Hij voor ieder de dood gesmaakt heeft. Dit zijn o.i. Zijn medegenoten, de groep die zijn leven wil verliezen om Zijntwil Voor hen heeft Hij een bijzondere voorsmaak van de dood gehad.

Door Gods genade.

"Door Gods genade". Het smaken des doods voor ieder is "door Gods genade". Men lette hier wel op. Te veel ziet men in God de vertoornde rechter en in Christus de genadige behouder. In plaats dat men inziet hoe God in en door Christus de behoudenis bewerkt. Al wat de Zoon droeg, was door de genade des Vaders Het is door Gods genade dat Christus minder gemaakt is dan de engelen, Het is door diezelfde genade dat Hij door lijden tot Zijn doel gekomen en geheiligd is. Het is mede door die genade dat Hij de dood gesmaakt heeft. Het gehele verlossingswerk is niet alleen dat des Zoons maar van de Drie enige God. De liefde des Zoons is ook die des Vaders. "***Wie Mij gezien heeft, heeft den Vader gezien***". Het is Gods genade die het alles volvoert. Zijn liefde tot de wereld deed Hem de Zoon zenden, Zijn genade leidde Hem zo, dat het gehele verlossingsplan volbracht werd.

De Opstandingsabbat

V. HET VERHAAL DER EVANGELISTEN.

1. Mattheus.

"En op de eerste dag der ongehevelde, broden kwamen de discipelen tot Jezus, zeggende: Waar wilt Gij dat wij U bereiden het pascha te eten" Mt. 26: 17.

Voor "onghevelde broden" staat in de grondtekst: "de ongezuurde". Broden staat er niet bij, maar men kan dit er bij plaatsen. Deze eerste dag der ongezuurde broden is niet de vijftiende van de eerste maand. Dat is overduidelijk, de veertiende, de pascha dag, moest immers nog komen. Deze eerste dag opende de voorbereiding tot de Paschadag. Had de Heere in Ex. 12: 18 niet geboden, dat men op de veertiende der maand in de avond, ongezuurde broden zou

eten? En niet gezegd: *“Op de eerste dag zult gij het zuurdeeg uit uw huizen wegdoen “*, vs. 15? Dit gold feitelijk de veertiende dag, maar de Joden deden het, volgens het N.T. al weg op de dertiende.

Deze eerste dag der ongehevelde broden moet men onderscheiden van het *feest* der ongezuurde broden dat Mk. 14:1 noemt. Dit begon op de vijftiende der maand (Zie Lev. 23:6). Dit feest der ongezuurde broden noemt Lukas het Pascha, Lk. 22:1. Dit woord wordt door hem hier, in navolging van het Joodse spraakgebruik, in bredere zin gebruikt. Verder sluit hij zich bij Mattheus aan, zie vs. 7.

Op die eerste dag der ongezuurde broden werd, zeggen Mk. 14:12 en Lk. 22:7, het pascha geslacht, vanzelf om het klaar te hebben in de avond wanneer het gegeten werd. Op die dag nu vroegen de discipelen waar zij het pascha voor de Heere moesten bereiden. Men kent nu het verdere verloop: Twee werden gezonden om het te bereiden, en toen het avond was, kwam de Heer met de anderen en zat aan. Mt. 26:18-20 en vergelijk Mk. 14:13-17 en Lk. 22:7-14. Hij at het pascha, zei dat één Hem die nacht zou verraden, ging naar Gethsemané, werd daar gevangen genomen, naar Kajafas geleid en veroordeeld, Mt. 26:33-75. 's Morgens was er een nieuwe, volledige raadszitting die het al gevelde vonnis bekrachtigde Mt. 27:1. Daarna leidde men Hem naar de Stadhouder. Deze veroordeelde Hem ten laatste, waarna Hij diezelfde dag, dus de veertiende Nisan, naar Golgotha werd geleid en gekruisigd, Mt. 27:1-32. Daarna volgde de kruisiging, de bespotting, de drie-urige duisternis, de dood met de begeleidende verschijnselen, Mt. 27:35-56. Toen het avond: geworden was, voor avond staat het woord “opsia” waarvan we al gezegd hebben, dat het het laatste deel van de dag aangaf, ging Jozef tot Pilatus en begeerde het lichaam van Jezus, Pilatus stond dit toe. Daarop legde Jozef het in zijn nieuwe graf, met hulp van Nikodemus (Joh. 19:39). Vele vrouwen volgden en waren hier van toeschouwers. (Lk. 23:55). Het graf werd met een steen gesloten. Mt. 27:57-61. Hiermee eindigt de veertiende Nisan.

“Des anderen daags nu, welke is na de voorbereiding, vergaderden de Overpriesters en de Farizeeërs tot Pilatus “, vs. 62. Welke is die andere dag na de voorbereiding? Vanzelf de vijftiende der maand toen Christus al gestorven was. Dat was dus op de eerste dag van het feest der ongezuurde broden, op de dag van de heilige samenroeping (Lev. 23:7). Toen gingen zij tot Pilatus en begeerden verzegeling en wacht tot de derde, dag, vs. 63 en 64. Zij kregen hiervoor toestemming en heengaande verzekerden zij het graf met de wacht, de steen verzegeld te hebben, vs. 65 en 66. We hebben al uiteengezet, dat Mt. 28:1 bij vs. 66 aansluit en luidt: Het was nu de avond der sabbatten.

Dit is het verslag van wat er geschiedde op de grote feestdag van de vijftiende Nisan. We zien er al op (maar willen het herhalen), dat de Overpriesters tot Pilatus zeiden, dat “deze verleider” gezegd had dat Hij *na* drie dagen zou opstaan maar dat zij bewaking vragen *tot op* de derde dag. Dit schijnt dwaas, want welk nut wierp het verzegelen en bewaken zelf af als de wacht ingetrokken werd een dag voordat ze dienst zou moeten doen? En als Christus pas zou opstaan na drie dagen, waarom werd dan de wacht op de tweede dag geplaatst? We weten dat de Joden van die dagen aller-strengst waren in het houden van de sabbat en zeker van deze grote sabbat. Toch gaan zij op die dag naar Pilatus, vanzelf zich verontreinigende naar hun leer door het huis van een heiden te betreden. Maar zij hebben het er voor over. Waarom? Omdat zij de voorgegeven poging om het lichaam van Jezus te stelen die nacht verwachtten, dus de zestiende. Dat is de reden waarom zij al die zaken op de vijftiende met Pilatus gaan bespreken. Zij veranderen Christus' woorden dat Hij ten derden dage, dat is op de derde dag zou opstaan voor Pilatus zo, dat zij zeggen: na drie dagen. Maar dit betekende in Pilatus' oren hetzelfde als wat zij onder “ten derden dage” verstonden.

De wacht wordt die avond geplaatst, “de avond der sabbatten”. Deze avond was het begin van de zestiende Nisan. Twee sabbatten volgden elkaar op, daarom heet hij de avond der sabbatten. De oudste handschriften hadden geen punten en komma’s, dus geen zinsindeling. Alle woorden werden, in hoofdletters, aan elkaar geschreven. De hoofdstukindeling is pas in de dertiende eeuw (+/- 1236 na Chr.) tot stand gekomen, en nog een vier eeuwen later de versindeling. De oude handschriften kennen die dus niet. Waar deze indeling gebrekkig mensenwerk is, mag ze gecorrigeerd worden. Dit is op meer dan één plaats nodig en ook hier in Mt. 27 en 28. We voegen Mt. 28: 1 a bij hfdst. 27: 66 en beginnen het woord “als” van 28: 1 met een hoofdletter: “Als het begon...” enz. De vrouwen gingen niet naar het graf in de avond. Laat *na* de sabbat staat er niet. We lezen daarom de tekst anders, meer Schriftgetrouw en in aansluiting bij Mt. 27. Het was de avond der sabbatten.

Men kan in verband met het voorgaande nog iets verder gaan.

De Joden verdeelden onder de Romeinse heerschappij de nacht in vier nachtwaken: de avond (van 6-9), de middernacht (van 9-12), het hanengekraai (van 12-3) en de morgenstond (van 3-6 uur). De avondwacht heette de opsè. In verband nu met het stellen van de wacht, wordt de wake aangegeven wanneer ze gesteld werd: het was de eerste wake, de opsè, de avondwake. Het “Opsè de sabbatoon” sluit dus aan bij het stellen van de wacht. De opsè geeft hier de nachtwake aan, De wacht werd gesteld bij het begin van de eerste nachtwake. De vijftiende Nisan (of Aviv) was dus geëindigd, de zestiende aangebroken.

We zetten nu het verhaal voort.

“In het aanlichten, op een der sabbatten, kwam Maria Magdalena en de andere Maria om het graf te bezien”.

In het Grieks staat: “in de oplichtende”. Men kan hier “ure” aan toevoegen. Voor “oplichten”, wat er eigenlijk staat, zeggen wij “aanlichten”. Het woord komt tweemaal voor, hier en in Lk. 23: 54. We komen er daar nog op terug. Hier betekent het zonder twijfel het aanlichten van de morgen. Dus bij het eerste morgenschijnsel. Markus zegt “zeer vroeg” (16: 2), Lukas “zeer vroeg in den morgenstond:”. Maria, Magdalena was zelfs uit Jeruzalem gegaan toen het nog duister was Joh. 20: 1. Zij en haar gezellinnen hebben zeer waarschijnlijk de aardbeving gevoeld, maar noch de engelen zien nederdalen noch Christus zien uittreden. (Dit laatste is door geen mensenoog aanschouwd; Hij is “vroeg” d.i. in de vierde nachtwake voor zonsopgang verrezen, Mk. 16: 9, ongetwijfeld voor de vrouwen aankwamen. Ze vonden het graf geopend Mk. 16: 4. De wacht was gevluht Mt. 28: 4. De engel deelt hun de blijde tijding van ’s Heeren opstanding mede, vs. 5-8. De meeste vrouwen gaan nu heen, ontmoeten onderweg de Heere en aanbidden Hem, vs. 9. Tot zover het verhaal in Mattheus.

Tot slot wijzen we nogmaals op de inconsequente vertaling van Mt. 28: 1 in onze Bijbel. De S.V. zegt dat “opsè de *sabbatoon*” betekent: ***“laat na de sabbat”***. Het woord “sabbatoon” wordt vertaald door “sabbat”. We zullen even aannemen (niet toestemmen), dat dit de goede vertaling is. Maar nu het volgende: “tè epifooskousè eis mian *sabbatoon*”. Dit wordt vertaald door: ***“als het begon te lichten tegen de eerste dag der week”***. Waarom wordt nu hetzelfde woord “sabbatoon” niet vertaald door “sabbat”? Had de S.V. dit maar gedaan. Dan had ze nog wel een fout gemaakt (waarover hieronder), maar had er in elk geval gestaan, dat het op een sabbat was. Maar dit ging tegen de traditie in. En zo zien we het gebeuren, dat een woord in het begin van een zin “sabbat” betekent en vier woorden verder, in dezelfde zin, naar de S.V. dan, “week”. Zo heeft men hier Gods Woord behandeld.

We zullen hier het afdoend bewijs leveren dat de S.V. beslist onjuist is. Wanneer begint de Joodse dag? ***Des avonds***. Wat doet de St. Vert.? Ze brengt een Westerse dagrekening over op

de Bijbelse en zet: tegen den eerste dag der week. Hoe is dit mogelijk? De Joden telden de dag toch niet vanaf de morgen bij het licht worden? De dagen begonnen 's avonds (Gen. 1: 5b). Er kan dus niet staan: *tegen* de eerste dag der week. Hoogstens: op de eerste dag der week. We hebben al eerder gezien dat dit echter geheel onjuist is. Er staat geen "eerste", en ook geen "week" want hetzelfde woord vertaalt de S.V. vier woorden terug door "sabbat". Er staat: In het aanlichten, op één der sabbatten. En hoe men dit ook wendt of keert, het was een sabbat om twee redenen: ten eerste omdat blijkt dat er twee sabbatten op elkaar volgden waarvan de tweede, de opstandingsdag, de wekelijkse sabbat was en ten tweede omdat met de term. "een der sabbatten" in het N.T. steeds bedoeld is een der zeven sabbatten tussen de Garfdag en Pinksteren.

Markus.

Markus loopt op veel punten parallel met Mattheus. Ook hier vinden we, dat de discipelen op de eerste dag der ongezuurde broden vragen waar het pascha bereid moest worden. We wezen er al op, dat deze eerste dag onderscheiden is van het feest der ongezuurde broden dat Markus in hfdst. 14: 1 noemt. Na het pascha, Gethesemané, het verraad en de verlating, werd de Heere naar Kajafas geleid en veroordeeld. Zie Mk. 14. Daarna, naar Pilatus die Hem ook veroordeelt. Op de derde ure, d.i. 's morgens om 9 uur, werd Hij gekruisigd, 15: 25. Hij lijdt tot 3 uur 's middags, vs. 34. Dan sterft Hij, vs. 36. Als het avond wordt, komt Jozef van Arimathea en legt Hem, na Hem afgenomen en in fijn lijnwaad gewikkeld te hebben, in zijn graf, vs. 42-47.

Voor "avond" staat "opsia,". Dit woord duidt niet de avond, duisternis aan, maar het laatste gedeelte van de dag. De Joden onderscheidden meer dan één avond. Eigenlijk wel drie:

1. van 12 uur 's middags tot zonsondergang, dus al de tijd van het dalen van de zon;
2. de schemertijd, +/- een uur;
3. de eigenlijke avond.

De "opsia" is het laatste gedeelte van de dag, ongeveer 5-6 uur.

In het Oosten is het noodzakelijk de doden spoedig te balsemen wil men ze voor vertering bewaren, (Zie Joh. 11: 39). Jozef heeft het lichaam van de Heere Jezus slechts een tijdelijke begrafenis gegeven; er was geen tijd tot balseming en men durfde zo'n arbeid vergend werk niet te doen op de grote sabbat die nabij was.

T.o.v. van deze grote sabbat, de vijftiende Nisan, waren de Joden uitermate streng. Trouwens, de Wet zei het mede, dat er geen dienstwerk op mocht plaats hebben (Lev. 23: 7). Niets, dat niet absoluut noodzakelijk was, mocht gebeuren. Dit is de reden dat de vrouwen wachtten tot deze grote sabbat voorbij was.

We kunnen hierin ongetwijfeld Gods hand zien, Hij wilde niet dat het lichaam van, Zijn Zoon gebalsemd zou worden en heeft het mede daarom zo geleid, dat Christus op de veertiende Nisan stierf. De balseming zou het grote wonder in de weg staan dat Zijn vlees absoluut bewaard zou worden van de verderving des doods. Daarom: geen balseming. Gods Heilige zou ook zonder deze geen verderving zien.

"En als de sabbat voorbij gegaan was" Mk. 16: 1. Het zal vooral deze tekst wel zijn die, bij oppervlakkige lezing, heeft doen aannemen, dat de sabbat waarvan hier sprake is, de wekelijkse is geweest. Maar dit is ten enenmale onjuist. Deze sabbat was de grote sabbat, de vijftiende Nisan. Toen die voorbij was, kochten de vrouwen specerijen. Ongetwijfeld deden zij iets wat naar de strengste Farizeese zeden ongeoorloofd was en waartegen Nehemia opgetrokken was (Neh. 13: 16-21). Maar de vrouwen gevoelden dat het hier de arbeid der liefde was

die plaats had. Ze konden niet nog een dag wachten; dan toch zou het lichaam zeker tot ontbinding overgegaan zijn. Daarom gaan zij zo vroeg mogelijk naar het graf: zij moeten de vertering voorkomen. Hoe groot was hun liefde. En tevens hun ongelooft!

De grote sabbat die het werk der vrouwen verhinderde, was tevens oorzaak dat Christus 36 uur in het graf kon zijn zonder balseming. Daarmee werd het bewijs voor het geen verderving zien te sterker. Niet alleen lag Hij ongebalsemd neer, maar ook langer dan bij andere doden mogelijk was!

Zij die menen dat Christus drie dagen en drie nachten in het graf geweest is, kunnen onmogelijk verklaren, waarom de vrouwen naar het graf gegaan zijn na de wekelijkse, sabbat. Zij lopen hiermee ten enenmale vast. Men zie slechts. Voor hen is Christus begraven op woensdag. De grote sabbat was van woensdagavond 6 uur tot donderdagavond 6 uur. De vrouwen zijn dus of naar het graf gegaan na **die** sabbat, dus vrijdagmorgen of na de wekelijkse sabbat, want Christus is volgens hen, zaterdagavond opgestaan. vrijdagmorgen kan niet, want dan zouden zij **op die dag** al de steen door de engel afgewenteld hebben gezien (Mk. 16 ; 4) Maar zouden zij dan nog twee dagen langer gewacht hebben? Dat is beslist ondenkbaar, want dan zou Christus, in der vrouwen oog, zeker al tot ontbinding zijn overgegaan. Mk. 16: 1 zegt duidelijk, dat zij na de sabbat zouden komen om Hem te zalven. Maar daarmee hebben zij niet nog eens twee dagen gewacht. Mede ook daarom is deze mening onhoudbaar.

Schriftuurlijk is ze onjuist, omdat Mk. 16: 2 zegt: “En zeer vroeg op een der sabbatten, kwamen zij tot het graf”.

De Schrift zegt hierin duidelijk, dat het een sabbat was. Als Christus woensdag gestorven is, moeten de vrouwen na de grote sabbat van donderdag, de vijftiende Nisan, op vrijdag, de zestiende naar het graf zijn gegaan. Maar dit was geen sabbat. Mk. 16: 2 zegt echter, naar de grondtekst, dat zij op een der sabbatten tot het graf kwamen. Dit kan alleen in onze visie. Of liever: als men de **letterlijke** opvatting van het “drie dagen en drie nachten” wil prijs geven. Anders slaat niet de mening van de voorstanders van deze opvatting tegenover de onze, maar weerspreekt de ene Schriftplaats absoluut de andere. De Schrift zegt, dat de vrouwen op één der sabbatten kwamen. Indien Hij zaterdagavond is opgestaan toen de wekelijkse sabbat voorbij was, kunnen zij op geen sabbat naar het graf gegaan zijn. Waar nu deze en andere Schriftuitspraken zeggen, dat “het drie dagen en drie nachten” niet opgaat, moeten we ons hierin laten leren, en aannemen, dat de uitdrukking een Joodse zegswijze is die oorspronkelijk wel precies drie etmalen betekend kan hebben, maar het later dat niet meer deed. Ze was van karakter veranderd en betekende, naar Christus Zelf zei: Op de derde dag.

Christus is niet opgestaan op zaterdagavond. Dit is niet onze bewering, Het is de uitspraak van de Schrift. Mk. 16: 9 zegt duidelijk: “**En als Jezus opgestaan was dies morgens vroeg op de eerste sabbat**”. Woordelijk: “**Opstaande nu des morgens vroeg op de eerste sabbat, verscheen Hij allereerst aan Maria Magdalena**”. Hier staat weer, dat het een sabbat was, dus dat de vrouwen niet op een vrijdag naar het graf zijn gegaan en tevens dat het geen avond was toen de Heere opstond; het was **des morgens vroeg**. Dit was de laatste nachtwake (Mk. 13: 35), die van 3-6 uur. De opstanding had waarschijnlijk plaats kort voor zonsopgang. “Des morgens vroeg” kan niet zijn des avonds 6 uur. Mk. 16: 9 weerspreekt dus het voelen van degenen die denken, dat “drie dagen en drie nachten” beslist drie etmalen betekent.

Het Markus evangelie leert ons zo twee belangrijke feiten en wel deze:

1. De Heere is begraven enige tijd voor zonsondergang op de dag der voorbereiding;
2. Hij is opgestaan des morgens vroeg, voor zonsopgang, op een sabbat.

DE HEILIGE GEEST EN HEILIGE GEEST.

De Schrift leert ons dat er is de Heilige Geest, d.i. de Persoon van de Geest, de Derde Persoon der Drie-eenheid en heilige geest, de kracht uit de hoogte (Lk. 24: 49). In sommige teksten komen beide voor. Bijv. in Lk. 4: 1 en Hand. 2 : 4 .

Lk. 4: 1 ***“En Jezus vol des Heiligen Geestes*** (lees: vol van heilige geest, d.i. de kracht uit de hoogte)... ***werd door den Geest*** (de Persoon) ***geleid in de woestijn***”.

Hand. 2: 4a ***“En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest*** (lees: met heiligen geest, de kracht) ***en begonnen te spreken met andere talen zoals de Geest*** (de Persoon) ***hun gaf uit te spreken***”.

In onze bijbels staan te veel hoofdletters; er zijn vele teksten waarin de geest of de heilige geest niet de Persoon van de Geest aanduidt maar Zijn gave. Ook de Nieuwe Vertaling (van het N.T.) is hierin meermalen onjuist.

Er zijn gelovigen die bestrijden dat de Geest ook een Persoon is. Sommigen belijden dat Hij een kracht is, anderen dat Hij Gods persoonlijke geest is. De waarheid ligt in het midden: het woord “Geest” of “Heilige Geest” duidt èn de Persoon èn de kracht aan, is Gever en gave.

Tot nuttige Stichting

EEN ONTIJDIG GEBORENE

8.

“En ten laatste van allen is Hij ook van mij als van een ontijdig geborene gezien”.

1 Cor. 15: 8

In het grootse en indrukwekkende vijftiende hoofdstuk van de eerste Korinthebrief beschrijft Paulus in vs. 3-11 wat hij ontvangen heeft. Dit vormt een deel van het bijzondere in zijn evangelie. De basis ervan is: Christus gestorven voor onze zonden, begraven en opgewekt vs. 3 en 4. Daarna geeft hij in vs. 5-8 een dubbele drievoudige rij van de getuigen van de opstanding van Christus. Deze is gezien van:

1. Cefas.
2. De Twaalf.
3. Meer dan vijf honderd.

1. Jacobus,
2. De Apostelen,
3. Paulus.

Jakobus is de broeder van Johannes, want hij wordt tot de apostelen gerekend (gezien van *al* de apostelen) wat met Jakobus de broeder des Heeren (Mt 13: 35) niet het geval is. Zo zien we bij elkaar behoren: Cefas en Jakobus; worden twee maal de Twaalf genoemd en schaaft Paulus zich hier niet bij de Twaalf maar bij de meer dan vijf honderd broederen. Op een en ander vestigen we terloops de aandacht en het is niet hierover dat we willen spreken maar over Paulus als ontijdig geborene. Toch zal blijken dat één en ander van belang is om op te letten in verband met Paulus' ontijdige geboorte.

God heeft eenmaal Zijn Zoon in de wereld gezonden. Hij zal Hem andermaal daar in brengen (Hebr. 1: 6). Was Zijn eerste komst voor een klein deel van het volk, bij de tweede zal geheel Israël behouden worden, Rom. 11: 26. Werden er bij de eerste komst slechts enigen wedergeboren, en slechts enkelen aan Christus gegeven, bij de tweede zullen zij allen de Heere kennen, Jer. 31: 34. Daartoe wordt hun een nieuw hart en een nieuwe geest gegeven, Ez. 36: 26. Vooraf wordt over hen uitgegoten de geest der genade en der gebeden en zullen zij Hem aanschouwen Die zij doorstoken hebben, Zach. 12: 10. Israël zal als een Thomas door zien behouden worden.

Wat is er nu met Paulus gebeurd? Is hij door de prediking tot het geloof in Christus gekomen? Is hij onder het gehoor van één der apostelen of een andere al in Christus gelovende bekeerd? Werd hij soms door een teken getroffen of door een wonder tot inkeer gebracht? Niets daar van. Christus Zelf heeft ingegrepen en is hem op de weg naar Damaskus verschenen. Boven het licht der zon zag hij Hem in een alles verblindende glans, Hand. 9 : 3 ; 22: 6; 26: 13 en riep Deze hem toe: *“Saul, Saul, wat vervolgt gij mij?”*

Dat nu is een ontijdige geboorte. In het natuurlijke leven is een ontijdige geboorte een te

vroege geboorte. Hoe vroeger deze is, des te meer ze de abortus nadert, de misdraacht of miskraam. Sommigen willen één dezer laatste woorden in 1 Cor. 15: 8 neerschrijven omdat het Griekse woord dit ook kan betekenen. We geloven dat men hierin onjuist is, gezien het verschil tussen een miskraam en een ontijdige geboorte. Een miskraam heeft geen levensvatbaarheid, een ontijdig geborene kan die wel hebben. En aangezien niemand van Paulus zal kunnen zeggen dat Gods werk tevergeefs aan hem was, en men integendeel zal moeten erkennen dat hij snel is opgewassen, achten we het enig juiste woord hier: ontijdig geborene.

Maar **ontijdig geboren** blijft hij. Hij is te vroeg geboren. Hij de vervolger der gemeente, de felle ijveraar voor het Jodendom, de Farizeeër der Farizeeërs, wijs boven zijn leeftijd, energiek boven zijn geslacht, consequent als geen ander, maar met een ijver zonder verstand, had toen eigenlijk niet bekeerd moeten worden. De Heere had hem eenmaal in de opstanding moeten verschijnen en hij had met zijn geslacht, de stam van Benjamin, rouw moeten bedrijven, Zach. 12: 11 en 12. Maar Hij verschijnt hem tijden, ja eeuwen voor die grote dag van Israëls verootmoediging en daarom noemt hij zich een ontijdig, een te vroeg geborene.

Paulus' ontijdige geboorte ligt niet in zijn bekering tot Christus. Vele Joden zijn in de loop der tijden tot Hem bekeerd; ja, Zijn zelfs van geheel onwetenden tot de bedeling der verborgenheid gekomen (één onzer abonnees zou hiervan mede kunnen getuigen), maar zij zijn geen ontijdig geboren. Paulus' ontijdige geboorte ligt in het zien van de verheerlijkte Christus. Drie maal verhaalt hij hiervan in Handelingen, in 1 Cor. 9: 1 wijst hij er weer op (Heb ik niet Jezus Christus onze Heere gezien) en in onze tekst zegt hij het nogmaals.

Aan geen ander is dit te beurt gevallen en daarom, zijn zij geen ontijdig geboren. Er mogen er zijn die een Christusgestalte in de geest hebben gezien, we geloven in zulke geestelijke realiteiten, geen der gelovigen heeft Hem na Paulus zo gezien als hij Hem heeft gezien. Hiermee verkreeg hij een voorsprong op Israël. En dat zijn ontijdige geboorte geen misgeboorte is geweest, bewijst zijn arbeid voor de Heere; daarin is hij overvloediger geweest dan alle anderen.

Hoe gelukkig en gezegend is Paulus' ontijdige geboorte. Als God een daad doet, is deze altijd groot. In Paulus geeft Hij een onovertroffen zegen voor menigerlei sfeer.

Ten eerste bewijst Hij in hem persoonlijk wat Hij eenmaal nationaal aan Saulus' volk naar het vlees zal doen. Hij zal zich niet alleen openbaren aan die Hem verwachten maar aan tegenstanders van Hem, aan hen die van de Man van smarten niet willen weten. Ook de wederhorigen zullen bij Hem wonen. Ps. 68: 19. Hiervan is Paulus een voorbeeld. In dit verband komen we terug op de indeling der getuigen van Christus' opstanding.

Paulus schaart zich niet bij de Twaalf. Dat kon niet omdat hij niet voldeed aan de voor hen gestelde eisen (Hand. 1: 21, 22). Maar hij mag zich, ondanks zijn ontijdige geboorte, wel rangschikken onder de vijf honderd broederen die de Heere al eerder gekend hadden dan alleen na Zijn opstanding. De ontijdig geborene wordt opgenomen in de kring die veel met de Heiland zijn omgegaan. Heeft hij later geen persoonlijk onderricht van Hem gehad? (2 Cor. 12, Gal. 1: 1). En heeft hij die opgevoed was aan de voeten van Gamaliël niet als het ware neergezeten aan de voeten van de verheerlijkte Heere Die hem veel meer kon leren dan Hij op aarde Israëls apostelen had kunnen doen?

Ten tweede is hij een voorbeeld van Gods lankmoedigheid voor Jood en Heiden in hoger bedeling. Hij schrijft daarvan in 1 Tim. 1: 16: **“Maar daarom is mij barmhartigheid geschied opdat Jezus Christus in mij die de voornaamste (zondaar) ben (zie vs. 15) al Zijn lankmoedigheid zou betonen tot een voorbeeld dergenen die geloven zullen ten eeuwen leven”**.

Naar Gods vrijmacht worden geroepen zij die Hij daartoe verordineerd heeft. God betoont ook hun Zijn lankmoedigheid en brengt hen waar ze wezen moeten. Dit mag geen reden zijn tot losbandigheid of onverschilligheid onzerzijds maar dient om te eindigen in God Die roept naar de raad van Zijn wil.

Ten derde bestemde God Paulus voor om hem de verborgenheid der eeuwen te openbaren, de Gemeente die Christus' Lichaam is. Als eerste lid daarvan werd deze ontijdig geborene, die inmiddels tot een man Gods was opgegroeid, vervuld tot al de volheid Gods en dient hij ons tot gids in de alles overtreffende bedeling der genade Gods.

In geestelijke zin zijn alle leden van Christus' Lichaam ontijdig geboren en wel hierom, omdat het Lichaam gevormd wordt in een bedeling die als het ware voortijdig is ingeschoven in de voortgang der verschillende bedelingen. Als Israël Christus had aangenomen, zou de openbaring van het Lichaam niet gekomen zijn vóór Israëls herstel maar er na; ja mogelijk niet voor het eind der aionen. Maar God deed ook hier een ontijdige geboorte plaats hebben en zij die Leden van het Lichaam mogen zijn, zijn ontijdig geboren t.o.v. het vervuld worden tot al de volheid Gods.

Gelukkige Paulus die een ontijdig geborene was t.o.v. Israël. Gelukkige Leden van het Lichaam die ontijdig geboren zijn t.o.v. de bedelingen die God met Israël en de wereld zal houden. Paulus werd te vroeg geboren en toch op tijd. Op tijd om op heerlijke wijze ten voorbeeld te zijn van Gods lankmoedigheid (1 Tim. 1: 16). Het Lichaam is te vroeg geboren en toch op tijd. Op tijd om in de toekomstige aionen de uitnemende rijkdom van Gods genade te tonen door zijn goedertierenheid over ons in Christus Jezus (Ef. 2 : 7) Paulus was geen misgeboorte omdat God hem van moeders lijf voor de ontijdige geboorte afgezonderd heeft (Gal. 1: 15). Het Lichaam is geen misgeboorte omdat God het goede werk dat Hij in de Leden ervan begint voleindigt. Fil. 1: 6.

Ontijdig naar onze tijd is tijdig naar Gods tijd. En al onze ontijdigheid zal Hij dienstbaar maken aan Zijn tijdige tijd opdat wie roeme, roeme in de Heere.

De Brief aan de Hebreëën

Vers 10-13.

Door lijden volmaakt.

De Leidsman.

Vers 10.

“Want het voegde Hem om Wie alle dingen en door Wie alle dingen zijn, nu Hij vele zonen tot heerlijkheid leidt, de Leidsman van hun heil door lijden tot Zijn doel te voeren”.

Het voegde Hem.

Het voegde Hem. d.i. het paste bij zijn Wezen.

De S.V. zet: ***“Want het betaamde Hem”.*** Het Griekse werkwoord vinden we in Mt. 3: 15, waar Christus tot Johannes zegt: ***“Want aldus betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen”***, d.i. het voegt ons. Verder in 1 Cor. 11: 13: ***“Is het betamelijk, dat de vrouw ongedekt God bidde”***, d.i. past het een vrouw, enz. Verder zie men Ef. 5: 3, 1 Tim. 2: 10, Tit. 2: 1. In Hebr. vinden we het woord nog in hfdst. 7: 26: ***“Want zodanig een hogepriester betaamde ons”***, d.i. paste bij ons. Het betekent: geheel passen bij, geheel zijn in overeenstemming met iets, voegen.

In Hebr. 2: 10 lezen we, dat iets bij God paste, iets Hem betaamde, d.w.z. geheel in overeenstemming was met Zijn deugden. Alles paste bij Zijn Wezen. We willen dit wat nader uitwerken.

Het paste bij Gods wijsheid. Deze spreekt uit al Zijn werken maar veel rijker nog uit de weg der verlossing. God loste door het lijden en de dood van Christus de door de zonde tussen Zijn rechtvaardigheid en liefde geslagen tweespalt op; aan Zijn recht werd voldaan; tevens kon Zijn liefde zich openbaren. Zo voorzag Zijn wijsheid in de oplossing.

Het paste bij Gods heiligheid. Deze bestaat in het haten van de zonde en het daarvan afgezonderd zijn. Telkens weer zien we hoe God tegen de zonde ingaat. In de weg van Christus' lijden en dood betoont God op het duidelijkst, dat Hij de zonde haat. Eer Hij de zonde ongestraft liet, voltrok Hij de vloek aan Zijn Zoon. Zo werd aan Zijn heiligheid voldaan.

Het paste bij Gods macht. Deze ondersteunde de Middelaar om de toorn Gods te dragen. In de drie uren duisternis aan het kruis werkte Gods toorn in Christus het oordeel over de zonde uit. Al de golven van die toorn gingen over Hem heen. Christus werd dusdanig gesterkt, dat Hij daarin niet onderging. Zo werd het kruis tevens openbaring van Zijn macht. .

Het paste bij Gods gerechtigheid. God kan de schuldige niet onschuldig houden. De zonde moest gestraft worden. God spaarde Zijn eigen Zoon niet. Hij moest Zijn ziel ten schuldoffer stellen en werd tot zonde gemaakt. Hij werd verwond om der overtredingen wil, verbrijzeld om der ongerechtigheden wil. Het zwaard ontwaakte tegen Hem. Gods recht voltrok zich. Ambtelijk droeg Hij de zonde en schuld der wereld en viel Hij onder Gods recht.

Het paste bij de liefde Gods. De grootste liefde is, dat God Zijn Zoon in de dood geeft. ***“God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus gestorven is als wij nog zondaars waren“***, Rom. 5 : 8. ***“Niemand heeft meerder liefde, dan dat iemand zijn leven zette voor zijn vrienden“***, Joh. 15: 13. Zo heeft God Zijn liefde betoond door Zijn Zoon te geven.

Het paste bij de genade Gods. Het woord genade betekent o.a. gave, vrije gave, gunst t.o.v. het kleine en geringe. Door het schenken van zulke gaven aan zondaars heeft het de betekenis gekregen van onverdiende gunst, gave aan schuldigen. Gods genade, het schenken van vrije gunsten, heeft door het zenden van Christus de betekenis gekregen van zulk een grote gunst dat deze God op het hoogst verheerlijkt en de zondaar op het diepst vernedert.

Men ziet hoe dit alles past bij Zijn heilig Wezen. Bij het verlossingswerk zijn al Gods deugden en eigenschappen betrokken. Het gehele Wezen Gods neemt daaraan deel. God vertoont zich hier op het hoogst. Het één is in volkomen harmonie met het ander. Zijn gerechtigheid weegt tegen Zijn liefde op, Zijn heiligheid tegen Zijn recht, Zijn wijsheid tegen Zijn macht. En als alles samenbindende band omstrengelt Zijn genade al Zijn deugden en openbaart een diepere waarheid in God: deze, dat Hij een weg weet om, zonder de harmonie Zijner deugden te verstoren, een gevallen wereld tot Zich te verzoenen door de zonde ervan door Zijn Zoon te laten wegdragen om ze eenmaal, gereinigd en verheerlijkt, geheel te doorwonen en te zijn alles in allen.

“Om Wie alle dingen en door Wie alle dingen zijn”.

Om Wie en door Wie.

Deze woorden geven, vergeleken met andere Schriftplaatsen, enige moeite. Kol. 1 : 16 leert, dat alles geschapen is door Christus en 1 Cor. 8: 6, dat alle dingen uit God en door Christus

zijn. In deze twee teksten wordt gezegd dat alles door Christus is. Hebr. 2: 10 zegt, dat alles door God is. Hoe dit op te lossen? We geloven dat hieruit de eenheid Gods blijkt t.o.v. de schepping en het einddoel der dingen. De Vader is geen passieve toeschouwer geweest toen de Zoon uit Hem alles schiep. De dingen zijn er mede door de Vader, door Zijn wil. Op. 4: 11 wijst hierop: **“Want Gij** (en hier wordt God de Vader bedoeld), **hebt alle dingen geschapen en door Uw wil zijn zij en zijn zij geschapen”**. Het is door Gods wil dat alles is en in die zin vatten we ook het “door Wie” van Hebr. 2: 10 op. Daarmee vervalt de moeilijkheid.

Alles is ook om God. Leert Kol. 1: 16 dat alles tot Christus, de Eerstgeborene, geschapen is, Hebr. 2: 10 zegt, dat alles ook om God is. God staat zo niet hoger dan Christus, Deze is niet minder dan God, bewijs dat Hij geen schepsel is, zelfs niet het hoogste. Zij hebben gelijke eer. Beide scheppen. En om Beider wil is de schepping er.

De schepping is er om Gods wil. Ze heeft geen doel in zichzelf, maar is er om God te openbaren en in Hem haar einddoel te vinden. Dit zo zijnde, moeten we aanvaarden, dat God haar tot dat einddoel voert. Ondanks de zonde, ja door de zonde heen, zal God met haar bereiken wat Hij Zich voorgenomen heeft. Ze is er om Zijntwil. De zonde kan dit niet ongedaan maken. Gods voornemen blijft. Het enige wat de zonde kan doen is de gang vertragen en belemmeren. Maar God weet wegen waardoor Hij komt waar Hij alles hebben wil.

Deze waarheid kan ons met vertrouwen vervullen. God staat boven alles. Ook in deze tijden leidt Hij de schepping voort. En al zien velen weinig of niets van Zijn leiding, ze is er. Ze komt thans uit in de bedeling der genade, maar zal zich, als Hij Zijn Zoon andermaal in de wereld inbrengt, luisterrijk openbaren.

“Nu Hij vele zonen tot heerlijkheid leidt”.

Vele zonen tot heerlijkheid geleid.

“Vele zonen”. De S.V. zet hier “kinderen”. Daar dit Nederlandse woord onzijdig is, kon ze hiermee de gelovigen van beiderlei geslacht samenvatten. In het Grieks is het woord “zoon” onzijdig; de term “mannelijke zoon” van Op. 12 bewijst dit. Waar het Grieks ook het woord “kind” heeft, wordt met “zoon” nog iets anders bedoeld. Elke zoon is, voor ons Westerlingen, een kind, maar niet elk kind is een zoon. In het Oosten gaf het woord “zoon” een zekere positie aan. De “zonen” waren de meerderjarigen die in de goederen van de vader deelden. Zij hadden een zekere scholing doorlopen, waren van de voogden en verzorgers, onder wie ze voor hun opvoeding gesteld waren, vrij geworden en konden nu als zelfstandigen optreden en zich in de dingen van de vader inleven. Geestelijk over gebracht zijn de zonen de al geoefenden die niet meer onder de tuchtmeester staan maar vrij zijn in Christus. Kinderen zijn zij die wedergeboren zijn, maar de zinnen nog niet geoefend hebben en alle dingen nog niet onderscheiden, die nog melk ter voeding nodig hebben (1 Cor. 3) en de vaste spijs, de diepere dingen, nog niet kunnen verdragen. Zonen zijn zij die met Christus gestorven en door Zijn dood met God verzoend zijn. God is hun Vader niet alleen door de wedergeboorte maar ook door hun geestelijke opstanding. Het zijn deze “zonen” die tot heerlijkheid geleid worden.

Zo bezien, verstaat men het woord “vele”. Niet alle gelovigen komen hier toe tijdens dit leven. Velen van hun blijven in de kinderschoenen staan en komen niet tot de geestelijke meerderjarigheid. Hoewel behouden, komen ze niet tot de volkomenheid die door het woord “zoon” wordt uitgedrukt. De Hebreeënbrief wekt op om van “kind” “zoon” te worden, hij drukt dit aldus uit: tot de volmaaktheid voort te varen. Alleen zij die dit doen, zijn “zonen”. Voor hen is een bijzondere heerlijkheid weggelegd. Zij zijn de “broederen” van Christus die met Hem delen in al datgene waarover Hij eenmaal als eerstgeborene onder vele broederen zal beschikken. Hunner valt niet alleen de behoudenis ten deel, maar een zekere heerlijkheid,

een hogere positie waarin heerschappij besloten ligt.

Niet de zonen zelf, maar God leidt tot heerlijkheid. Als dit niet zo ware, kwam er niet één. Dit gaat niet buiten de verantwoordelijkheid om. Wie voortgeleid wil worden, moet veel dingen laten. Pas zo zal hij verder komen. Alles wat belemmert, moet prijs gegeven worden; pas zo kan God verder leiden. Niettemin de leiding is van Hem, Hij bepaalt de weg. Hierop legt dit vers de nadruk. Later wijst de schrijver op de verantwoordelijkheid.

De Opstandingsabbat

3. Lukas.

Lukas noemt het feest der ongezuurde broden: Pascha. Beide stonden in zo'n nauw verband, dat het ene voor het andere genoemd werd Lk. 22: 1. Evenals Markus zegt ook hij, dat op de dag der ongezuurde broden het pascha geslacht werd. 22: 7. Zijn verhaal loopt verder vrijwel evenwijdig met dat van Mattheus en Markus. We hoeven daar niet verder bij stil te staan. Alleen wijzen wij er op, dat alleen Lukas de gang naar Herodes vermeldt, 23: 6-12 en later breder over één der kwaaddoeners en de hem gedane belofte spreekt. Ter negende ure stierf de Heer Jezus. Jozef komt en legt Hem in zijn nieuwe graf.

“En het was de dag der voorbereiding en de sabbat lichte aan“, Lk. 23: 54.

Uit het woord “voorbereiding” heeft men willen afleiden, dat het een vrijdag was waarop het plaats had. Men, zag daarin de halve rustdag ter inleiding van de wekelijkse sabbat. Geheel ten onrechte, zoals wij niet alleen bewezen maar ook door orthodoxe uitleggers zelf weerlegd is. Het woord “voorbereiding”, Gr.: paraskeuè betekent de toe- of uitrusting, de voorbereiding tot iets. Hier was het de voorbereiding tot de vijftiende Nisan.

De sabbat die aankwam, is niet de wekelijkse sabbat geweest maar de jaarlijkse. Wie deze verwacht, kan geen inzicht verkrijgen wat betreft de de opstandingsdag.

“De sabbat kwam aan“, zegt de S.V. Dit staat er niet. We vinden hier hetzelfde werkwoord van Mt. 28: 1 in *“als het begon te lichten”*. Lk. 23: 54 zegt dus: *“en de sabbat lichte aan”*. Wat is dit aanlichten geweest? Niet het dagen van een nieuwe dag want de sabbat begon juist des avonds, het was dus juist zonsondergang. Het aanlichten geschiedde door de maan die oprees aan de hemel en aangaf dat de sabbat nabij was. We zagen al eerder, dat de Hebr. maand een maanmaand was. Op de avond van de veertiende Nisan nu verrees de volle maan voor zonsondergang en verlichtte door haar stralen de avond van de naderende sabbat, de vijftiende. Het “aanlichten” hier heeft dus een andere betekenis dan in Mt. 28: 1; daar betreft het de rijzende dageraad, hier de opkomende maan. Van beide zegt de Schrift dat ze aanlichten (letterlijk oplichten, het licht doen oprijzen).

In vs. 55 en 56 staat iets, dat in tegenspraak lijkt met Mk. 16: 1, waarin staat, dat Maria Magdalena en Maria de moeder van Jakobus en Salome na de sabbat specerijen gekocht hadden. Lukas spreekt over het bereiden van specerijen en zalven voor de sabbat, Lk. 23: 56. Men leze echter wat er staat. In Markus worden enkele vrouwen genoemd die later specerijen kochten na de sabbat, in Lukas zijn het vrouwen uit Galilea die het in der haast doen voor de sabbat. Al hadden zij gezien, dat Nikodemus honderd pond mengsel van mirre en aloë bracht om het lichaam daarmee een voorlopige bewaring tegen bederf te geven, Joh. 19: 30, toch vonden zij dit niet genoeg; dit was geen balseming. Teruggekeerd, bereidden zij, voor de sabbat begonnen was, de nodige specerijen en zalven. Het bleek waarschijnlijk dat er nog te weinig was. Toen gingen Maria Magdalena, Maria, Jakobus' moeder en Salome, nadat de sabbat om was,

er nog meer bij kopen. Zij hadden zich voorgenomen de Heer te balsemen op de tweede sabbat. De opstandingsmorgen nu was de eerst beste gelegenheid om dit te doen. We zagen al hoe mede daarom geen werkdag tussen de grote sabbat en de opstandingsdag in ligt.

“En op een der sabbatten, zeer vroeg in de morgenstond, gingen zij naar het graf dragende de specerijen die zij bereid hadden “, Lk. 24: 1.

In de morgenstond gaan de vrouwen uit Galilea met die waarvan Mk. 16: 1 spreekt, naar het graf. Bezorgd vanwege het uitstel dat gekomen was door de grote sabbat, gaan zij zeer vroeg op weg opdat de hitte van de tweede dag het veronderstelde verderf niet zou verhaasten. ***“In de vroege diepten van een der sabbatten“***, zegt het Grieks, gingen zij naar het graf. Zij vonden het lichaam niet maar ontmoetten twee engelen die hun de opstanding des Heeren verkondigden en hun er aan herinnerden, dat de Zoon des mensen ten derden dag, d.i. op de derde dag, opstaan zou, Lk. 24: 7. Dit was op een der sabbatten, vs. 1.

Indien dit was na drie dagen en drie nachten, zou Kleopas niet hebben kunnen zeggen: ***“Doch ook benevens dit alles is het heden de derde dag van dat deze dingen geschied zijn “***, Lk 24: 21. Dan was het de vijfde dag geweest. Toen Kleopas dit zei, was het de derde dag vanaf de tijd dat deze dingen geschied waren. Welke? Die hij noemt in vs. 20: ***“Hoe onze overpriesters en oversten Hem overgeleverd hebben tot het oordeel des doods en Hem gekruisigd hebben”***. Van die dag af waren er tot op de opstandingsdag twee dagen verlopen en was het nu de derde dag.

Christus kan op grond van deze woorden dus niet op Woensdagavond zijn gekruisigd en zaterdagavond opgestaan, Dit is duidelijk. Maar daarmee vervalt dan andermaal de letterlijke opvatting dat drie dagen en drie nachten juist drie etmalen moeten zijn. Hij stierf op de Paschadag, de veertiende Nisan, rustte op de grote sabbat, de vijftiende Nisan in het graf; werd opgewekt de morgen van de zestiende Nisan die al om 's avonds zes uur begonnen was en heeft dus hoogstens 36 uur in het graf gelegen. Geen drie etmalen.

Bij de geschiedenis van de Emmaüsgangers is op nog iets te wijzen. De algemene voorstelling is, dat zij in de namiddag naar Emmaüs zijn gegaan en dat zij 's avonds na zonsondergang naar Jeruzalem zijn teruggekeerd. Dat denkt men tenminste te lezen uit Lk. 24: 29 ***“het is bij den avond en de dag is gedaald”***. Het was toen, neemt men aan, ongeveer zes uur. Zestig stadiën is ongeveer 10 a 12 km. dus twee uur lopen. Ze kwamen dus terug toen het duister was. Maar deze opvatting is onjuist op grond van Joh. 20: 19. Christus verscheen Zijn discipelen de avond van één der sabbatten. Waar deze sabbat om zes uur eindigde, moet dit dus voor zessen geweest zijn, want daarna begon de eerste werkdag der week. De Emmaüsgangers waren dus al eerder weer terug.

Men zal vragen hoe men dan Lk. 24: 29 moet verklaren. De grondtekst luidt: ***“want naar de avond is (het) en gedaald de dag”***. Het dalen van de dag begon 's middags om één uur, dan begon de avond te komen, de avond in ruimere zin. De Emmaüsgangers zullen 's middags niet te laat uit Jeruzalem gegaan zijn, zodat zij ongeveer drie uur in het bekende vlek waren waar zij de Heere herkennen. Ze willen nu met Hem overnachten. Na het broodeten keren zij terug en zijn nog voor het einde van de sabbat, dus voor zessen in Jeruzalem, waar de Heere de anderen verschijnt en de Emmaüsgangers Hem de tweede maal zien,

Hier helpt ons het verschil tussen “opsia” en “opsè” dat we eerder aangegeven hebben. De “opsia” is de tijd na één uur voor zonsondergang, de “opsè” de tijd na zes uur. Joh. 20: 19 heeft “opsia”. ***“Als het dan avond was“***, d.i. voor zonsondergang. Men ziet van hoeveel belang het is te letten op de dingen die verschillen. Ze brengen vaak duidelijkheid. In elk geval

moet men er aandacht aan schenken.

Johannes.

We hebben nu nog over Het vierde Evangelie te spreken. We kunnen al dadelijk opmerken, dat geen der andere: Evangelisten zo uitvoerig de laatste avond die de Heer Jezus met Zijn discipelen doorbracht beschrijft als Johannes. Hij wijdt verscheidene hoofdstukken aan de afscheidsgesprekken en geeft het laatste dankgebed uitvoerig weer. Johannes spreekt niet over het avondmaal maar verhaalt wel de gesprekken tijdens dit maal. Men wijze niet op Joh. 13:2: ***“En als het avondmaal gedaan was”***. Het woord door “avondmaal” vertaald betekent eenvoudig een maaltijd. Oorspronkelijk was het het ontbijt, later het middagmaal. In Mt. 23:6 is het vertaald door “maaltijd”; zo ook in Mk. 6:21. Het geeft het middagmaal aan, dat is de hoofdmaaltijd al werd deze bij vele Joden pas tegen het einde van de dag genuttigd. In Luk. 14:12 vinden we twee woorden: ariston (ontbijt) en deipnon (middageten) in een tekst. De deipnon, die we ook in Joh. 13:2 genoemd zien, was de hoofdmaaltijd van de dag.

Het woord in Joh. 13:2 door “gedaan” vertaald, behoeft niet te betekenen: “afgelopen”. Het betekent hier: “opgedaan”, “opgediend”. Een en ander meer terloops.

Het is hier de plaats niet om stil te staan bij de verheven gesprekken van de Heer met Zijn discipelen, Johannes beschrijft de majesteit die er in doorstraalt op unieke wijze. Het gaat voor ons om de tijds- en dagbepalingen.

De eerste tijdsbepaling waarop we willen wijzen is Joh. 19:14 ***“En het was de voorbereiding van het pascha en omtrent de zesde ure; en hij (Pilatus) zeide tot de Joden: Zie uw koning”***. Dit “de zesde ure” heeft heel wat pennen in beweging gebracht. Men heeft getracht dit in overeenstemming te brengen met de tijdsbepaling der andere Evangelisten “de derde ure”, (Mk. 15:25). De zesde ure immers begon de duisternis; hoe kon Johannes dan zeggen dat Hij pas toen door Pilatus overgegeven werd? Die zesde ure verstoort de hele harmonie. De oplossing is eenvoudig: verscheidene handschriften hebben niet “zesde” maar “derde” ure. De beste getuige ervoor is de tekst van het beste handschrift, de Sinaiticus; deze heeft “derde” staan. We geloven dat dit de juiste lezing is. “Zesde” is dus een ingeslopen fout.

“De Joden dan, opdat de lichamen niet aan het kruis zouden blijven op den sabbat (want die dag des sabbats was groot) baden Pilatus, dat hun benen zouden gebroken en zij weggenomen zouden worden”. Joh. 19:31. De tussenzin “die dag des sabbats was groot”, wijst er op dat de voorbereiding niet gevolgd werd door een wekelijkse maar door een jaarlijkse en bijzondere sabbat. Het was een “grote” sabbat die kwam. “Groot” betekent hier: groot voor de Joden.

“Op een der sabbatten nu ging Maria Magdalena vroeg als het nog duister was, naar het graf en zag den steen afgewenteld”, Joh. 20:1.

Vroeg, voor zonsopgang, ging Maria Magdalena de stad uit. Het eerste morgengloren moest nog beginnen. Dit geschiedde toen zij er aan kwam (Mt. 28:1). Maria vindt de steen afgewenteld; zij loopt direct terug en stelt Petrus en Johannes hiervan in kennis. Deze gaan nu ook naar het graf en onderzoeken wat nauwkeuriger. Maria Magdalena ziet later de verrezen Heere.

“Als het dan avond was, op een der sabbatten”, Joh. 20:19. We weten al dat hier evenmin als in vs. 1, staat: ***“op den eersten dag der week”***. Dit is pure *traditie*. De ontmoeting met Zijn discipelen (zonder Thomas), had plaats op één der sabbatten. Hoewel Hij hen voor zou gaan naar Galilea, verschijnt Hij hun nu al. Ongedacht en onverwacht.

Over Joh. 20: 19, de verschijning op een der sabbatten, spraken we al bij Lk. 24, nodig zoals dit was voor het betoog. We wijzen hier nog op het “dien”. Dit wijst terug naar vs. 1. “Op een der sabbatten”. In vs. 19 staat nu: **“Zijnde nu avond geworden, dien dag, op een der sabbatten...”** (Grondtekst). Op dezelfde dag verscheen Hij dus, dat moet dus vóór 6 uur 's avonds geweest zijn. Niet daarna.

Grafische voorstelling.

Tot slot van dit hoofdstuk geven we een grafische voorstelling der feiten, met kleine wijziging ontleend aan de Companion Bible.

woensdag		Eerste dag der ongezuurde broden Mt. 26: 17; Mk. 14: 12; Lk. 22: 7 Avond Mt. 26: 20; Mk. 14: 17 Nacht Mt. 26: 34; Mk. 14: 72; Joh. 13: 30
donderdag	14 ^e Nisan Paschadag Dag der Voorbereiding Joh. 19: 14	Hanengekraai Mt. 26: 75; Mk. 14: 72; Lk. 22: 60 Morgen Mt. 27: 1; Mk. 15: 1 Naar Pilatus Mt. 27: 1; Mk. 15: 1; Lk. 23: 1 3 ^e ure Mk. 15: 25; Joh. 19: 4 (betere tekst) 6 ^e ure Mt. 27: 45; Lk. 23: 44 9 ^e ure Mt. 27: 46 Avond Mt. 27: 57; Mk. 15: 42
	15 ^e Nisan	Rust op sabbat Lk. 23: 56
vrijdag	Jaarlijkse Sabbat Feest der Ongezuurde Broden	Deze sabbat was groot Joh. 19: 31
	16 ^e Nisan	Avond der sabbatten Mt. 28: 1 (betere tekst) Wacht gesteld
zaterdag	Wekelijkse Sabbat “des daags na De sabbat” Lev. 23: 11	Een der sabbatten Mt. 28: 1; Lk. 24: 1 Sabbat voorbij Mk. 16: 1 Zeer vroeg Lk. 24: 1 Nog duister Joh. 20: 1 Eerste sabbat Mk. 16: 9 Emmaüs Lk. 24: 13 Avond Joh. 20: 19

Jesaja

DE BEWIJZEN DAT ER éÉN AUTEUR IS

Het gebruik van zekere woorden

Een verder bewijs voor de eenheid van Jesaja wordt gegeven door de structuur van het boek, die, zoals de onderzoeker van de Companion Bible dadelijk zal bemerken, in geen enkel opzicht leidt naar het willekeurig einde in hfdst. 39.

Een “peiler” van deze “theorie” wordt gevonden in het veronderstelde voorkomen van zekere woorden in het “eerste deel” van deze profetie die niet in “het laatste deel” voorkomen en omgekeerd. Een onderzoek van een paar van deze woorden die door moderne critici worden opgegeven, toont de tastbare onnauwkeurigheid die deze beweringen kenmerkt.

Men verzekert dat de volgenden alleen in het tweede deel worden gevonden (dus in hfdst. 40-66).

De titels: Schepper, Verlosser, Heiland. Maar naar de feiten van het scheppen, verlossen en behouden wordt verwezen in hfdst. 1: 27; 12: 1, 2; 14: 1; 17: 10; 25: 9; 27: 11; 29: 22; 30: 18; 33: 22; 35: 10.

1. De gedachte over Jehovah als “Vader”. Maar de betrekking wordt genoemd in hfdst. 1: 2.
2. Het woord *bachar* (kiezen). Zie echter hfdst. 1: 29; 7: 15.
3. Het woord *halal* (danken). Zie echter hfdst. 13: 10; 38: 18.
4. Het woord *pa ar* (verheerlijken). Zie echter hfdst. 10: 15.
5. Het woord *patsach* (in vreugde uitbarsten). Zie echter hfdst. 14: 7.
6. Het woord *tsemach* (uitspruiten). Zie echter hfdst. 4: 2.
7. Het woord *zero* (de arm van Jehovah). Zie echter hfdst. 9: 20; 17: 5; 30: 30; 33: 2.

Er zijn meer dan 300 woorden en uitdrukkingen die veelvoorkomend zijn in beide delen van Jesaja's profetie en die in het geheel niet voorkomen in de latere profetieën van Daniel, Haggai, Zacharia en Maleachi. Een voldoende aantal hiervan wordt, om dit feit te illustreren, gegeven in de aantekeningen van de Companion Bible bij de betrokken tekst.

Uit de Companion Bible.

Tot nuttige Stichting

9.

DADERS DES WOORDS.

“En zijt daders des Woords en niet alleen hoorders, u met valse overlegging bedriegende”.
Jak. 1: 22.

We willen nog een woord van Jacobus bespreken dat ook niet beperkt is tot de twaalf stammen in de verstrooiing maar wat een bredere toepassing heeft.

Jakobus maant aan om dader te zijn van het Woord, niet alleen hoorder. In het vervolg van zijn Brief geeft hij meerdere raadgevingen waaruit het doen van Gods Woord in die sfeer moet blijken. Ieder kan die zelf nagaan. Het principe van dit woord geldt in elke bedeling. Ook in de onze. Zijt dader, niet alleen hoorder. In Paulinische taal omgezet is dit: **“Wandelt waardiglijk der roeping waarmee gij geroepen zijt”**.

We kunnen, als er een roeping tot ons gekomen is, (onder roeping verstaan we het verlichten van een zekere positie die in Christus is en ons geschonken kan worden) en Gods Woord tot ons kwam, wie het bracht en hoe het tot ons gekomen is doet er niet toe, dan moet er een zekere levenshouding uit voortvloeien die we met een goed geweten voor God moeten kunnen verantwoorden. Als dit niet het geval is, is ons “geloof” een dood geloof. Het laat ons dan onberoerd. De eis die steeds aan de roeping verbonden is, laat dan koud en het was beter de roeping niet te kennen dan wel. Men is dan alleen hoorder geweest, geen dader. De roeping heeft het leven niet omgezet.

Men moet niet denken dat dit t.o.v. onze bedeling niet voorkomt. Paulus spreekt van een andere wandel, zulk één waaruit vijandschap tegen het kruis van Christus spreekt. Dat geldt niet de ongelovigen, maar hen die het woord over de Verborgenschap met vreugde hebben ontvangen maar geen wortel in zich hebben en wie dit ook eigenlijk niet schelen kan. Ze willen wel hoorder zijn, voor een tijd, maar niet de consequenties voor hun rekening nemen in hun leven. Zij worden geen daders van het Woord.

Velen denken dat een zekere visie ons de beloften Gods geeft. Dit is een grote dwaling. We herhalen nogmaals, en het zal niet voor de laatste maal zijn, dat de visie op de geestelijke dingen het bezit nog niet is. Men bedriege zich hierin niet. Of men nu ook al de verborgenheden kent en al het geloof heeft, d.i. het verstandelijk aanvaarden en de liefde niet heeft, dan is men niets. Niet wij zeggen dat, maar Paulus. En of men nu al hoorder des Woords is en geen dader, dat volstaat niet. Echt waar geloof wordt beproefd. En de beproeving gebeurt juist in het beleven der dingen. Abraham geloofde in de Heere. Zijn geloof werd juist getoetst door een beproeving ervan op dat punt. Maar niet nadat hij op hoop tegen hoop 's Heeren belofte geloofd had, dus werkzaamheid des geloofs had gehad. Indien Abraham alleen hoor-geloof gehad had en geen daad-geloof, was hij nimmer uit Ur gegaan, had hij nimmer Lot laten kiezen, had hij nimmer Lot bevrijd. Zijn geloof was dan een dood geloof geweest.

Zo is het ook met ons. Als op de roeping die tot ons komt geen daad volgt, het inslaan van een levensrichting waaruit het breken met het oude meer en meer tot uiting komt, waarin we de strijd des geloofs hebben, waarin we werkelijk gaan zoeken naar wat ons in hope wordt voor-

gehouden, grijpen naar datgene waartoe we gegrepen zijn, trachten te jagen naar het doelwit, in één woord, als ons geloof slechts visie blijft, een mooie verstandelijke bespiegeling die ons heel logisch toelijkt en waarmee we anderen aardig vast kunnen zetten omdat we zo goed van pas de Schrift kunnen aanhalen, dan zijn we geen daders des Woords.

Het dader zijn des Woords voor onze bedeling zal naar buiten blijken uit onze wandel, onze hele levenshouding. Naar binnen uit onze diepste wensen en begeerten. Elk Uit de Schriftenlezer onderzoekte zich hierin en dient zich af te vragen: Wandel ik waardiglijk der roeping. Tracht ik het althans te doen. Wil ik uitleven wat God voor deze bedeling van me vraagt.

Allereerst geldt dat de houding tegenover de medegelovigen, eerst de naaste geestverwanten, dan hen met wie we, door wedergeboorte, een grondeenheid gemeen hebben. We kunnen dit niet in bijzonderheden voorschrijven; dit is ook onze taak niet. Wel kunnen we het grote beginsel aangeven dat ons steeds moet beheersen: Laat ons niemand iets schuldig zijn dan elkaar lief te hebben. Hiervoor is veel zelfverloochening nodig. Welnu, dat is dan een daad.

Christus heeft deze regel algemeen gemaakt en gezegd: *“Al wat gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun desgelijks”*. Hij zet de eigenliefde om in naastenliefde. Zo hebben wij na te gaan, elk in eigen kring, waarmee we anderen kunnen dienen en dit in toepassing te brengen. Er zal dan blijken dat ons dit wat “kost”, dat we “daden” doen die ons vlees niet behaaglijk vindt.

Het tweede om van hoor-geloof tot daad-geloof te komen is zichzelf eerlijk te realiseren hoe men met God omgaat, zich daarbij beproevende of men in het geloof staat. Ook dit is een daad, wel geen uitwendige maar één naar binnen. Men zal dan te duidelijker zien dat visie geen geloof en geen geest is en leren onderscheiden tussen wat ons van Godswege gegeven is en verstandelijk inzicht is. Het eerste is het levend beginsel dat wil jagen naar de vervulling, het laatste datgene wat opgeblazen kan maken, verstand van het vlees.

Dit laatste laat ons met valse bedoelingen vleien. Vooral deze overlegging: Ik heb de visie, dus ik ben er. Zij die dit doen, willen overwinnen zonder wettelijk gestreden te hebben, d.i. volgens de juiste regels. Dit nu is onmogelijk. Het geloof is een strijd, naar binnen en naar buiten. Geen echte gelovige ontgaat die. Het behoort nu tot de daden wettelijk te strijden. Men zij daarom daders en vleie zich niet met valse overlegging. Hoor-geloof, visie, verstandelijk inzicht geeft ons niet de overwinning. Alleen het daad-geloof kan dit doen. Maar dit geeft ook beproevingen. Deze geven echter een heilzame vrucht voor hen die er door geoefend en gesterkt worden. Wordt daarom daders des Woords.

De Brief aan de Hebreëën

“De Leidsman van hun heil”.

De Leidsman.

Het woord dat de S.V. door “overste Leidsman” vertaalt, komt slechts vier maal voor in het N.T. Ziehier de teksten:

Hand. 3: 15 *“En de Vorst des levens”*.

Hand. 5: 31 *“Dezen heeft God ... verhoogd ... tot een Vorst”*.

Hebr. 2: 10 *“... de overste Leidsman”*.

Hebr. 12: 2 *“... ziende op den overste Leidsman”*.

De S.V. heeft dus een wisselende vertaling van “vorst” en “overste Leidsman”.

Het Griekse woord is archègos. Dit is gevormd van archè, begin en agoos, leiden. In het Engels is het weergegeven door Captain (Kapitein). Men houde in het oog, dat oudtijds de kapitein niet alleen het hoofd van de troep was maar ook aan het hoofd daarvan ging en door persoonlijk voorbeeld de soldaten in de strijd aanmoedigde. Dit aan het hoofd gaan, de voorste zijn, zit ook in het Griekse woord. We hebben het vertaald door “leidsman” waarbij men niet alleen moet denken aan een voornaam leider maar tevens aan een die de eerste en voorste is van een groep die hij leidt. Wij hadden eerst het welklinkende “overste Leidsman” willen behouden, maar daaruit zou kunnen volgen dat er nog onderleidslieden waren en dat is niet het geval. Daarom hebben we het “overste” laten vallen.

Christus is de Leidsman van vele zonen. Zijn type is Jozua. Deze heeft Israël aangevoerd en Kanaän binnengeleid waarbij hij zelf aan het hoofd tegen de vijanden optrok. Men houde wel in het oog, dat Hebreëen niet handelt over de eerste verlossing uit het huis der dienstbaarheid, symbool van de eerste bevrijding der zonde, en daarom Israëls uittocht en het paschalam niet noemt, maar over de reis door de woestijn, symbool van de levenservaringen na de wedergeboorte en het ingaan in de rust. Op die tocht gaat hij langs moeilijke wegen met veel gevaren. Hierbij heeft hij een leidsman nodig die voor gaat. En als zodanig wordt Christus hier voorgesteld.

“De Leidsman van hun heil”. Christus heeft eerst dat heil voor Zichzelf verworven. Het is Zijn persoonlijke verdienste. Maar tevens is het ambtelijk. Hij heeft het heil niet alleen verdiend maar Hij deed dit met het oogmerk er ook anderen toe te leiden. Hij bad niet alleen Zelf verheerlijkt te worden, maar ook dat anderen dit mochten zien, Joh. 17, iets wat inhoudt dat ook zij er in zouden delen. En zo ook hier in Hebr. De Leidsman is Hij Die anderen er deelgenoot van maakt. Hij bewerkt het heil en leidt ernaar toe.

Deze leiding is de toepassing van Zijn verdienste door de Geest. Al staat dit hier niet, daarom kunnen we het toch wel opmerken. De Geest neemt uit het Zijne en verheerlijkt Hem. En zo leidt Hij tot heerlijkheid.

“De Leidsman van hun heil door lijden te volmaken”.

Door lijden volmaakt.

Het Gr. woord, in de S.V. door “geheiligd” vertaald, is een vorm van teleioo, dat letterlijk betekent: **“tot zijn eindpunt of einddoel voeren”** en dat in de S.V. verder vertaald is door “voleindigen”, “volbrengen” en “volmaken”.

Dagen kunnen voleindigd worden, Lk. 2: 43, 13: 32;

Een werk kan volbracht worden, Joh. 4: 34, 5: 36, 17: 4, 19: 28;

Zo ook een loop, Hand. 20: 24;

Christus' kracht kan volbracht worden, 2 Cor. 12: 9;

Het geloof kan volmaakt worden, Jak. 2: 22;

Christus bidt, dat de discipelen volmaakt mogen wezen in één; d.i. in één voelen, één gesteldheid, Joh. 17: 23;

Paulus was eenmaal nog niet volmaakt, Fil. 3: 12.

In Hebreëen komt het werkwoord 8 maal voor:

Hebr. 2: 10   **“... door lijden geheiligd”.**

Hebr. 5:9   **“... en geheiligd zijnde”.**

Hebr. 7: 19   **“... want de wet heeft geen ding volmaakt”.**

Hebr. 7: 28 *“de Zoon Die in de eeuwigheid geheiligd is”*.
Hebr. 9:9 *“... die degene, die de dienst pleegde, niet konden heiligen”*.
Hebr. 10: 1 *“Want de wet ... kan ... nimmer heiligen”*.
Hebr. 11: 40 *“... opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden”*.
Hebr. 12: 23 *“... de geesten der volmaakt rechtvaardigen”*.

Men ziet, dat de S.V. het in Hebreeën vertaalt door “heiligen” en “volmaken”.

“Heiligen” is onjuist. De S.V. durfde het blijkbaar niet aan, dat Christus door lijden “volmaakt” is geworden. Dit staat er echter, althans als men in Hebr. 7: 19 zet, dat de wet geen ding volmaakt heeft, moet men in Hebr. 2: 16 zetten, dat Christus door lijden volmaakt is. En zo ook in Hebr. 5: 9 en 7: 28. We vertalen het woord in Hebreeën overal door “volmaken” en lezen in deze tekst dus, dat Christus door lijden volmaakt is. D.w.z., dat Hij door lijden Zijn doel en eindpunt bereikt heeft.

De volmaking heeft geen betrekking op Zijn Ikheid maar op de door Hem aangenomen natuur. Zijn Ikheid behoefde geen volmaking in die zin alsof ze zonder deze niet volmaakt zou zijn. Maar eenmaal mens geworden, moest Hij de menselijke natuur tot voleindiging voeren, Hij moest deze haar eind- en doelpunt doen bereiken. En dat is geschied door lijden. Dat heeft Hem als mens gebracht waar de mens zijn moest. En daarom ook kan Hij de Leidsman zijn dergenen die Hem volgen,

Wat er door het lijden geschied is, leert ons Hebr. 5 : 8 : Christus heeft gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij geleden heeft. Dit betekent niet, dat Hij eerst ongehoorzaam was en nu door lijden terecht moest worden gewezen zoals dat meer dan eens met ons het geval is, maar dat Hij Die eens gebieder, heer en meester was, dienstknecht, ja slaaf geworden is. Hij kwam niet om gediend te worden maar om te dienen. Hij stelde Zich, vrijwillig, onder de leiding van een Ander, de Vader. En daarom was Deze Hem op aarde meerder dan Hij.

Door Zijn lijden heeft Christus allereerst Satan de wapens ontnomen. Satan wilde in alles de Allerhoogste gelijk worden. Christus onderwerpt Zich aan de wil van de Allerhoogsten lijdt liever dan Zich daar tegen te verzetten. De Zoon, de Schepper, is de gehoorzame dienstknecht Gods, Satan het schepsel, de ongehoorzame dienaar.

Door Zijn lijden heeft Christus verder alle andere vijanden in beginsel overwonnen. Zij willen heersen met geweld en verstoren en verderven; zij willen zich handhaven. Christus gaat, schijnbaar, onder door Zijn gehoorzaamheid tot de dood. Maar Hij bereikt daardoor tevens het einddoel dat God de mens bereid heeft: Hij wordt gekroond met eer en heerlijkheid.

Christus' lijden is al vroeg begonnen. Christus heeft vanaf Zijn eerste zelfbewustzijn als kind al geleden vanwege de zonde die Hij zag. Met de jaren is dit toegenomen. Op Zijn twaalfde jaar, Zich bewust dat God Zijn Vader was, moet Hij toen al ten volle gevoeld hebben de breuk die de gewone mens, door de zonde, van God scheidde en het moet Hem intens leed zijn geweest. Des te minder iemand zondigt, des te scherper voelt Hij de zonde bij anderen. Hoe moet het dan de Heilige en Rechtvaardige te moede zijn geweest te verkeren in een wereld van zonde en ongerechtigheid. Reeds het verkeren in zulk een sfeer vormde een bron van lijden voor Hem. Maar, Hij ging gehoorzaam verder. De vijandschap der godsdienstige en vrome wereld, het kleingeloof van Zijn discipelen, het lichamenlijk lijden van het volk, het tegenspreken der zondaren om maar iets te noemen, het zijn zoveel redenen geweest van het grote lijden van Christus. Maar Hij bleef onder dit alles Gods dienstknecht, de gehoorzame dienaar die de wil van de Vader volbracht, altijd en telkens weer. Wel verre dat het lijden Hem in Zijn zending deed falen, was het een aansporing voort te gaan want Hij wist dat Hij dit alles moest

doorstaan om zo in Zijn heerlijkheid in te gaan. De weg der gehoorzaamheid vloeide als het ware voort uit de weg van het lijden. Men kan het ook zo zeggen: De weg der gehoorzaamheid was een weg van het lijden en op die weg bleek: telkens Zijn gehoorzaamheid.

In die weg heeft God Hem gebracht en geleid. Hij heeft Hem door lijden voleindigd, tot Zijn doel gevoerd, volmaakt. In alles was Christus gehoorzaam, zelfs tot de kruisdood. Hierin is Hij ons ten voorbeeld. Hij nam alles aan als uit de hand van de Vader en volbracht de wil van de Vader. In het lijden op de levensweg moeten we Hem voor ogen houden. Tevens kunnen we op Hem steunen en wil Hij Die het lijden in al zijn diepten kent, te hulp komen.

Vers 11a.

“Want Hij Die heiligt en zij die geheiligd worden, zijn allen uit Eén”.

De heiliging.

“Hij Die heiligt”. Hiermee wordt Christus bedoeld. In 1 Thess. 5: 23 wordt gezegd: ***“En de God des vredes heilige u geheel en al”***. Daar wordt de heiliging aan God toegeschreven. Hier aan Christus, wat blijkt uit het vervolg van de zin. Ook hieruit blijkt weer, dat de Vader niets doet buiten de Zoon en Deze niet buiten de Vader. In vs. 10 vonden we dat alles door Hem, de Vader, was terwijl in andere teksten alles door de Zoon is. In vs. 11 is het juist omgekeerd: hier is het de Zoon Die heiligt terwijl elders de Vader dit doet.

“Heiligt”. Het woord “heiligen” komt 7 maal voor in Hebreeën en wel in 2: 11 (2 maal); 9: 13; 10: 10, 14, 29; 13: 12. Heiligen betekent afzonderen voor God. Het betekent niet: rein maken van zonde. Van Christus staat, dat Hij geheiligd is door de Vader, Joh. 10: 36 en ook dat Hij Zichzelf geheiligd heeft, Joh. 17: 17. Dat wil dus niet zeggen dat Hij een zondaar was. Het woord wordt verward met reinigen. We moeten onszelf reinigen van alle besmetting van vlees en geest, 2 Cor. 7 : 1 .

Heiligen geschiedt door het Woord. ***“Heilig ze in Uw waarheid, Uw Woord is de waarheid “***, Joh. 17: 17. ***“En Ik heilig Mijzelven, opdat ook zij geheiligd mogen worden in de waarheid “***, vs. 19.

De Gemeente die Zijn Lichaam is, wordt geheiligd met het bad des waters door het Woord, Ef. 5: 26. Waar het de Geest is Die in alle waarheid leidt, Joh. 16: 13, wordt er gesproken van de heiliging des Geestes, 2 Thess. 2: 13, 1 Petr. 1: 2. De S.V. zet hier “heiligmaking” wat onjuist genoemd moet worden en tot de verkeerde mening leidt, dat heiligen zondelozen zijn. De geheiligden zijn zij voor wie Christus heiliging geworden is, 1 Cor. 1: 30 (St. V.: heiligmaking), dat is, die geleerd hebben en geloven, dat Hij Zich geheiligd heeft ten hogepriester . Zie ook 1 Cor. 6 : 1 1 . Voor hen is God de God des vredes Die heiligt, 1 Thess. 5: 23.

Aan de heiliging gaat de reiniging vooraf, 2 Tim. 2: 21. Naarmate men zichzelf meer reinigt, kan men geheiligd worden.

“Want gelijk gij uw leden gesteld hebt om dienstbaar te zijn der onreinheid en der ongerechtigheid tot ongerechtigheid (d.i. waaruit nieuwe ongerechtigheid voortkwam), also stelt nu uw leden om dienstbaar te zijn der gerechtigheid tot heiliging “, Rom. 6 : 1 9 .

“Maar van de zonde vrijgemaakt en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uw vrucht tot heiliging“, vs. 22, d.i.: die tot heiliging voert. De reiniging voert tot meerdere heiliging, meerdere afzondering om Gode te leven en te dienen. God wil de heiliging. Uit 1 Thess. 4: 3 blijkt dat ze tegengehouden kan worden door de zonde (bij hen hoererij, maar in het algemeen elke zonde). God roept niet tot onreinheid maar tot heiliging, 1 Thess. 4 : 7 , heeft verkoren

tot behoudenis in heiliging des Geestes, 2 Thess. 2: 13. Men moet daarin blijven, 1 Tim. 2: 15.

“Jaagt de vrede na met allen en de heiliging, zonder welke niemand den Heere zien zal “, Hebr. 12: 14. Dit alles kan als men zich door de Geest laat leiden, Hij toch is de Geest der heiliging. 2 Thess. 2: 13, 1 Petr. 1: 2.

Het heiligen vindt plaats bij de uittocht uit Egypte, d.i. geestelijk genomen, na de eerste bevrijding uit de wereld der zonden. Bij de uitgang werden de eerstgeborenen geheiligd, Ex. 13. Deze zonen die geheiligd worden, zijn al op weg naar Kanaän.. Zo zijn zij die in Hebreëen geheiligd worden al op weg naar het land der rust. Dit wordt echter pas bereikt na met Christus gestorven en opgestaan te zijn. Waar Hij Zich heiligde, moeten zij dit ook doen. Dit is de ene kant van de zaak; deze wordt in Rom. 6 gezien. De andere is, dat zij geheiligd worden, welke kant hier aangegeven wordt. Dit geheiligd worden is alleen mogelijk als zij zichzelf reinigen van alle besmetting van vlees en geest. Zij komen dan meer en meer in de staat van heiligheid, d.i. afzondering en voleindigen die in de vreze Gods. Zo wordt de weg tot heerlijkheid ontsloten.

Als we de teksten met “heiligen” in Hebreëen voorkomend bezien, blijkt dat hierbij ook het bloed van Christus genoemd wordt. Het bloed van kalveren, stieren of bokken, noch ook de as der jonge koe (zie de uiteenzetting bij hfdst. 1 : 3), reinigen het geweten van dode werken, Hebr. 9: 12-14. Men wordt alleen geheiligd doordat men gelooft in het volbrengen van Gods wil door Christus toen Hij Zijn lichaam offerde, Hebr. 10: 9, 10. Die offerande is de basis waarop Hij eens en voor al voleindigen of volmaken kan hen die geheiligd worden, Hebr. 10: 14. Het bloed van Christus heiligt, Hebr. 10: 29. Geen bloed van dieren. Christus’ bloed betekent dus niet de substantie, de rode vloeistof die door Zijn aderen stroomde maar is de aanduiding van Zijn wil om Zijn bloed te storten als symbool van Zijn volkomen levensovergave. We worden hiermee geplaatst in het offer van Christus.

Christus’ offer heeft meer dan één zijde: Hij heeft een brand-, een lof- en een dankoffer gebracht en ook een zond- en schuldoffer; daarbij ook een offer ter reiniging. Hebreëen laat ze wel allen zien, maar beschouwt in het bijzonder de kanten van het zond- en schuldoffer, het ingaan op de verzoendag, en dat ter reiniging. Dit blijkt uit de laatste tekst met het woord heiligen, Hebr. 13: 12: Christus heeft buiten de poort geleden. We weten, dat daar de dieren verbrand werden welke bloed in het heilige der heiligen gebracht werd; ook moest daar de jonge koe verbrand worden. Zo staat het geheel in het bijzonder in het teken van verzoening en reiniging. Hebr. 1: 3 opent met de reiniging van zonden, daarna kan de heiliging komen. De Israëliet, de priester, de hogepriester konden zich alleen aan God toewijden, als zij gereinigd waren van zonden. Daartoe was bloedstorting nodig; het bloed heiligde nadat zij zich gereinigd hadden. Zo moeten zij die geheiligd worden zich eerst van de zonde reinigen voor God hen heiligt. En voor beide is het bloed van Christus nodig. Zijn bloed reinigt van alle zonden 1 Joh. 1: 7 en heiligt bij de voortgang. Hebr. 10: 29.

Heiliging is afzondering voor God. Naarmate we Zijn Woord meer verstaan, worden we geheiligd, gaan we meer voor Hem leven. Als dit niet het geval is, is ons geloof dood.

Vers 11a.

Allen uit Een.

Het “Want” van dit vers verbindt het met vs. 10 en geeft een verdere reden op waarom het bij Gods wezen paste de Leidsman door lijden te volmaken. Het is omdat èn Hij èn zij die tot de heerlijkheid geleid worden, de zonen, allen uit Eén zijn. Hiermee worden Christus en de zonen tot een zekere groep gebracht en Hij dus met hen in zeker opzicht vereenzelvigd.

“Allen uit Eén”. “Uit Eén” is in het Grieks “ex (h)enos”. “Enos” is zowel in de tweede naamval mannelijk als onzijdig; men kan het daarom of op een mannelijk als op een onzijdig woord betrekking zien hebben. Sommige uitleggers zetten: “uit een maaksel”, en nemen dus een onzijdige betekenis aan. Wij voor ons geloven, dat hier de mannelijke tweede naamval bedoeld wordt. “Allen uit Eén” is: allen uit één God, de Vader.

Christus en de zonen hebben dit gemeen: zij zijn uit God geboren. Wel verschilt de wijze en is Christus in geheel unieke zin Gods Zoon, in een zin zoals geen der gelovigen het ooit zijn kan, maar hierop wordt hier niet gewezen. Integendeel, niet het verschil wordt naar voren gebracht maar de eenheid. Zij die uit God geboren zijn, zijn Christus’ broeders. Het allen uit Eén wil daarom wijzen op het uit God geboren zijn, het zonen Gods zijn. Christus is Zoon Gods in volle realiteit, zij zijn het in de geest, maar zowel Hij als zij zijn uit Eén Vader. Christus noemt hen “broeders”, dus moeten zij dezelfde Vader hebben en daarop wil de apostel wijzen. En zo zet hij dan: Allen uit Eén, hiermee God bedoelende, wat wij weergegeven hebben door Een met een hoofdletter te schrijven.

De Opstandingsabbat

VI. IN DE HANDELINGENTIJD.

Hand. 20: 7

Buiten de Evangeliën komt de term “één der sabbatten” nog tweemaal voor. Waar het van belang is deze twee teksten afzonderlijk te bekijken, wijden we er een kort hoofdstuk aan.

De eerste tekst is Hand, 20: 7.

Paulus heeft zijn derde zendingsreis gemaakt en bevindt zich nu op weg naar Jeruzalem. Hij voer van Filippi (in Macedonië) af na de dagen der ongehevelde broden, dus na de 21ste Nisan, vs. 6.

Hij wilde vóór Pinksteren te Jeruzalem zijn, vs. 16. In Troas gekomen, ging hij op één der sabbatten naar de vergadering der discipelen die bijeengekomen waren om brood te breken, vs. 7. Hij sprak lang met hen, tot middernacht. Een jongeling wordt met een diepe slaap overvallen; hij valt uit het raam en wordt dood opgenomen. Paulus wekt hem op, breekt brood, spreekt verder en vertrekt, vs. 8-11.

De Darby-Broeders hebben op grond van deze tekst elke zondag wat zij noemen de tafel des Heeren, ingesteld. Op tweeërlei onjuistheden is deze inzetting gebaseerd: op de onjuiste vertaling van “één der sabbatten” en op het idee, dat brood breken het avondmaal houden aanduidt. We wijzen beide als dwaling af en gaan er in het kort op in.

De discipelen kwamen niet bijeen op de eerste dag der week, de zondag, want die werd toen niet gehouden gelijk we niet alleen in een slothoofdstuk zullen bewijzen, maar wat ook zijdelings volgt uit Hand. 20: 6 en 16. Men, hield in die tijd de dagen der ongehevelde broden. Paulus wilde met het Pinksterfeest in Jeruzalem zijn. Hoe zou men dan samenkomen op een dag die geheel onbekend was? Men vergaderde “op één der sabbatten”. Dit was, zoals hier duidelijk blijkt, een der zeven sabbatten tussen Pasen en Pinksteren.

De inzetting van het avondmaal houden op de zondag, het z.g. “broodbreken” is puur menselijk. We zetten dit nu niet breedvoerig uiteen. Men zie hiervoor de brochures: *De Strijd, Het Avondmaal* en *De Schriftuurlijke plaats van het Avondmaal*. Wel wijzen we er op, dat, als hier van de eerste dag der week sprake is, deze eindigde om zes uur ’s avonds. Paulus brak

brood na middernacht, dus in deze visie, op maandag! Wat blijft er zo van deze grond over? Niets, Het is alles drijfzand.

Broodbreken betekent een maaltijd nuttigen. Christus werd de Emmaüsgangers bekend door het breken van het brood, Lk. 24: 35. Niemand zal zeggen, dat Hij toen het avondmaal met hen hield. Paulus brak brood en begon te eten, Hand. 27: 35. Dit was te midden van de bemanning van het schip. Ging hij toen avondmaal houden? Men zal zeggen: in Hand. 2: 42 en 46 is er sprake van broodbreken door de discipelen en hier betekent het zeker het avondmaal gebruiken. En ook in Hand. 20. Als Hand. 2: 42 ziet op het gebruiken van het avondmaal, dan volgt uit vs. 46, dat zij het dagelijks deden. **“Zij waren dagelijks ... van huis tot huis brood brekende”**. Dus niet alleen op de “eerste dag der week”. En als Hand. 20: 7 daarop ziet, dan volgt uit vs. 11, dat Paulus of geen brood gebroken heeft op zondag maar op maandag (als men de gewone lezing handhaaft) of dat hij brood gebroken heeft op “een der sabbatten” en op de daarop volgende dag, want hij deed dit na middernacht.

Wij die menen dat we de Schrift waar mogelijk letterlijk moeten nemen, zien niet in waarom we ook in Hand. 20: 7 niet zouden moeten lezen: op één der sabbatten. We doen dit dan ook zoals in de Evangelieën het geval is. Men hield op een sabbat een maaltijd, waar men platte broodkoeken, brak, de gewone gebruiken van die dagen. Brood als wij hebben, had men niet. Zoals wij zeggen: brood eten, zei men toen: brood breken.

1 Cor. 16: 2

De tweede tekst is 1 Cor. 16: 2. **“Op elk der sabbatten” legde een iegelijk van u iets bij zichzelf weg, vergaderende een schat**”.

Het betrof hier een bijzondere collecte, een inzameling die voor de heiligen te Jeruzalem gedaan werd. Paulus spreekt hierover ook in 2 Cor. 8 en 9 en in Rom. 15: 25 en 26. De Macedonische gelovigen wilden een algemene handreiking doen aan de armen onder de heiligen te Jeruzalem. Paulus wekt nu ook de Korintiërs daartoe op, zoals hij ook bij de Galatische gemeenten gedaan heeft.

Het wegleggen van geld hoefde niet op elke sabbat het hele jaar door gedaan te worden. Paulus wilde tot Pinksteren in Efeze blijven, 1 Cor. 16: 8. Dit is niet gebeurd: het oproer van Demetrius heeft dit verhinderd, Hand. 19 en we vinden hem, al vlak na de Paasweek op weg naar Jeruzalem, Hand. 20: 6. Wat betekenen die woorden dan? Men kan ze in tweeërlei zin opvatten: “op elk der sabbatten” betekent: op elke sabbat die er nog is voor ik kom of op elk der sabbatten tussen Pasen en Pinksteren. In het laatste geval was het een herinnering en tevens antitypische vervulling van wat Mozes Israël voorgeschreven had:

“het zal een vrijwillige schatting uwer hand zijn dat gij geven zult, naar dat u de Heere uw God zal gezegend hebben”, Deut. 16: 10. Was het antitypische Pascha voor de Korintiërs geslacht; nu moeten zij het antitypische feest der weken houden en zich verblijden over de inzameling van de geestelijke oogst, tevens gaven gevend aan de armen. “Elk der sabbatten” ziet dan op de zeven sabbatten tussen Pasen en Pinksteren. Gedurende die tijd moesten de Korintiërs telkens wat weg leggen. Dit was beter dan dat de inzameling pas plaats had wanneer Paulus gekomen was.

Beide opvattingen zijn mogelijk. Eén ding is echter zeker: de gaven moesten afgezonderd worden op elke sabbat. Eén zondag was toen onbekend. Die is later ingevoerd. Dat blijkt nog uit de laatste maal dat sabbatten in het N.T. voorkomt, n.l. Col. 2: 16. Paulus zegt dat niemand oordelen moest t.o.v. spijs of drank of van het stuk des feestdags of der nieuwe maan of der sabbatten. Het eerste kunnen we voor de jaarlijkse feestdagen nemen; het tweede is duidelijk

voor de maandelijke; het derde betreft dan de wekelijkse. Dit is dus de rustdag op de zevende dag. Als toen al de eerste dag gevierd was, had Paulus hier niet over de sabbatten gesproken. Hieruit vloeit mede zijdelings voort, dat de eerste dag der week onbekend was en niet als opstandingsdag gevierd werd.

Tot nuttige Stichting 10.

WAT BAAT HET DE WERELD TE GEWINNEN.

“Want wat baat het een mens zo hij de gehele wereld gewint; en lijdt schade zijner ziel”.
Mt. 16: 26.

Dit is een van die diepgaande vragen van de Heiland die verder reiken dan alleen de bedeling van de volheid des tijds, evenals b.v. ook: *“Wat dunkt u van den Christus”*. Ze geeft geen bedelings- maar levens-waarheid. Over deze beide woorden vooraf een enkel woord.

We onderscheiden in de Schrift tweeërlei waarheid: die welke geldt voor mensen van zekere tijd of voor een groep personen uit zekere tijd, maar geen algemeen karakter heeft en dus niet voor allen is, en die welke dusdanige beperking niet heeft. De eerste noemen we bedelings- de andere levens-waarheid, onder welk laatste woord we dan willen verstaan een waarheid die voor een tak van het velerlei genuanceerde leven geldt.

In Mt. 16: 26 hebben we levenswaarheid: we vinden er een vraag die een algemene strekking heeft, een onderricht bevat voor allen die achter Christus willen komen in datgene waarin Hij na te volgen is.

Nadat Petrus Hem bestraft heeft over de aankondiging van Zijn naderend lijden en de Heere Satan ontmaskerd heeft die Petrus tot zijn instrument maakte, zegt Hij:

“Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en volg Mij. Want zo wie zijn leven (er staat: ziel) zal willen behouden, die zal het (ze) verliezen, maar zo wie zijn leven (ziel) verliezen zal om Mijnentwil, die zal het (ze) vinden”.

En dan volgt de tekst in bespreking. Christus wil zeggen: Wie zoekt zijn leven te bewaren door het kruis dat komt door achter Mij te komen, te willen ontgaan, zal dit leven verliezen; hij zal geen deel hebben in de opstanding ten laatsten dage en daarmee geen ingang in het Koninkrijk der hemelen; wie daarentegen zijn leven beschikbaar stelt voor de zaak van de Koning, die zal het eenmaal, in de opstanding, vinden, d.i. herkrijgen ook al zou hij het nu verliezen.

Een der oorzaken zijn leven te verliezen is het aardse van nu trachten te winnen. Wie let op eigen gemak, voordeel, genot, wie liever de geneugten van het aardse leven had, wie rijk wilde worden, wie vooruit wilde komen in de wereld en daarbij Christus verzaakte, wie wat wilde zijn in deze wereld, wilde zijn leven niet verliezen om Christus' wil. Maar al kon hij de wereld er mee winnen, wat zou dit nog baten zonder leven? Want eenmaal komt de dood. En dan? Dan moet men alles aan anderen achterlaten. Als men dan geen uitzicht heeft op een ander leven dat men ontvangen zal, wat voor nut heeft het dan?

Er zijn machthebbers geweest die de gehele wereld onder hun voeten hebben willen brengen. Wel is het hun nooit gelukt maar al zouden zij er in geslaagd zijn, wat dan nog. Eenmaal zouden zij alles hebben moeten achterlaten. Want groter machthebber dan zij is de dood. *“De mens die in waarde is, blijft niet; hij wordt gelijk de beesten die vergaan; ... de dood zal ze afweiden”.* (Ps. 49: 13, 15).

Er zijn te allen tijde mannen geweest die zich groot en machtig hebben willen maken en zelf van die roem hebben willen genieten.

Waar zijn zij? Bij de doden. En waar is hun roem bij het tegenwoordige geslacht? Vergeten.

In de toekomst zullen mannen opstaan die als wereldleider zullen willen optreden. Waar zullen zij eenmaal zijn? ***“De mens die in waarde is, blijft niet”***. Wat baat het dan een wereld te willen gewinnen?

Men behoeft nog geen wereld te willen gewinnen om 's Heilands woord tot zich te zien gericht. Allen die streven, jagen, pogen om aardse rijkdom, eer, positie, macht, aanzien, naam te gewinnen zonder dat ze zich de vraag stellen: En dan, als ik dit heb, wat dan nog, zien deze vraag tot zich gericht. Want het loopt alles uit op schade zijner ziel lijden.

Schade zijner ziel lijden. Dit wil niet zeggen: geestelijke schade lijden, zekere achterstand krijgen, verachten, neen, het is veel sterker, het is zijn ziel, zijn leven, te verliezen. Lk. 9: 25 bewijst dit:

“Want wat baat het een mens die de gehele wereld zou gewinnen en zichzelf verliezen of schade (zijn zelfs) lijden?”

Wie de wereld wil gewinnen, verliest zich zelf door de dood. Aan de opstanding ten laatste dage heeft hij geen deel wil Christus zeggen.

Deze tekst is een evangelisatie woord. Het richt zich tot hen die in de wereld dobberen met wereldse idealen en strevingen. Het roept tot inkeer. Wat baat dit alles? Toch heeft hij zijdelings ook allen die geloven wat te zeggen n.l. dit: in hoeverre heeft dit streven zijn macht over u verloren? Want het is het streven van de natuurlijke mens. En waar er na de wedergeboorte wel geest is gekomen maar het vlees niet is opgeheven en er dus een gedeeldheid heerst, moet de balans opgemaakt worden en gevraagd: Wat slaat nu door: het zichzelf willen verliezen, in Christus dan, of het zichzelf willen handhaven en daarmee het aardse, wereldse willen gewinnen? Nu weet de gelovige in beginsel wel dat dit geen gewin is, maar daarmee is men er nog maar zo niet van bevrijd. Gelovigen kunnen zelfs zo wandelen dat zij aardse dingen bedenken. (Fil. 3). Zulk een wandel wordt mede bestreken door de vraag: Wat baat nu dit alles? Wat wint u er mee? Zelfs al wordt u gered al verkrijgt u een hogere opstanding, wat vrucht brengt u al de winst in het natuurlijke? Lijdt u uws zelfs al geen schade, u lijdt schade aan uw positie; uw geestelijk leven wordt er door gestuit in zijn opbloei, u draagt geen Gode welgevallige vruchten en eenmaal staat u in dit opzicht naakt. Laat daarom elk die dit woord leest zich op de balans plaatsen en afwegen aan welke zijde hij doorslaat: aan een in welk opzicht dan ook en in welke graad willen gewinnen van de wereld of van Christus waarbij al het andere schade geacht wordt. (Fil. 3 : 8) . En het: “Wat baat het” brenge zo baat in Christus.

De Brief aan de Hebreeën

Vers 11b, 12 a.

“Daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders te noemen als Hij zegt: Ik zal Uw naam aan Mijn broeders bekend maken”.

De broeders.

Christus noemt de geheiligden broeders. Dit bewijst de apostel door een citaat uit het O.T. en wel uit Ps. 22. Deze psalm is de bekende lijdenspsalm waarin de Messias wordt ingevoerd sprekend over Zijn lijden.

In vs. 21 en 22 bidt Hij: **“Verlos Mijn Ziel** (dit is een Hebraïsme voor: Mij) **van het zwaard** (der anti-Goddelijke wereld wacht), **Mijn Eenzame** (d.i. Mij, Eenzame) **van het geweld des honds** (d.i. de macht der Heidenen, zie Mt. 15: 24-26). **Verlos Mij uit des leeuwen muil** (d.i. Satans macht, 1 Petr. 5 : 8) **en verhoor Mij van de horens der eenhoornen** (d.i. van de op Mij aanstormende geestelijke overheden en machten)”. En dan volgt het citaat: **“Zo zal Ik Uw Naam Mijn broeders verkondigen** (eigenlijk: vertellen), **in het midden der gemeente zal Ik U prijzen”**.

De Heer Jezus heeft nimmer de Zijnen voor het kruis “broeders” genoemd. Hij spreekt van hen als dienstknechten en later als vrienden, Joh. 15: 14, 15. Pas na Zijn opstanding is het: Ga heen tot Mijn broeders, Joh. 20: 17. Het “broeder” van Christus zijn berust, zo bekijken op Christus’ opstanding, Het is pas na Zijn opstanding dat Hij over de broederverhouding spreekt. Wat Hij niet verder onderwijst, maar later de Geest zal doen, is dit: wil men Christus’ broeder zijn, dan moet men samengeplant worden in Zijn dood om zo tot de geestelijke opstanding te komen en daarmee tot het zoonschap en tevens het broederschap.

Christus heeft de Vader aan het kruis, althans dit schijnt uit Ps. 22 te volgen, de belofte gedaan Zijn broeders Diens naam te verkondigen, d.i. te openbaren, daarover te spreken. Die naam is de Vadersnaam. Nu is het: **“Niemand kent den Vader dan de Zoon en dien het de Zoon wil openbaren”**, Mt. 11: 27. Dat zal Hij doen aan Zijn broeders. Zij zullen dan pas ten volle verstaan waarom God de Leidsman door lijden volmaakt heeft. Hoe groot is het als Christus Gods naam en daarmee God volheerlijk Wezen nader leert kennen. Hierover is met de “kinderen” nog niet diepgaand te spreken. Wel met de “zonen” Zijn “broeders”. Die leren daardoor de Vader nog dieper kennen en groeien op de in kennis van Zijn Wezen.

Het woord van Ps. 22 is verstrekkend. In al zijn volheid zal het zich pas in de toekomst openbaren als Christus te midden van Zijn broeders Gods Naam ontvouwen zal op een wijze als geen van hun ooit heeft kunnen indenken. Maar het heeft ook betekenis voor nu. Reeds nu openbaart Christus de Vadersnaam aan Zijn broeders.

Wie zijn deze “broeders”? Het zijn niet uitsluitend Joodse gelovigen, zoals zij menen die Hebreëen alleen maar voor Israël zien geschreven. Het zijn zij die door de Geest geleid worden, de zonen Gods, Rom. 8: 14. Zij leren Abba, Vader roepen; vs. 15 en daarmee in beginsel en ook nader God als Vader kennen. De Geest komt hen bij hun zwakheden te hulp en bidt in hen met onuitsprekelijke zuchtingen, vs. 26. Het zijn zij die het beeld van de Zoon, Die hun eerstgeboren Broeder is, gelijkvormig te worden, vs. 29 en door God verordineerd, geroepen, gerechtvaardigd en eenmaal verheerlijkt worden, vs. 30. Het zijn zij voor wie Christus bidt. Hier ziet men Zijn hogepriesterlijk werk dat in Rom. 8 niet zo genoemd maar wel aangeduid wordt en waarover Hebreëen breedvoerig zal handelen. Men ziet, dat het woord van Ps. 22 zo van diepe strekking is.

Vers 12b.

“In het midden der gemeente zal Ik U lofzingen”.

De Gemeente.

De “gemeente” is dezelfde groep als die welke even eerder “broeders” genoemd zijn. We hebben hier met een zuiver parallellisme te doen, de twee gezegden vormen een zaak, verschillend benoemd.

In de Schrift worden verschillende gemeenten genoemd. Israël zelf heet een gemeente in Hand. 7: 38 (S.V.: vergadering). Er is ook een groep uit Israël die gemeente heet, en wel die

welke gebouwd wordt op “deze Petra “, Mt. 16. Verder is er de gemeente die Zijn (Christus’) Lichaam is, Ef. 1: 22, 23. In Hebr. 2 heet de groep der broeders een gemeente.

Wie deze groepen niet onderscheidt, of althans niet nagaat of er onderscheid gemaakt moet worden, verliest de draad welke in de Schrift gegeven wordt. Men kan niet zeggen: hier staat het woord gemeente en daar ook, dus dat zal wel hetzelfde betekenen. Het woord is geen aanduiding van een bepaalde groep maar betekent een uit een groter geheel afgezonderde en samengebrachte groep. Israël is een volk geroepen uit de Volken, de groep van Mt. 16 is een groep uit Israël genomen, Christus’ Lichaam is er een die gevormd wordt uit alle Volken, Ef. 1: 22, 23. Zo blijkt een gemeente telkens een grotere of kleinere groep te zijn genomen uit een groter geheel en samengevoegd tot een bijzonder doel.

Hoe hebben we de gemeente van Hebr. 2 nu te zien. Is ze de gemeente Israël? Neen, want deze heet in deze Brief het Huis Juda en het Huis Israël. Is ze die van Mt. 16 waarvan Christus zei dat ze nog gebouwd moest worden? We geloven het niet; deze gemeente vormt de kern van het Huis Juda en het Huis Israël die zich bekeerde op de prediking der Twaalf. Behoort deze gemeente dan soms tot het Lichaam van Christus? Ook dat niet. Waarom niet?

Ten eerste komt noch de zaak noch zelfs de term “lichaam” als groep in de Hebreeënbrief voor. Als de apostel dit op het oog had gehad, had hij er wel duidelijk over geschreven.

Ten tweede past het “lichaam” niet in de O.T. symboliek en dus ook niet in de N.T. antitypische vervulling; nergens vindt men in het O.T., dat een “lichaam” bestaande uit gelijke leden optreedt en Hebreeën moet anti typisch verklaard worden.

Ten derde behoort bij de Hogepriester geen groep die “lichaam” te noemen is: Hij treedt al één op. Hij heeft wel een geestelijk “huis“, zie hfdst. 3 : 6, maar geen Lichaam dat met Hem gesteld is boven alle dingen.

Ten vierde is de “broeder”-groep in geestelijke zin evenzo goed een andere dan de “Lichaam”-groep als in natuurlijke zin een broeder onderscheiden is van het eigen lichaam. Evenmin als van iemands broeders gezegd kan worden dat zij leden van zijn lichaam zijn, evenmin zijn Christus’ “broeders” Christus’ “Lichaam”. God gebruikt deze termen om de verschillen t.o.v. de geestelijke dingen duidelijk te maken en we hebben dit wel in het oog te houden. Daarom onderscheiden we tussen de “broeder”-groep en de “Lichaam”- groep.

Sommigen zullen opmerken, dat Hebreeën voor de Hebreeën, d.i. voor Israël is, en alleen over Israël handelt, dat Christus’ “broeders” dus alleen Israëlieten zijn. We geloven dat we zo de Schrift niet moeten lezen. Wie zo denkt, moet de lijn nog sterker doortrekken en zeggen: De apostel schreef aan de Hebreeën van die tijd, dus andere Hebreeën gaat deze Brief niet aan! Dit is een geheel verkeerde toepassing van de leer der bedelingen maken. We willen dit spoor niet volgen. Wij denken, dat de zaak zo staat: God laat een zekere waarheid aan een bepaalde groep in een bepaalde tijd brengen. Deze waarheid moet in tweeën onderscheiden worden: een geestelijke, d.i. zulk één die steeds doorgaat en allen geldt die in een bepaalde geestelijke gestalte zijn en die een bepaalde spijs voor die gestalte nodig hebben en een bedelingwaarheid, d.i. zulk één die gegeven is met het oog op een zekere tijd. Als 1 Cor. 1: 30 zegt dat Christus ons geworden is tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing, is dit geen waarheid die alleen de Korintiërs of nog enger “ons” geldt waaronder men dan de Joden wil verstaan, maar het is een geestelijke waarheid die allen geldt die hiervoor geestelijke rijpheid bezitten. Al kwam er een nieuwe bedeling, daarmee hield dit woord niet op kracht te hebben. Anderzijds, als 1 Cor. 12 het heeft over de geestelijke gaven, dan is dit geen doorgaande waarheid want dan moest ze nu nog gelden en dit is niet het geval; Het is een bedelingwaar-

heid die gold voor die tijd, Zodra de bedeling veranderde, bleven de geestelijke gaven weg. Niettemin blijft 1 Cor. 1: 30. Hetzelfde 1 Cor. 13: 1-8 en vs. 9-12. Het eerste deel is een geestelijke waarheid, het tweede deel een bedelingwaarheid, het eerste is steeds waar, het tweede gold voor een bepaalde tijd.

En zo dus ook met Hebreeën. Zeker, het is gericht tot Israël en gelovigen uit Israël. Hun moest een zekere waarheid geleerd worden en vandaar moest ze in een vorm worden gegeven die hun paste. Maar dat wil niet zeggen, dat er niet veel in is dat geestelijke waarheid is, zulke die doorgaat voor onze tijd. Hebreeën is niet “Joods” omdat het tot de Joden spreekt maar omdat het de dingen in een Joodse vorm geeft. Dat het boven het Joodse uitgaat, bewijst Hebreeën 11. Daarin toch komen niet-Joden voor als Abel, Henoeh, Noach op wie gewezen wordt. En Melchizedek, type van de Koning-Priester Christus, was een heiden. Omdat Hebreeën over de hogepriester spreekt, daarom is het niet Joods maar de waarheid wordt aangepast aan de Joodse kennis. We zullen nog meer gelegenheid hebben hierop te wijzen.

Terugkerend tot de “broeders” en de “gemeente” denken we, dat de “broeder” gemeente van Hebr. 2 een eenheid vormt met de “broeder” gemeente van Rom. 8. Christus is voor beide de Eerstgeborenen onder vele broederen, al noemt Hebr. 2 dit woord nu niet. Hebreeën en Romeinen bevatten zo bekeken veel gelijke geestelijke waarheden en verschillende bedelingwaarheden. En in het middelpunt, gaan de stralen een verschillende kant uit, Romeinen in het bijzonder voor de Heidengelovigen en Jodengelovigen die al vrijer stonden. Hebreeën tot hen die nog vrijgemaakt moesten worden.

Wij onderscheiden in hoofdzaak drie groepen: Israël, de Broeders van Christus, Zijn Lichaam. Wij doen dit om de hoofdlijn van ons standpunt aan te geven. Geheel juist is het nog niet. Dan is er meer, want de Schrift spreekt van de Bruiloft des Lams. En hoeveel partijen kunnen er niet op een gewone bruiloft zijn. Met dit woord “bruiloft” wil God ons leren, dat we niet enghartig moeten denken van hetgeen Hij door de Geest toebereidt. Er zullen vele groepen zijn, elk met een bepaalde hoop en een bepaalde dienst. Er zal een Bruid zijn, zonen der bruiloft (S.V. bruiloftskinderen), vrienden van Bruidegom en Bruid, genodigden, dienaren. Om enkele te noemen. En daar zullen ook zijn de Broeders van de Bruidegom. Zo ziet men, dat er vele groepen zijn. Dat we ze tot drie terugbrengen is omdat ze in drieërlei sfeer zullen leven: de aarde, de hemelen, en de nog hogere sfeer. Over deze laatste sfeer spreekt Hebreeën niet. Of beter, ze noemt deze even in de woorden: de Rechterhand Gods, maar plaatst daar geen groep. Dat doet alleen Efeze. Hebreeën heeft het over de Broeders van Christus die naar we geloven tot de hemelen behoren.

Aan hen zal Hij Gods naam verkondigen en Hem lofprijzen. Slechts eenmaal lezen we dat Christus op aarde gezongen heeft, Mt. 26: 20. Zijn lofzangen beginnen pas in de toekomst. En dat zal Hij doen te midden van een grote gemeente van “broeders” die Hem gelijkvormig zullen wezen en Hem verstaan zullen.

Vers 13a.

“En wederom: Ik zal op Hem vertrouwen”.

Vertrouwen op Hem.

Schijnbaar past deze tekst niet in het verband. De apostel is bezig te spreken over de zonen die tot de heerlijkheid geleid worden maar citeert nu een tekst met een geheel ander aspect, één die iets geheel anders openbaart. Hoe komt hij daartoe. Dit is een van de Paulinische trekken die hier naar voren komt. Tevens is het een ingaan op een overweging der ziel die bij de Hebreeën gewekt is.

Door Ps. 22 te citeren, heeft de apostel er niet alleen de aandacht op gevestigd dat er een geestelijke broederschap is, maar zijdelings nogmaals aangetoond dat er een lijdende en een verheerlijkte Christus is en beide één Persoon zijn. De onderzoekende Hebreëer zal ongetwijfeld die psalm hebben opgeslagen en tot zijn verbazing gemerkt hebben, dat hij deze Messiaans moet zien. Zo kwam die grote moeilijkheid weer scherp naar voren: Hoe kan een als mens gestorvene de Messias zijn. En tevens die: Is Jezus van Nazareth de Messias. Uit het citaat van Ps. 22 vloeit voort, dat één die in druk ja in doodslijden geweest is, eenmaal Gods naam zal verkondigen. Dus zou Jezus toch de Messias kunnen zijn. Deze vraag houdt de lezers bevangen. De apostel kent heel goed de overleggingen van hun harten. En om nu te doen zien, dat er meerdere uitspraken zijn die op Christus toegepast moeten worden en die Hem ons in Zijn ware mensheid voorstellen, citeert de apostel een woord uit Jes. 8. Hierdoor brengt hij de lezers nog meer naar de Schrift en tracht hij hun verstand te openen. Door deze twee getuigen opent hij een nieuwe visie die tot oplossing van de moeilijkheid waarmee zijn lezers kampten, kon voeren.

Het citaat is ontleend aan Jes. 8, en een opmerkelijk gedeelte dat de apostel in zijn geheel gelezen wil hebben. We kunnen het geheel niet bespreken maar beginnen bij vs. 13.

“De Heere der heerscharen, dien zult gijlieden heiligen en Hij zij uw vreeze en Hij zij uw verschrikking”.

Dit vers staat in tegenstelling tot vs. 12, waarvan een andere vrees sprake is, die des volks voor het naderend gevaar. De profeet zegt, dat zij de Heere moeten vrezen en Hem de Hem toekomende plaats in hun hart moeten geven, zich voor Hem moeten buigen. En dan komt vs. 14 met een belofte: ***“Dan zal Hij ulieden (n.l. die dit doen) tot een heiligdom zijn, maar tot een steen des aanstoets en tot een rotssteen der struikeling de twee huizen Israëls (Juda en Efraïm) en tot een strik en tot een net de inwoners van Jeruzalem”.*** ***Wie Hem vreest is Hij ten heiligdom, een plaats der aanbidding, wie dit niet doet wordt Hij ten aanstoot en ter struikeling”.***

De Steen des aanstoets en de Rots der struikeling is Christus in Zijn vernedering. Paulus wijst daarop in Rom. 9: 33, Israël zag uit naar een die aanzienlijk zou zijn, een grote onder de groten op aarde. Hij ***“voor Wie geen plaats was in de herberg”***, Die kwam uit Nazareth, Die slechts timmerman (d.i. bouwmeester) was, was hun te gering. Welk een lage plaats moet de Heer in Israël ingenomen hebben dat zij over Hem struikelden.

Gekomen als Hij is niet om gediend te worden maar om te dienen, is het in Jes. 8 gebruikte beeld bijzonder gepast om Christus' nederheid te typeren. De laagliggende steen kan de voet doen struikelen. Christus een steen op de grond, in vernedering op aarde. Echter — Hij is tevens een rots, onwrikbaar vast. Men kon Hem niet doen wijken of wankelen. Hij rees hiermee weer uit boven alle anderen. Hij openbaart een grootheid van geest, een kracht van wil, een moed en beleid waartegen niemand op kan. Zijn wijsheid en uitzicht gaan alles wat de Farijese en Sadduceese scholen onderwezen ver te boven en steken er als een rots boven uit. Ook dit leidde tot struikeling. Men stootte er tegen aan en viel,

We zetten Jes. 8 voort. In vs. 15 staat: ***“En velen onder hen zullen struikelen en vallen en verbroken worden en zullen verstrikt en gevangen worden”.*** Hoe dit aan Israël vervuld is, bewijzen de Evangeliën en de Handelingen. En ook de ongewijde geschiedenis, in het bijzonder die der Joden. In vs. 16 vinden we de gevolgen van het verwerpen van de Messias door Israël: ***“Bind de getuigenis toe, verzegel de wet onder Mijn leerlingen”.*** Er ligt een deksel over Israël bij het lezen van het Oude Verbond zonder dat het weggenomen wordt. 2 Cor. 3: 14: ***“Maar tot de huidige dag, wanneer Mozes gelezen wordt, ligt een deksel op hun hart”***

vs. 15. Dit duurt tot hun bekering. **“Doch wanneer het tot de Heere zal bekeerd zijn, zo wordt het deksel weggenomen”**, vs. 16.

Dan volgt in Jes. 8 het vers dat Hebr. 2: 13 citeert: **“Ik zal Mijn vertrouwen in Hem stellen”**. In het Grieks staat: **“Ik zal vertrouwende op Hem zijn”**. In het Hebreeuws: **“Ik zal wachten op Hem”**. Zo is het ook vertaald in de Engelse Bijbel. Hetzelfde werkwoord komt ook voor in Jes. 30: 18: **“Welgelukzalig zijn die allen die Hem verwachten”**; in Hab. 2: 3: **“Zo Hij ver-toeft, verbeid (d.i. verwacht) Hem”**; in Zef. 3: 8: **“Daarom verwacht Mij”**; in Jes. 64: 4: **“Dien die op Hem wacht”**, Hieruit blijkt voldoende de betekenis. Intussen houde men in het, oog, dat de apostel de Septuaginta citeert en deze het Hebreeuws door “vertrouwen” weer-geeft.

De oerzonde van de mens is geweest geen vertrouwen te hebben gehad in God. De uiting van vertrouwen is geloof. Verwachten is geloof gericht op een bepaald oogmerk. Toen de band des geloofs die Adam aan God bond, verbroken was, was daarmee aan zijn verwachting ook een einde gekomen en dreef hij stuurlaars rond. Daarmee was alle houvast weg. Om nu een nieuw te krijgen, zocht hij het bij het schepsel, 's Mensen oerzonde is samen te vatten in het woord van Jeremia: de Heere, de springader van het levende water, te verlaten en zichzelf bakken uithouwen die gebroken zijn. Of m.a.w.: zijn vertrouwen in plaats van op God op iets anders stellen,

Met de drang in zich God niet te vertrouwen wordt de mens geboren en daarin groeit hij op. Dat is de erfzonde, Het is voor God een onreinheid. In de wedergeboorte herstelt God in beginsel het vermogen op Hem te vertrouwen niet in die zin dat men op Zijn voorzienigheid en bijstand aandurft, maar dat Hij de God van ons leven wil zijn ondanks al ons wantrouwen. Dit vermogen moet uitgroeien tot een macht die haar kracht put uit Gods Woord waarin de weg des geloofs wordt aangegeven.

Christus heeft altijd op God vertrouwd. Ongeacht de behandeling die Israël Hem gaf, bleef Hij op God vertrouwen. Ongeschokt was Zijn steunen op Zijn Vader. Hij zag niet aan wat voor ogen was, maar verliet Zich op God als ziende de Onzienlijke.

Christus heeft door geloof geleefd. Het N.T. spreekt er meer dan eens van. Zie Gal. 2: 16, 20; Rom. 3: 22, 26; Fil. 3: 9; Ef. 3: 12. Uit Jes. 8: 17 blijkt, dat dit al voorzeggd was. Geloof is de openbaring van vertrouwen. Omdat Hij God ten volle vertrouwd, geloofde Hij ook geheel in Hem. En omgekeerd, omdat Hij God geloofde, vertrouwd Hij op Hem. Wie het boek der Psalmen nagaat, zal dat steeds weer vinden. Telkens spreekt dan de Messias, bij monde van de Psalmist. Men neme b.v. Ps. 61: 1: **“Bewaar Mij o God, want Ik betrouw op U”**. Dit is één uit vele. Geheel Christus' leven op aarde, vanaf Zijn eerste zelfbewustzijn af, is een leven uit geloof en van vertrouwen geweest. Hij stelde Zich de Heere gedurig voor ogen, Ps. 16: 8. En Deze was aan Zijn rechterhand, daarom wankelde Hij niet. God was Zijn God, in alle uitingen van Zijn leven. Op Hem was Hij geworpen van de moederschoot af. Tot aan het kruis is dit zo gebleven. De vijanden spotten er mee dat Hij op God vertrouwd, Ps. 22: 8, Mt. 27: 43, maar Hij bleef vertrouwen. Zelfs tot in de verlatenheid toe. Dan nog is het: **Mijn God**.

Het vertrouwen van Christus is een wachten geweest op God en een steunen op wat God Hem beloofd had. Veel van wat Christus verwacht heeft, moet nog vervuld worden. Wet noch Profeten zullen voorbijgaan totdat alles vervuld is. Christus' verwachting reikt tot in de verre toekomst. **“Voorts verwachtede totdat Zijn vijanden gesteld worden tot een voetbank Zijner voeten”**, Hebr. 10: 13. Dit is geen wraakgierig verwachten maar het diepe verlangen alles aan God te onderwerpen.

“Want Hij moet als koning heersen totdat Hij alle vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben... En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon Zelf onderworpen worden Dien Die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen “, 1 Cor. 15: 25, 28.

Dit verwachten is ook een vertrouwen op God en tevens geloof in God dat Hij Hem alle dingen zal onderwerpen.

Men ziet hoever Christus' vertrouwen, verwachten en geloof gaat. Het reikt tot aan het eind der eeuwen, het rust in Gods beloften. Het loopt echter Zijn tijd niet vooruit maar verwacht alles van Hem.

Christus heeft ten volle en met alle intensiteit geloofd dat God machtig was te doen wat Hij beloofd had. Dat vertrouwen is niet beschaamd en zal verder niet beschaamd worden. Het vertrouwen en het geloof zullen bekroond worden, want God is machtig te doen wat Hij gezegd heeft. De uitwerking berust veilig in Zijn handen.

De Opstandingsabbat

VII. “TEN DERDEN DAGE”.

Eén van drie letterlijk.

We willen aan het slot van onze verhandeling het geheel nog eens overzien, nog enkele bezwaren wegnemen en enkele s trekken.

We geloven, dat onze Heere gekruisigd is op een donderdag, dat Hij die dag begraven is vóór zonsondergang, dat Hij in het graf lag op een vrijdag, de eerste dag der ongezuurde broden, die als jaarlijkse sabbat gevierd moest worden en dat Hij is opgestaan op een zaterdag, de wekelijkse sabbat en wel in de vroege morgen; deze sabbat is de eerste der zeven die tussen Pasen en Pinksteren in lagen. Hij heeft dus hoogstens 36 uur in het graf gelegen.

Tegen deze visie zal van twee zijden bezwaar gemaakt worden. Ten eerste door hen die uitsluitend aan Mt. 12: 40 vasthouden en de drie dagen en drie nachten als drie etmalen zien. Ten tweede door hen die de oude orthodoxe leer vasthouden en geloven dat de Heere op een vrijdag gestorven is en op een zondag is opgestaan.

De eersten zullen we in dit hoofdstuk beantwoorden, de anderen in een apart hoofdstuk.

We moeten twee der drie uitdrukkingen die we t.o.v. Christus' opstandingsdag in de Schrift vinden, figuurlijk nemen. Alle drie of zelfs twee letterlijk te nemen, is onmogelijk. Men kent die drie uitdrukkingen: de derde dag, na drie dagen, drie dagen en drie nachten. Of de eerste en derde zijn figuurlijk en de tweede is letterlijk, óf de eerste en tweede zijn figuurlijk en de derde is letterlijk óf de tweede en derde zijn figuurlijk en de eerste is letterlijk. Niemand kan ze alle drie letterlijk nemen.

De derde, drie dagen en drie nachten, kan niet letterlijk genomen worden, want Christus is vóór zonsondergang begraven en vóór zonsopgang opgestaan. Hij is dus niet drie etmalen in het graf geweest. Wie Hem 's woensdagsavonds om zes uur wil laten begraven, zal moeten erkennen, als hij voor de Schrift bukt, dat Hij 's morgens is opgestaan. Zou dit op een zondagmorgen zijn, dan is Hij ongeveer 84 uur in het graf geweest, is het op een zaterdagmorgen, dan is Hij er 60 uur in geweest. Maar in beide gevallen geen drie etmalen. Dus vervalt deze uitdrukking t.o.v. de letterlijke uitlegging.

De tweede, na drie dagen, kan niet letterlijk genomen worden, want dan zou Christus meer dan drie etmalen in het graf geweest zijn, dus van woensdagavond tot zondagmorgen. Dit botst tegen de uitspraak, dat Hij op een der sabbatten is opgestaan en tegen het veelvoudig getuigenis, dat Hij op de derde dag is opgestaan. Blijft dus alleen de eerste over, iets waarover we hieronder nog wat naders ten bewijze zullen aanvoeren.

De dag der opstanding is een sabbat. Op de scheppingsabbat heeft Hij gerust van Zijn werk. Op de opstandingsabbat heeft Hij andermaal gerust, nu van het volbrachte verlossingswerk. De Sabbat is het eind van het werk, Hij kroont het. Christus ging op een sabbat in de rust der opstanding. Wel zette Hij Zich nog niet direct neer in Gods Rechterhand, maar Hij deed dit met het oog op de Zijnen met wie Hij nog spreken moest over het koninkrijk Gods en die Hij verder bekwamen moest voor hun toekomstige taak. Zelf kon Hij Zich Gode voorstellen als de laatste Adam door Wie God de schepping kon volmaken. Op de Sabbat ging Hij in in Zijn rust, die van de overwinning op Satan en dood die in beginsel waren teniet gedaan.

Niet op een sabbat?

Tegen de stelling, dat Christus op de wekelijkse sabbatdag is opgestaan, zou mogelijk ook de mening kunnen worden ingebracht, dat de Emmaüsgangers op zo'n dag niet die grote afstand van 10 tot 12 km mochten afleggen, want dat ze zich houden moesten aan de sabbatsreis (Hand. 1: 12). De opstanding heeft daarom niet op een sabbat plaats gehad. Dit schijnt een klemmend betoog. Echter, het is geen bewijs.

Er is wellicht geen deel der wet van Mozes, dat door de Farizeën zo omgeven is door mense-lijke inzetten als het sabbatsgebod. Christus botste daar door Zijn houding tegen. De eerste reden waarom zij Hem wilden doden was, dat Hij in hun ogen, de Sabbat brak, Mk. 3: 1-6, Joh. 5: 16. Zij namen Hem kwalijk, dat Hij op een Sabbat genas, Lk. 6: 11; 13: 14; Joh. 9: 16. Hij ging op de sabbatten door het gezaaide en toen Zijn discipelen begonnen aren te plukken, zeiden de Farizeeërs dat dit niet geoorloofd was op de sabbatten, want, dit was oogstwerk. Christus wijst hen er op, dat evenmin als David schuldig was toen hij de toonbroden at, de discipelen het waren. Bovendien, hun eigen priesters arbeiden op sabbatdagen door hun tempelwerk en zijn toch onschuldig, met het gevolg dat dat met Zijn discipelen ook het geval kon zijn. En dan, Hij, Die meer is dan de tempel, keurt hun handelwijze goed. En Hij is Heer, ook van de Sabbat. Mt. 12: 1-8. Hij wil de Sabbat tot een dag van zegen voor de mensen maken, Mt. 12: 7, evenals Gods bedoeling is geweest met het Sabbatsgebod.

Wat zegt dit gebod? De lezer weet, dat het te vinden is in het bekende hoofdstuk 20 van Exodus. Op de zevende dag mocht men geen werk doen; evenmin mocht iemand der huisgenoten of een der slaven dit doen; zelfs niet de vreemdeling die men herbergde. De Joodse rabbi's waren met dit eenvoudig voorschrift niet tevreden en ze gingen nauwkeurig en ijverig uitzoeken wat werk was. Zo werden de allerfijnste onderscheidingen uitgedacht. Uit de Evangeliën kent men er enkele. Men mocht zijn bed niet dragen, Joh. 5: 10, en geen aren plukken en wrijven, Mt. 12: 1. En ook niet op reis gaan, ja zelfs niet meer dan 2000 el lopen. Hoe was men daartoe gekomen? Wel, in Ex. 16: 22-30 waarin Mozes op de zesde dag gebiedt dubbel zoveel manna te verzamelen als anders, vindt men ook de woorden, dat niemand uit zijn plaats mocht gaan, vs. 29. Hoewel dit de inzameling van het manna betrof, maakten de Joodse rabbi's er het verbod van reizen op de Sabbat van. Echter, als Mozes' gebod voor alle tijden gold, zou niemand zijn huis mogen verlaten, dus zijn drempel overschrijden. Dit kan niet bedoeld zijn, alleen hierom niet: Wie moest dan het vee verzorgen?

Mozes heeft dat voor die tijd of voor een sabbat opgelegd aan sommigen die uitgingen, vs. 27. Maar het was geen algemeen verbod. Bovendien, wat toen geschiedde, was vóór de wetgeving op Sinai en daarin wordt er niet over gesproken. Later gingen de Joden naar de synago-

gen en moest er een grens vastgesteld worden. Men vond die in Num. 35: 5. De Levieten woonden in aparte steden; de voorsteden ervan bestonden uit het land dat zich 2000 el naar alle zijden uitstrekte. Deze afstand werd nu aangenomen als afstand voor een sabbatsreis. Welk verband er was tussen het erfdeel der Levieten en de Sabbat, was alleen helder voor de rabbijnse leraars; het moest de gewone mensen ontgaan. Zij vormden dan de schare die de wet niet kende; de echte Farizeeër liep op de sabbat niet verder dan een mijl (+ 1850 m), ongeveer de afstand van Jeruzalem tot de Olijfberg, Hand. 1: 12.

De vraag is: Erkende de Heer Jezus zulke inzetten of verwierp Hij ze? Beval Hij ze Zijn discipelen aan of waarschuwde Hij er tegen? We weten het antwoord: Hij sprak van mensengeboden die Gods woord krachteloos maakten. Hij genas op de sabbatdagen en verwaarloosde de inzetten der Ouden. Hij verplichtte Zijn discipelen tot geen Sabbatsreizen; zij konden even ver op de Sabbat gaan als in overeenstemming was met de aard en de bestemming van die dag. Daarom is het gaan naar Emmaüs geen bewijs dat het die dag geen Sabbat was. Het Sabbatsgebod spreekt alleen van geen werk doen die dag. Een wandeling van een paar uur valt daar niet onder. Bovendien, al zou het verboden geweest zijn, dan zouden de beide wandelaars toch nog wel op een Sabbat die tocht gemaakt kunnen hebben; ze zouden het verbod dan hebben overtreden. Ook hierom is wat men aanvoert nog geen bewijs.

We hebben met de Schrift te rekenen. Met geen traditie of overtreding. De Schrift zegt, dat Christus opstond op één der sabbatten. Dit wordt vaak verteld. We nemen dit aan. Al het andere moet daarvoor wijken. Of de Emmaüsgangers nu op die dag 2-2 1/2 uur mochten lopen, staat daar buiten. Het Schrift verhaal is eenvoudig en duidelijk. Als we maar consequent vertalen en ons door geen tradities laten af leiden. Twee sabbatten na elkaar in het jaar der kruisiging en opstanding (dat naar alle waarschijnlijkheid vier jaar vóór onze Chr. jaartelling valt) zijn elkaar opgevolgd: de jaarlijkse, de 15de en de wekelijkse, de 16de Nisan. En op deze laatste is Christus verrezen.

Op de wekelijkse sabbat.

De Wet maakt verschil tussen de wekelijkse en de jaarlijkse sabbat. Op de wekelijkse sabbat mocht geen **werk** gedaan worden, Ex. 20: 9-10. Op de eerste dag der ongezuurde broden mocht geen **dienstwerk** gedaan worden, Lev. 23: 7. Het Hebreeuws geeft twee verschillende woorden; het tweede betekent: werk van dienst; dit kan insluiten: werk voor anderen. Tot het dienstwerk werd zeker ook gerekend het balsemen van lijken; daarom rustten de vrouwen op de sabbat (de vijftiende) “naar het gebod”.

De onderscheiding van “werk” en “dienstwerk”, slaafse harde arbeid, helpt ons mede in onze bewijsvoering. Als de Heere drie etmalen in het graf gelegen heeft, hadden de vrouwen al vrijdagmorgen kunnen gaan. En ze gaan, in deze visie, pas zondagmorgen! Dus twee dagen later! Dit is onoplosbaar, Het is dan ook onjuist. Als we inzien dat de Heere op een donderdagnamiddag begraven is, en de vrouwen rustten op de vrijdag, maar op zaterdag uitgingen om, hoewel op een sabbat, toch het werk der balseming te verrichten, vervallen de bezwaren. Ze rustten naar het gebod geen “dienstwerk” te mogen doen op de eerste sabbat dat wel mocht of placht te geschieden op de wekelijkse sabbat.

Tot nuttige Stichting

11

DE SPIJZE DIE VERGAAT.

“Werkt niet om de spijs die vergaat maar om de spijs die blijft tot in het eeuwige leven”. Joh. 6: 27.

Hoevelen zijn Christus niet gevolgd omdat Hij een wonderdoener was en aardse zegeningen schonk. Gaandeweg werden dit volkstoelopen en in Joh. 6 zien we een schare van 5000 mannen, zonder de vrouwen en kinderen (Mt. 14: 21). Deze mensen willen Hem nu met geweld koning maken (Joh. 6: 15), maar de duisternis belet hun voornemen. Als zij het uitstellen tot de volgende dag, is Christus door over de zee terug te wandelen, aan hen ontweken en krijgen zij er verder geen gelegenheid meer toe. En als zij Hem dan eindelijk in Kapernaüm teruggevonden hebben, spreekt Christus tot hen o.m. de woorden die we hierboven lieten afdrukken.

Men kon Christus op meerdere wijze volgen. Sommigen volgden Hem omdat Hij hen genezen had. Anderen omdat Hij hun brood verschafte. Weer anderen om ander gewin (Judas). Dit alles was niet om Zijns maar om huns persoons wil. Die werd er door gestreeld. Maar zodra zij teleurgesteld werden, zodra Hij tot spotkoning gemaakt werd, sloeg het “Hosanna” om in “Kruis Hem”. Toen had Hij bij hen afgedaan. Nu werd hun gevoel niet langer gestreeld maar allerdiepst gekwetst. Zo één kon de Beloofde der vaders niet zijn en daarom: Weg met Hem. Ook nu nog is er meer dan een volgen van Christus.

Velen zien in Hem de prediker van sociale gerechtigheid en vrede. Volgens hen ging Hij in tegen het kapitalisme van Zijn tijd en dat moet nu nog, en niet minder sterk, gedaan worden. Zij verlagen Hem in wezen daarmee tot broodkoning.

Anderen hebben Hem tot politiek vorst gemaakt. Het sterkst is dit gebeurt door het pauselijk stelsel dat Hem tot koning der koningen proclameerde en tijdens Zijn afwezigheid het stadhouderschap waarnam waardoor het over alle vorsten wilde heersen. Weer anderen prediken Hem als Koning der Kerk en over het gehele leven en willen Hem aanhangen als de leidsman op elk terrein van het politieke en sociale leven.

Nog weer anderen volgen Hem als het verheven voorbeeld van naastenliefde. Hij is voor hen de idealmens in wiens voetstappen men moet gaan.

En nog weer anderen zien in Hem de grote wijsgeer die tegen de traditie zijner dagen inging, als de grote revolutionair die zijn inzicht met de dood heeft moeten bekopen.

Dit alles is mede werken om de spijs die vergaat. Men volgt Christus dan niet om Zijns Persoons wil maar om iets wat eigen voelen streelt. Nu is het waar dat meer dan één der genoemde richtingen zeggen kan: We bedoelen daarmee Christus te eren. Maar waar deze richtingen bouwen op verkeerd bedelinginzicht, waar ze stelsels scheppen die, hoe vroom ook bedoeld, in wezen dienen om Christus een zekere macht te geven die Hem in de toekomst door God zal worden geschonken, daar is al deze activiteit een spijs die vergaat. Niet iets dat het licht van de dag der toekomstige eeuw kan verdragen.

Het gaat er om Christus te gewinnen. Niet de kracht te kennen van Zijn toekomstig koninkrijk; niet te trachten koninkrijkstoestanden te scheppen die geen enkele kans van verwezenlijking hebben; niet Hem als een verheven voorbeeld te zien dat, al kan men het niet overtreffen, toch op zij gezet moet worden; niet om van Hem iemand te maken die ingaat tegen alle traditie om daarmee zijn revolutionaire aanleg recht te doen wedervaren. Het gaat om de waarde van Zijn werk, dat Hij te onzen bate heeft volbracht, om in Hem gevonden te worden bekleed met Zijn gerechtigheid, om af te zien van eigen gerechtigheid. Wat daar buiten omgaat, wat daar vanaf leidt is werken om spijs die vergaat. Deze spijs dient dan wel enige tijd, korter of langer, voor onze verzadiging maar heeft geen toekomstwaarde en geeft geen inzicht in wat God aan het doen is.

“Werkt ... om de spijs die blijft ... want dezen heeft God de Vader verzegeld”.

De Brief aan de Hebreeën

Vers 13 b.

En wederom:

“Zie hier Ik en de kinderen die Gij Mij gegeven hebt”.

De Hem gegeven kinderen.

Het derde citaat is ook uit Jes. 8, n.l. vs. 17 en 18. Ook hier past de apostel de woorden van de profeet op Christus en de Zijnen toe. In vs. 17 lezen we: ***“Daarom zal Ik de Heere verbeiden: die Zijn aangezicht verbergt voor het Huis Jakobs en Ik zal Hem verwachten”.***

Ogenschijnlijk is er geen vrucht. God verbergt daarom Zijn aangezicht voor Israël. Alleen de Messias verwacht Hem. Maar, Diens wachten op God wordt niet beschaamd: God voegt Hem kinderen toe. In Jes. 53: 10 wordt dit herhaald in deze woorden: ***“Als Hij Zijn ziel tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zal Hij zaad zien”.*** In Jes. 8 is het: ***“Zie Ik en de kinderen die de Heere Mij gegeven heeft”.*** Christus' werk is niet ijdel. Hoewel Hij een steen des aanstoots en een rots der struikeling was voor de twee Huizen Israëls, bleef Hij niet zonder kinderen.

Het woord “kind” in geestelijke zin heeft de betekenis van uit God geborene en is tevens intimitéitswoord, zoals Rom. 8: 15 en 16 doet zien. Rom. 8 handelt over de positie der “zonen”, maar om hun intieme verhouding tot de Vader aan te geven, spreekt Paulus enkele malen van “kinderen” (behalve in vs. 15 en 16, ook nog in vs. 21; anders staat er: “zonen”). In het Hebr. staat ook “kinderen” met de betekenis van uit zekere ouders geboren. Hiermee wijst de apostel door het woord zelf terug op vs. 11: allen uit Eén. We geloven dat waar uit het verband blijkt dat deze kinderen “zonen” zijn, maar het woord zelf hier wijst op een uit God geborene, we er een dubbele betekenis aan mogen toekennen, n.l. van wedergeborene en tevens van intimitéitsbenaming om de innige verhouding mee aan te geven tussen God en hen. Wij verstaan er onder de groep “zonen” die tot heerlijkheid geleid worden.

“Die God Mij gegeven heeft”. In Joh. 6: 37 lezen we: ***“Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen”***, in Joh. 17: 6 en 9: ***“Ik heb Uw Naam geopenbaard den mensen die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren Uwe en Gij hebt Mij dezelve gegeven en zij hebben Uw woord bewaard... Ik bid voor hen; Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn Uwe”.*** In hetzelfde hoofdstuk, vs. 21, zegt Christus: ***“Opdat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij Vader in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn”.*** Christus spreekt hier o. i. van een verhouding van de gegevenen van de Vader op een wijze zoals Hij tot de Vader staat, n.l. van zoon en heeft hier een hogere groep op het oog. Dat blijkt trouwens nog uit andere zaken. In vs. 19 zegt Hij, dat Hij Zich voor hen heiligt opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid. Deze

heiliging is die tot hogepriester en de groep waarvoor dit geschiedt is ongetwijfeld Zijn "Huis". In vs. 24 (en ook al in vs. 11) vinden we bijna dezelfde woorden van het tekstgedeelte van Hebr. 2: 13 "die Gij Mij gegeven hebt". Christus bidt voor hen om een heerlijkheid die God Hem gegeven heeft, vs. 24 en zegt in vs. 22, dat Hij hun deze heerlijkheid al gegeven heeft. Volgens Joh. 14 wordt hun het Vaderhuis toegezegd. Waar we o.i. verband mogen leggen tussen dit gedeelte van Johannes en Hebr. 2, en Joh. 17 over een aparte groep spreekt die veel breder is dan Israël, komen we mede hierdoor er toe om in Hebr. 2 een hogere groep te zien. d.w.z. een groep gelovigen die in een andere verhouding tot Christus staat dan die van onderdaan in Zijn koninkrijk. Evenals de broeders van een koning hem meer zijn dan gewone onderdanen of dienaars, zijn deze zonen Gods, de gegebenen des Vaders, meer dan Christus' onderdanen. Zij vormen een groep bestemd voor het Vaderhuis.

Deze gegebenen van de Vader vormen niet alleen een eenheid omdat zij geboren zijn uit de Vader, maar omdat zij ook door Deze tot de Zoon getrokken zijn en hebben leren verstaan dat Hij Zich voor hen geheiligd heeft en zij geheiligd zijn. Zij vormen de gemeente der eerstgeborenen die God zullen prijzen en grootmaken. En in die gemeente die een drievoudige eenheid vormt: uit God, door God en tot God, en Christus tot Zijn heerlijkheid gegeven is, zal Hij Gode lof zingen en verstaan worden. Het verstand zal dan niet meer geopend hoeven te worden want alle zonen zullen de Eerstgeborene begrijpen. Onbeschrijfelijk schoon, harmonieus en majestueus zal Christus' lofzang klinken en ruisen. Het schoonste oratorium van een Bach of Händel zal als niets zijn als Christus Zijn loflied zal aanheffen. In eerbiedige hulde, met stralend gelaat, in verheerlijkte gestalte en met het hart Amen ja amen zeggend op Christus' woord, zal Hij Zijn broederen Gods lof ontvouwen en spreken van Hem op Wie Hij trouwd, Die Hem door lijden volmaakt en Die Zijn bede verhoord heeft. Hij vindt de vele tot heerlijkheid gegeven zonen rondom Zich als toehoorders bij Zijn machtig oratorium ter grootmaking en lofprijzing Gods.

3 Vers 14-16

Christus' dood ten behoeve van anderen.

Vers 14.

"Want, daar de kinderen vlees en bloed deelachtig zijn, heeft ook Hij, zeer nabij, daaraan deel gehad..."

De vleeswording.

Het onderdeel spreekt over Christus' dood ten behoeve van anderen. Ook hierdoor toont de apostel de uitnemendheid van Christus boven de engelen aan.

We willen hier eerst even stilstaan bij de vleeswording van het Woord, de wonderbare weg die God ter verlossing geopend heeft.

De vleeswording is een groot wonder dat alle andere overtreft. Bij andere grijpt God in in de krachten der natuur. Bij de vleeswording is het anders. Hier is het één der Goddelijke Personen, Die de gestaltenis van een slaaf aanneemt en ingaat in het vlees. Hij legde zekere vorm en bestaanswijze af, Hij ontledigde Zich Fil. 2: 7 (de S.V. zet hier ten onjuiste: "vernietigde zich") en ging over in een andere bestaanswijze. Het Woord werd vlees. Dit is een transformatie. Hij Die eertijds als Jehovah aan meerderen was verschenen (Abraham, Gideon e. a.) legde die heerlijkheid, die bestaanswijze, die verschijningsvorm af en werd arm, 2 Cor. 8 : 9 . Hij had geen gedaante of heerlijkheid. De Persoon van Hem Die eerst Beeld Gods was, later Eerstgeborene der creaturen werd, wordt nu in de kiem mens en ontwikkelt Zich daaruit tot kindeke, waarna Hij opwast tot volwassen mens. En als zodanig, in de menselijke natuur, heeft Hij de verlossing bewerkt.

De vleeswording is eigenlijk een dubbel wonder. De Persoon van de Zoon ontledigt Zich en transformeert Zich, als we het zo mogen noemen, tegelijk. Hij legde Zijn heerlijkheid af en verandert tegelijkertijd in een mensenkiem. Hieruit volgt, dat de vleeswording geen gewone ontvangenis is. Bij deze ontstaat in de kiem een nieuwe mens, een wezen dat er nog niet eerder was, maar bij de vleeswording heeft het Heilige Dat ontvangen wordt een voorbestaan. Het bestond al. Maar het openbaart Zich niet als volwassen mens maar daalt af tot het niveau van een menselijke kiemcel. Het wordt niet naast ons geplaatst, maar gaat in in Maria's schoot om Zich daar te ontwikkelen als was Hij een gewoon kind. Het Woord is vlees geworden. Dat wil niet zeggen: heeft vlees en bloed aangenomen, ook dat is zo, maar: is mens geworden, de mens Jezus Christus. Terecht is een Zijner namen: "Wonderlijk".

In de loop der Kerkhistorie is er veel gestreden over de Persoon van de Zoon. Tegenwoordig staat de Kerktheologie, zowel Rooms- Katholieke als Calvinistische, op het standpunt dat in de Persoon van Christus twee naturen zijn, de Goddelijke en de menselijke. Hij is voor beide stelsels zowel God als mens. Het ene ogenblik weet Hij alles, het volgende niet. Het ene ogenblik is Hij almachtig, het volgende vermoeid. Het ene ogenblik openbaart Hij Zijn Godheid, het volgende Zijn reine mensheid.

We geloven dat het ook hier niet juist onderscheiden is. De Goddelijke natuur is niet iets uitsluitend God toebehorend, want Petrus zegt, dat ook de mens die deelachtig kan worden, 2 Petr. 1 : 4 . Waar blijft dan het uitsluitend Goddelijke? Men had onderscheid moeten maken tussen het Goddelijke Ik en de Goddelijke natuur. Christus had en heeft het Goddelijk Ik in Zich, iets wat geen schepsel ooit met Hem kan delen. Dit Ik kon en kan Hij nooit afleggen Dit zou zijn Zichzelf vernietigen, wat onmogelijk is. Wat Hij wel kon afleggen is Zijn Goddelijke natuur. Tegelijk daalde het Goddelijk Ik neer tot ons niveau, tot onze mensenwereld. Er heeft een transformatie van het Ik plaats en een ontleding van de Goddelijke natuur. Het Goddelijk Ik werd, o groot wonder, tot een menselijk Ik want Christus is geworden tot mens, de Goddelijke natuur werd weggenomen en er werd een nieuwe gevormd, de menselijke natuur. En zo werd Hij Die Gode even gelijk was, de mens Jezus Christus Die als Middelaar Gods en der mensen kon optreden. Voor ons zijn er geen twee naturen in één Persoon, zoals de Kerktheologie wil, maar is er een tot ons neer gedaalde, arm geworden, Persoon Die optreedt in de menselijke natuur. Het Ik is het Goddelijke Ik maar het openbaart zich als een menselijk Ik; het ontvangt daarbij vlees en bloed uit Maria en wordt één onzer, een van dichtbij nader tredend, één. En deze Persoon leefde door geloof en deed als Zoon des mensen datgene wat Adam had moeten volbrengen al is zijn weg een andere.

De wezenlijkheid der vleeswording wordt in Hebr. 2: 14 uitgedrukt door:

"vlees en bloed deelachtig worden". De "kinderen" zijn die deelachtig, Christus werd ze ook deelachtig.

"Vlees en bloed". De term komt 5 maal voor in het N.T. n.1.

Mt. 16: 17 **"vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard"**,

1 Cor. 15: 50 **"vlees en bloed beërven het koninkrijk Gods niet"**;

Gal. 1: 16 **"Paulus ging niet te rade met vlees en bloed"**,

Ef 6: 12 **"we hebben de strijd niet tegen vlees en bloed"**

en in Hebr. 2: 14. (zie hierboven)

"Vlees en bloed" wijzen de menselijke natuur aan zonder haar daden in aanmerking te nemen, de verzwakte menselijke natuur. Eenmaal was de eerste mens een levende ziel; na Adams zonde wordt deze term van de mens niet meer gebruikt; nu is hij vlees en bloed. Hij heeft zoveel leven dat hij niet sterft, een korte tijd op kan bloeien en daarna minder wordt en dood gaat. Het vlees en bloed nu der verzwakte natuur heeft Christus aangenomen; dat is hij deelachtig geworden, daarin heeft Hij gedeeld.

Zeer nabij

Christus is ons vlees en bloed “zeer nabij” deelachtig geworden. In de meeste vertalingen staat “desgelijks”. Hiervoor is echter een ander woord. Het Griekse woord dat in Hebr. 2: 14 staat, paraplèsiōos, een bijwoord, komt als bijvoeglijk naamwoord voor in Fil. 2: 27: **“krank geweest tot nabij den dood”**. Epafroditus was vlak bij de dood geweest, had die zo dicht benaderd, dat hij er slechts weinig vandaan was. Zo nabij is nu Christus vlees en bloed deelachtig geworden, dat er nog slechts een heel kleine afstand was. Hij heeft vlees en bloed op het dichtst benaderd. Maar verschil was er. Het verschil dat er geweest is, is dit: in Zijn vlees en bloed werkte niet de kiem des doods; Hij had geen onrein of onzuiver bloed zoals wij dat hebben. Joël 3 : 2 1 spreekt daarvan; Israëls bloed moet eenmaal gereinigd worden, bewijs dat dit bloed onzuiver is, verontreinigd. Meer en meer komt de wetenschap tot de ontdekking, dat onzuiver bloed de oorzaak is van allerlei ziekten en dat naarmate het rein is, men gezonder is en meer kan doorstaan. Christus nu had rein en zuiver bloed, daarom heet Hij het Heilige uit Maria geboren.

Daarom is de uitdrukking van Hebr. 2: 14 zo op haar plaats. Ons vlees en bloed is zo dicht mogelijk benaderd, maar er is en blijft een grens: Zijn bloed was rein, Zijn vlees niet door onzuiver bloed aan ziekten daaruit opspruitend, onderhevig. Overigens was Hij aan de gewone, natuurlijke behoeften van vlees en bloed onderworpen. Hij heeft honger en dorst gehad. Tevens vermoeidheid en pijn.

Het “zeer nabij” drukt nog iets anders uit. Christus is geen mens geweest als andere mensen. Hij deelde wel in vlees en bloed van de mensheid maar Hij was meer dan een der mensen. Alle mensen zijn individuen, gedeelde mensen, man of vrouw. Christus was een volle mens. Al had hij de gedaante van een man, in Hem was een mannelijk-vrouwelijke volheid als Adam had eer God de hulpe tegenover hem maakte. Christus droeg in Zich het ongedeelde mens-zijn. Christus heet daarom ook een Adam, de laatste. (Rom. 5). Zulk een lichamelijke-zielijke gesteldheid heeft geen der mensen na Adam meer gehad noch zal iemand, uit vlees en bloed geboren meer hebben.

Dan is er nog een verschil: het alles beheersende. Christus had geen erfzonde. Elk onzer is met bepaalde neigingen, goede zowel als verkeerde of slechte, geboren. De verkeerde noemen we erfzonde. De Schrift noemt deze onreinheid. **“Wie zal een reine geven uit een onreine”**, luidt het. In elk mens sluimert, leeft of woedt zelfs een of meer der ongerechtigheden die de Schrift werken des vleses noemt. Waar de wortel, Adam, verdorven is, kunnen de takken niet goed zijn noch de boom goede vrucht voortbrengen. De persoon des mensen draagt, vanaf zijn ontvangenis af, ongerechtigheid in zich. Maar dit is met Christus niet het geval. Hij was zondeloos. Zijn Ikheid, de grondslag van Zijn Persoon, was niet uit Adam. Hij is niet uit Adams vlees en bloed, is niet uit Adams lendenen. Hij is van de zondaren gescheiden. Zijn Ikheid bestond al voor Adam er was. Ingegaan in vlees en bloed, heeft het Zijn heiligheid steeds bewaard. Het stond buiten de erfzonde, was en bleef onbezoedeld en onbesmet. En hoe nabij Hij ons ook geworden is, deze grens was onoverschrijdbaar. Christus is geen zondaar geworden, maar bleef de Heilige Gods. Zo is er dus verschil geweest. Christus' zondeloosheid en de hogere eenheid in Zijn Persoon scheiden Hem van ons. Dit was nodig opdat Hij de Verlosser zou kunnen zijn.

De Opstandingsabbat

De traditie der Christenheid.

De algemene nog belijdende Christenheid leert, dat Christus Goede vrijdag is gestorven en zondagmorgen is opgestaan. Hierin zit een juiste en een verkeerde gedachte. De juiste is de tijdsduur van ongeveer 36 uur. Wij zijn hiertoe ook gekomen. De verkeerde is de dag. Door

invloeden die we in het laatste hoofdstuk zullen nagaan, is de viering van de zondag gekomen (nog afgezien van de verspringende Paasdatum). De tijdsafstand tussen begrafenis en opstanding is dezelfde gebleven.

Thans noemt men de zondag de dag des Heeren; men leert dat hij de Joodse Sabbat vervangen heeft omdat Christus op de eerste dag der week is opgestaan; men zegt, dat de N.T. gelovigen die dag al van oudsher hebben gevierd. Dit is niets anders dan dwaalleer. De zondag is gaandeweg ingevoerd. En in ons goede vaderland is de zondagstraditie bij de orthodoxe Christenheid zó sterk, dat men allerlei bepalingen maakt van wat op die dag al dan niet mag geschieden. Mogen de Rooms-katholieken er wat ruimer overdenken, bij de Orthodox-protestantse kringen is hij die de zondag niet houdt goddeloos of een soort heiden.

Men zal vragen: Wilt u dan de zaterdag als rustdag gaan vieren? We antwoorden, dat we geen Sabbatistische neigingen hebben. We hebben nimmer tot enige Sabbatistische groep behoord en zullen er ook nimmer toe gaan behoren. Het is ons om geen dag te doen, maar om de waarheid. En als Gods Woord nu zegt, dat Christus opgestaan is op een sabbat, dan heeft niemand het recht daar een zondag van te maken.

Men ijvert voor zondagrust en veroordeelt anderen die hierover vrijer denken. Maar met welk recht? Zolang men zelf niet naar Gods Woord hoort, heeft men geen recht anderen te veroordelen. De Schrift zegt: Zes dagen zult gij arbeiden, de zevende dag is de sabbat. Zij die nu menen dat dit een algemeen gebod is, ook voor de gelovigen uit de Heidenen, moeten, voordat zij anderen oordelen, zelf eens beginnen dit te doen nu zij, enkel uit traditie geloven, dat de zondag de sabbat vervangen heeft. Deze traditie is onjuist. Christus is niet opgestaan op een zondag, maar op een zaterdag. Dus op de Joodse Sabbat.

Hoe kan men dan de eerste dag der week houden? Nogmaals, we zijn geen Sabbatisten, noch het ook geweest. We vragen echter hun die voor de zondag menen te moeten ijveren op welke grond zij dit doen, daar de kanttekeningen van de Statenvertaling telkens weer zeggen: Christus is opgestaan op één der sabbatten. Daar “de eerste dag der week” van te maken, is Gods Woord geweld aandoen en menselijke traditie boven de Schrift stellen. Zeker, men doet dit veelal uit onwetendheid. Ons geschrift is er om daarop te wijzen. Maar laat men nalaten van de zondag een Joodse Sabbat te maken en evenals de Farizeën te gaan leren wat wèl en niet mag.

De grondfout is behalve dat men Gods Woord niet voldoende raadpleegt, deze: men is het spoor bijster. Men ziet de tussenbedeling niet waarin we leven en waarvoor Paulus zegt dat niemand ons heeft te oordelen in het stuk der Sabbatten (dus nog veel minder in dat der zondagen die men er voor in de plaats schuift), omdat men Israël uit het oog heeft verloren door de vergeestelijking der profetie. Deze grondfout is de stam waarop een vertakking van dwalingen rust. Ook die van de opstandingsabbat.

Of we dan niet gaarne een rustdag hebben? Zeer zeker. En we gunnen die ook aan anderen. Maar dit is een traditionele dag. De zondag is niet de dag gewijd door Christus' opstanding. Nu hij er eenmaal is, willen we hem houden. Niet als Sabbat, maar als wekelijkse rustdag, waarop we, zoveel mogelijk, nalaten wat aan de beslommering der andere dagen herinnert en waarop we ons willen bezig houden met de hogere dingen. Maar tevens willen bedenken, dat we hierin vrijheid hebben. Moet iemand die dag werkelijk arbeiden om er te komen, dan schendt hij hiermee Gods inzetting niet, want Kol. 2 zegt dat niemand recht heeft te oordelen als de sabbatten niet worden onderhouden en Rom. 14: 4 dat het vrijstaat alle dagen gelijk te achten. Het waarnemen van een dag is een zaak van persoonlijke aangelegenheid. De ene dag is niet boven de andere. De sabbat is niet aan de Volken gegeven noch aan de gelovigen uit de

Heidenen. Voor hen wordt nergens het vierde gebod herhaald. Wie een dag wil waarnemen, moet het de Heere doen. Iemand die het niet doet, mag niet door anderen veroordeeld worden. Zij die menen een dag te moeten waarnemen, mogen hem waarnemen. Zij behoren tot de zwakken evenals zij die menen niet alles te mogen eten en we moeten met hun godsdienstige bezwaren rekening houden. Maar laten zij zich niet verheffen en anderen die het niet doen, veroordelen. Paulus zegt duidelijk, dat ieder in eigen gemoed verzekerd moet zijn.

Dit houdt in, dat er meer dan één houding, mits uit oprechtheid voortspruitende, mogelijk is, maar niet, dat de zwakke de sterke mag veroordelen. En evenmin dat de laatste uit de hoogte op de ander neer moet zien. De sterke heeft de zwakke te onderwijzen, de zwakke moet zich sterken met spijs uit Gods Woord; dan zal hij niet in de kinderschoenen blijven staan, maar opwassen tot meer volkomenheid en tot de volmaaktheid voortvaren.

Om de rustdag in het rechte licht te zien moet men Israël zien, d.w.z. Gods lijn in de Schrift met dat volk. Zodra men die uit het oog verliest, trekt men de Sabbat aan zich. Of de wettische zondag die men dan sabbat noemt. Alleen hij die Israëls toekomst ziet, de bedelingen onderscheidt en inziet welke plaats wij gelovigen nu kunnen en moeten innemen, kan verder komen en in de vrijheid gaan staan waartoe Christus heeft willen vrijmaken. Ook t.o.v. de sabbat. Hij zal door geen nieuw juk der dienstbaarheid bevangen willen worden en alle dagen gelijk achten.

VIII. DE SABBAT EN DE ZONDAG.

Het N.T. kent geen zondag.

Wij zijn geen Sabbatisten, noch verdedigers der verschillende Sabbatistische groepen. Dat neemt niet weg, dat zij de waarheid in zoverre aan hun zijde hebben, dat zij terecht beweren, dat de Sabbat verdrongen is door de zondag. Het Christendom is in de eerste eeuw gehelleniseerd, d.w.z.: vergriekst, wat hierop neerkomt, dat er veel heidense elementen ingeslopen zijn die tot heden niet uitgezuiverd zijn. Dit geldt ook de verandering van de Sabbats- in de zondagsviering. We hebben hier niets tegen; al zou men b.v. de woensdag als algemene rustdag willen voorschrijven, was het ons goed. We gaan alleen in tegen hen, die menen dat men de zondag moet vieren omdat Christus op die dag is opgestaan, dat men dit al in het N.T. deed en dat men aan die dag een Joodswettisch karakter moet geven. We poneren de stelling, dat het N.T. geen zondag kent en dat deze later is ingevoerd.

Het N.T. spreekt nergens van een zondagsviering. We weten immers dat de vertaling “eerste dag der week” niet deugt. Noch in Handelingen, noch in Paulus’ noch in enige andere N.T. Schriftuur vinden we, dat de eerste Christenen in plaats van de Sabbat de zondag zijn gaan vieren.

De Jeruzalemse Gemeente volhardde in de leer der Apostelen, Hand. 2: 42. Dat waren Israëls Apostelen (zie Mt. 19: 28). Waar eenmaal de viering van de sabbat in het land terug komt, onderbroken als die nu is door de verdrijving er uit (zie Jes. 66: 23, Ez. 46: 1, 4, 2) , dacht men dan, dat de Twaalf een zondagsviering zouden hebben ingesteld waarvoor generlei aanleiding bestond? Wie zo denkt, draagt van achteren uit iets in de Schrift, dat van voren uit geheel onbekend is. De leer der Apostelen kent geen zondagsviering: ze sloot aan bij die van het O.T. en had alleen dit nieuwe, dat zij er op wezen, dat de Vervuller der beloften gekomen, gekruisigd, opgestaan en ten hemel gevaren was, Hij was opgestaan op één der sabbatten. Niet op een zondag.

Paulus is de Joden geworden als een Jood om de Joden te gewinnen. Dacht men dat hij een zondag invoerde waar voor hen een sabbat bestond? Hij ging op één der sabbatten naar de

discipelen om brood te breken, Hand. 20: 7 en raadde hen aan op elke sabbat iets weg te leggen voor de collecte, 1 Cor. 16: 2. Zeker, hij schreef de Heidengelovigen geen dag voor ter waarneming, maar daarmee veranderde hij de Sabbat niet in een zondag. Evenmin als Petrus, Johannes Jakobus en Judas deden.

De Sabbat en de zondag.

De zondag, de feestdag der Heidenen, is eerst naast de Sabbat gesteld, vervolgens heeft men hem de voorrang gegeven en eindelijk heeft hij de sabbat geheel verdrongen. We zullen één en ander aantonen door uitspraken van kerkhistorici die geen Sabbattisten waren.

“De eerste Christenen hadden een grote eerbied voor de Sabbat en brachten de dag in wijding en met preken door. Er kan niet aan getwijfeld worden, dat zij deze praktijk aan de apostelen ontleenden, zoals uit verschillende geschriften hierover blijkt; ***zij die zowel die dag*** (de Sabbat dus) ***als de eerste dag der week hielden, gaven aan de volgende eeuwen gelegenheid ze samen te voegen en er één feestdag van te maken...***” Morer.

“Toch werd gedurende enige honderden jaren in de eerste Kerk niet alleen de dag des Heeren (zoals de Schrijver de zondag noemt), maar ook de zevende dag godsdienstig gevierd, niet door Ebion en Corinthus, voor Ebion leze men beter: de Ebionieten, want Ebion is geen persoonsnaam maar betekent “vroom “; de Ebionieten kan men beschouwen als de voortzetting van de Joden die ijveraars der wet waren; Corinthus leefde in de tijd van Johannes en werd als ketter beschouwd. (Schr.), maar ook door vrome Christenen, zoals Baronius (Rooms Katholiek kerkhistoricus in +/- 1600) schrijft en Gomarus (bekend als voorzitter der Dordtse Synode van 1618 en 1619) betuigt, alsmede Rivet...” William Twisse. zeventiende eeuw.

“Terwijl de Joodse Christenen in Palestina de gehele Mozaïsche wet deden en dus ook de Joodse feesten vierden, hielden de Heidengelovigen ook de Sabbat en het Pascha...” Gieseler.

“De zevende dag der week werd ook als een feestdag gevierd, niet door de Christenen in het algemeen, maar door die kerken die in hoofdzaak alleen uit Joodse bekeerlingen waren gevormd; de andere Christenen merkten deze gewoonte niet als verkeerd en onwettig aan”. Mosheim, grootste kerkhistoricus in de 18° eeuw.

“De laatste dag der week werd stipt in verband met de eerste dag gedurende een lange tijd na de verwoesting van de tempel en zijn dienst gehouden. Tot in de vijfde eeuw werd de waarneming van de Joodse Sabbat in de Christelijke Kerk voortgezet maar met steeds afnemende ijver en plechtigheid tot ze geheel ophield”. Coleman.

“De dag des Heeren (de zondag) kwam niet in de plaats van de Sabbat, maar de Sabbat werd geheel afgeschaft en de dag des Heeren was slechts een kerkelijke inzetting. Hij werd niet ingevoerd op grond van het vierde gebod omdat men bijna drie honderd jaar lang die dag hield naast die van dat gebod...”. Taylor, Bisschop in de Engelse Staatskerk.

“De oude sabbat bleef en werd door de Christenen der Oosterse Kerk gevierd naast de dag des Heeren ongeveer drie honderd jaar na 's Heilands dood”. Edward Brerewood, professor te Londen.

“Het was Constantijn de Grote die het eerst een wet maakte voor de eigenlijke viering van de zondag en toen, volgens Eusebius (schrijver ener kerkgeschiedenis tot 324) vaststelde, dat deze regelmatig door het gehele Romeinse keizerrijk gevierd zou worden. Vóór hem, en zelfs nog in zijn tijd, vierde men zowel de Joodse Sabbat als de zondag, beide om aan de wet van Mozes te voldoen als om de apostelen na te volgen die op de eerste dag plachten samen te

komen. In Constantijns wet, uitgevaardigd in 321, werd bepaald, dat in de toekomst de zondag als rustdag gevierd moest worden, maar hij stond het landvolk toe hun werk te doen". Uit Encycl. Brit. art. zondag 7^e uitg. 1842.

"De oudste Christenen deden allerlei soort werk op de dag des Heeren, zelfs in de tijden der vervolging toen ze de nauwgezetste inachtnemers waren van al de Goddelijke geboden; maar in dit opzicht (n.l. t.o.v. de zondag), wisten zij dat er geen bestond; en daarom maakte Keizer Constantijn, toen hij een wet maakte tegen het werken op de dag des Heeren, een uitzondering voor alle veldarbeid of boerenwerk, welk ook en stond dit toe". Bisschop Taylor.

"Voor de dag des Heeren was geen bevel dat hij geheiligd moest worden, maar Gods volk kwam op de een of andere dag samen voor de godsdienstoefening. Hoewel ingezet en vastgesteld als een dag voor godsdienstoefening, was er gedurende driehonderd jaar geen wet om zich aan die dag te binden en uit gebrek aan zo'n wet, werd de dag niet geheel zonder de gewone werkzaamheden doorgebracht; ook rustte men niet langer van het gewone werk (dat eiste die tijd) dan gedurende de godsdienstoefening". Domville, Dialogues on the Lord's Day, blz. 233 (Gesprekken over de dag des Heeren).

"Er verlieden eeuwen van de Chr. jaartelling voor de zondag door de Chr. Kerk als een sabbat werd gevierd. De geschiedenis geeft ons geen enkel bewijs of aanduiding dat hij als zodanig werd gehouden in de tijd voor het zondagsgebod van Constantijn in 321". Sir. Wm. Domville.

"... Het vieren van de zondag als publieke feestdag gedurende welke alle werk, met uitzondering van dat op het land, werd verboden, werd na die tijd meer en meer algemeen ingevoerd, zowel in de Griekse als de Latijnse (R.K.) kerken. Er is echter geen bewijs, dat hetzij toen hetzij veel later, de viering beschouwd werd als voortvloeiende uit het vierde gebod; ze schijnt te zijn beschouwd als een inzetting die in wezen gelijk stond met die van Kerstmis, Goede vrijdag en andere kerkelijke feestdagen, alle berustend op kerkelijk gezag en traditie". Cox's Sabbath Laws.

"Het voorschrift ter viering van de Christelijke Sabbat (de zondag) draagt als christelijke inzetting geen enkel spoor van bijzondere heiligheid. Het is de dag der zon die algemeen vereerd moest worden.

In wezen ... werd de dag der zon vrijwillig geheiligd door bijna de gehele heidense wereld bijzonder door dat deel dat enige hang voor de Oosterse theologie had". Hessey, Bampton Lectures.

De zondag is ingesteld 7 Maart 321. Pas in 323, twee jaar daarna, is Keizer Constantijn absoluut Christen geworden "iemand die gelooft dat geen andere godsdienst dan de Christelijke bij God aangenaam is. Te voren beschouwde hij de godsdienst van de ene God uitnemender dan de andere godsdiensten en geloofde hij dat Christus bijzonder aanbeden moest worden; toch meende hij dat er ook mindere godheden waren en dat aan deze enige aanbedding gebracht moest worden, naar de wijze der vaders, zonder dat dit verkeerd of zondig was..." Mosheim, grootste kerkhistoricus der 18^e eeuw.

Als heiden was Constantijn de aanbidder van Apollo of de zon, een feit dat veel licht werpt op zijn besluit de zondag als rustdag voor te schrijven.

"Constantijns verering was bijzonder gericht op de genius (goede geest) der zon, de Apollo der Griekse en Romeinse mythologie; en het streefde hem voorgesteld te worden met de sym-

bolen van de God van licht en poëzie... De altaren van Apollo werden gekroond door de gelofte offers van Constantijn... De zon werd algemeen vereerd als de onoverwinnelijke leider en beschermer van Constantijn". Gibben, Neergang en Val van het Romeinse Rijk, blz. 20.

De zondag had vóór de tijd van Constantijn geen Sabbats karakter. Keizer Constantijn gaf het zondagsgebod toen hij nog heiden was, althans geen overtuigd Christen (wat hij nooit geweest is). De bisschoppen van Rome deden het hunne erbij om de zondag tot een Christelijke instelling te maken.

“Zo zien we op welke gronden de dag des Heeren rust; allereerst op gewoonte en vrijwillige toewijding voor godsdienstige samenkomsten; de gewoonte werd gesteefd door het gezag van de kerk Gods die dit stilzwijgend goedkeurde; eindelijk werd ze bevestigd en geratificeerd door Christelijke vorsten in hun rijken...” Heylyn.

Vóór Constantijn is er geen spoor van de leer van verandering van de Sabbat. Integendeel, er is overtuigend bewijs dat de zondag een dag was waarop het gewone werk wettig geoordeeld werd. Vanaf Constantijn werd de zondag tot Christelijke feestdag gemaakt. Zijn wet geeft die dag iets van het Sabbatskarakter. In 364 werd op het concilie van Laodicea bepaald, dat de Christenen niet op de zaterdag, de Sabbat, moesten rusten, maar op de zondag. Bewijs dat men nog lang na Constantijns wet de Sabbat hield.

We geloven het, wat dit gedeelte betreft, er bij te kunnen laten. Het blijkt duidelijk, dat in de Oudchristelijke Kerk pas door Constantijns wet de Sabbat definitief in de zondag is her-
schapen.

HET OUDE TESTAMENT

De Hebreeuwse bijbels zijn in drieën ingedeeld: Wet, Profeten en Psalmen (zie Lk. 24: 44).

De Wet bestaat uit 5 boeken Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium.

De Profeten tellen 8 boeken: Jozua, Richteren, Samuel (één boek) Koningen (één boek), Jesaja, Jeremia, Ezechiël en de 12 Kleine Profeten (Hosea tot Maleachi).

De Psalmen tellen 11 boeken:

Psalmen, Spreuken, Job, Hooglied, Ruth, Klaagliederen, Prediker, Ester,, Daniel, Ezra-Nehemia en Kronieken (één boek).

UIT de **SCHRIFTEN**

Deel XVI

Nr 12

December 1941

Tot nuttige Stichting

12

IK HEB DE WERELD OVERWONNEN.

“In de wereld zult gij verdrukking hebben, lees: hebt gij verdrukking, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen.” Joh. 16: 33.

Welk een verheven indruk maakt het Johannes evangelie. En tot welk een hooggebergte stijgt het op in hfdst. 13-17. En in dat hooggebergte des Geestes vinden we grootse bergtoppen die majestueus omhoog rijzen en onbereikbare hoogten doen aanschouwen die door het natuurlijk verstand niet gemeten noch ook maar geschat kunnen worden, maar die door de Geest worden doorzocht, want Deze doorzoekt de diepten Gods, Cor. 2: 10. We zouden er bij kunnen voegen: En ook de hoogtepunten der Schrift. En zulk één vinden we in de geweldige uitspraak van de Heere Jezus: *“Ik heb de wereld overwonnen”*.

Het is op de laatste van de dagen Zijns vleses. De Paasmaaltijd is geëindigd. Judas is uitgegaan. Christus is aan het eind van Zijn rede gekomen. Dan klinkt in eens het woord:

“Deze dingen heb Ik tot u gesproken opdat gij in Mij vrede hebt. In de wereld lijdt gij verdrukking, (het tegendeel van vrede) maar hebt moed” staat er eigenlijk. En dan rijst uit de hoogte van ’s Heeren woorden in alle majesteit de hemelhoge bergtop op van de geweldige uitspraak: *“Ik heb de wereld overwonnen.”*

Welke normale sterveling heeft dit ooit gezegd? Welke veldheer heeft dit ooit gesproken? Welke veroveraar is ooit zover gekomen? Welke Caesar, of andere grote machthebber heeft dit ooit bereikt? Zeker, velen hebben het willen doen. En in de toekomst zullen er nog meerdere komen die de gehele wereld zullen willen beheersen Maar geen zal ooit komen tot dit woord van de grote triomfator uit Nazareth. Mogelijk zullen er zijn in de eindtijd die denken het bereikt te hebben. Maar niemand kan het doen op de wijze van Christus.

Zie Hem daar staan, Hij Die heet “De Zoon des mensen” en ook “de Man van smarten”. Met geen drukke gebaren, geen redenaarsvuur, geen pathos, geen schreeuwstem, geen opzweepend woord, geen meevoerende verlokking, geen zelotenijver, geen zinneloze dweepzucht en wat men nog meer wil bedenken. Hij staat daar in alle eenvoudigheid. Schijnbaar zelfs in zwakheid. Maar het zwakke Gods is sterker dan de mensen. Wie iets van Hem mag aanvoelen, wie iets van de majesteit van dit woord ervaart, zal tevens iets van de geweldige macht over zich voelen komen die achter het woord verborgen is.

De wereld overwonnen! Niet: Ik zal haar overwinnen. Niet: Ik heb haar bijna overwonnen. Niet: Nog één slag en Ik ben er. Neen: Ik **heb** de wereld overwonnen. Ongelooflijk en toch waar. Ondenkbaar en toch zeker.

De wereld overwonnen! Waarin ligt dan Zijn overwinning? Christus’ overwinning is geen uiterlijke. Hij kwam niet met legers, maakte geen oorlogstuig, schoot niet met granaten, wierp niet met bommen, voer niet met onderzeeërs, torpedeerde geen schepen, bouwde geen slagkruisers noch torpedojagers. Hij had geen ontzaglijk luchtwapen waarvoor men sidderde noch een grote oorlogsvloot om de zeeën te beheersen. Of wat men nog meer uit de moderne oorlog wil opnoemen. Hij was in alle stilte Zijn weg gegaan, goed doende en genezende alle ziekte en kwaal van het volk dienende zonder te vragen dat men Hem diende. En toch had Hij de

wereld overwonnen! Waarin, waardoor dan? Door Zijn geloof. **“Dit is de overwinning die de wereld overwint: ons geloof”**, 1 Joh. 5: 4. Dit zegt Johannes van “ons” geloof. Maar het geldt in veel verhevener zin van Hem Die door geloof geleefd heeft. Christus’ overwinning ligt in Zijn leven des geloofs.

Zijn geloof is altijd ongeschokt geweest. Het is door niets of niemand overwonnen. Door Zijn geloof onderwierp Hij de scheppingskrachten en maakte ze dienstbaar aan Gods verheerlijking. Door Zijn geloof onderwierp Hij de demonen. Door Zijn geloof riep Hij de doden terug tot het leven. En steeds verdiepte zich dat geloof en steeds meer omklemde het Zijn Vader, naarmate Zijn lijden zich verbreedde en verdiepte. Het strekte zich ook uit naar de toekomst, krachtens de belofte Gods en had het rotsvaste vertrouwen dat God machtig was aan Hem te vervullen wat het Woord aan Hem beloofde. De Schrift noemt Hem dan ook de overste Leidsman en Voleinder des geloofs (Hebr. 12: 2). En omdat Hij dit is, heeft Hij de wereld overwonnen.

Met de grote rust van het geloof, de vaste zekerheid in Zich, die rustte op het vertrouwen in God, spreekt Hij nu in Joh. 16 de woorden: Ik heb de wereld overwonnen. Dit waren geen woorden van een bezetene, geen grenzeloze zelfverheffing van een hoogmoedige, geen ijdel geklap van een waanzinnige, geen ongekende zelfoverschatting van een door succes bedwelmde machthebber. Hij spreekt hier in een zuiver, zeker, ja Goddelijk aanvoelen, neen: weten. Hij spréékt niet in zelfverheffing, Hij constateert. Maar met die zekerheid die imponeert door haar eenvoud, die rust die al onderwerpt door haar kalmte, die gewisheid die dringt tot in het hart van hen door wie de Waarheid gerechtvaardigd wordt.

De wereld overwonnen! Wat was er nu bijzonder te overwinnen? Bijzonder drie grote machten: zonde, dood en Satan.

De zonde. Maar Christus was zonder zonde. En dat Hij tot zonde gemaakt is, geschiedde met Zijn vrije wil.

De dood. Maar Hij was daaraan van nature niet onderworpen. Hij stierf vrijwillig.

Satan. Maar Hij stond niet onder diens leiding. Hij doorzag met één oogopslag diens listen en lagen, zijn valstrikken en klemmen, zijn verlokkingen en verleidingen, zijn valsheid en bedrog. De Boze kon Hem niet vangen. Hij deinsde steeds weer terug en de heiligheid en reinheid van Christus deden hem huiveren. En toen Christus zich eindelijk vrijwillig in de dood begaf, was het niet met de bange vrees wie Hem daaruit zou verlossen, maar met de absolute zekerheid dat Hij van die dood niet gehouden kon worden.

Christus spreekt deze woorden voor Zijn ingang in het lijden en in de dood. Hieruit spreekt te meer Zijn standvastig geloof. Evenals Hij in hfdst 17: 11 zegt dat Hij niet meer in de wereld is, al moet Hij het lijden nog door en al moeten er nog meer dan veertig dagen verlopen zal Hij ten hemel varen, zo zegt Hij hier, dat Hij de wereld overwonnen heeft omdat Hij rotsvast gelooft in Hem Die Hem door lijden en dood heen zal leiden naar het grote eindpunt: Gezet in Gods Rechterhand van waaruit alle heerschappij en macht Hem gegeven zullen worden.

Wie van de overwinnaars, wie van de Cesars, wie van de machtigen is hiertoe gekomen? Niet één. Zij overwonnen de wereld niet. Zij konden landen onderwerpen, koningen onttrenen, volken verpletteren, geen hunner kon zonde, dood en Satan teniet doen En pas dan is de mens wereldoverwinnaar.

Ik heb de wereld overwonnen! Ja, deze Christus is gegeven alle macht in hemel en op aarde.

God heeft Hem uitermate verhoogd en Hem de naam gegeven boven alle naam. Engelen, machten en krachten zijn Hem onderdanig gemaakt. Alle koningen zullen zich voor Hem buigen. De grote Wereldtrionfator zal eenmaal Zijn macht aanvaarden en het koninkrijk der wereld zal Zijne worden. Halleluja! Amen, ja amen!

De Brief aan de Hebreëën

Vers 14 b

“... opdat Hij door de dood de kracht zou ontnemen aan hem die de macht des doods heeft, namelijk de duivel...”

Kracht.

“De kracht”. Het Griekse woord hiervoor komt 12 maal voor in het N.T. Het is meestal door kracht vertaald, hoewel niet steeds.

God deed een krachtig werk, Lk. 1: 51.

Gods woord wies met macht, Hand. 19: 20.

Er is uitnemende grootheid Zijner kracht. Ef. 1: 19,

Er is sterkte (kracht) Zijner macht, 6: 10.

Men kan met alle kracht bekrachtigd worden, Kol. 1: 11.

God heeft een eeuwige kracht, 1 Tim. 6: 16.

Zie ook 1 Petr. 4: 11, 5: 11, Jud.: 25, Op. 1: 6 en 5: 13. De twaalfde tekst is dan Hebr. 2: 14.

Men ziet, dat de S.V. meestal “kracht” zet, voorts “sterkte”, “macht”, “krachtig werk” en in Hebr. 2 “geweld”. We geloven dat men heel goed overal “kracht” kan zetten.

De vertaling “macht” in Hand. 19: 20 vinden we niet juist. Voor macht is een ander woord. Dat blijkt uit Ef. 1: 19, waar we beide woorden vinden, “sterkte (Gr.: kracht) Zijner macht”. Kracht is uitgeoefende macht, macht is kracht in potentie, d.i. een kracht die uitgeoefend kan worden. Kracht is macht in werking, macht is kracht in vermogen.

De S.V. zette in Hebr. 2: 14 “geweld”. Wij “kracht”. Satan heeft de kracht des doods, dat is niet alleen het vermogen om te doden, maar hij doet het ook, hij doodt in werkelijkheid. Waar het zijn lust is dit onrechtmatig te doen, noemt Christus hem een mensenmoordenaar, Joh. 8: 44. In oorlogen die hij bewerkt, in rampen die hij aanricht, in ongelukken die hij doet gebeuren, komt zijn moordlust uit en zet hij zijn macht in werking. Volgaarne brengt hij de mens door de dood in het rijk waar hij regeert, de Hades, het dodenrijk. Maar Christus heeft de sleutels ter ontsluiting; als Hij wil moeten de gevangenen losgelaten worden.

De Duivel.

Het woord hier in het Grieks gebruikt is diabolos. Het is te betreuren, dat de S.V. een ander woord ook telkens door “duivel” vertaald heeft, n.l. daimon. Christus wierp, volgens de S.V., duivelen uit. Dit is onjuist. Er had een ander woord gebruikt moeten worden of men had het kunnen vernederlandsen tot demon. Dit woord vinden we telkens weer in de Evangeliën. In de overige Boeken komt het in Handelingen nog 1 maal, in 1 Cor. 4 maal, in 1 Tim. 1 maal, in Jakobus 1 maal en in Openbaring 2 maal voor. Diabolos komt voor in Mt. 4: 1, 5, 8, 11; 13: 39; 25: 41; Lk 4: 2, 3, 5, 6, 13; 8: 12; Joh. 8: 44; 13: 2; Hand. 10: 38; 13: 10; Ef 4: 27; 6: 11; 1 Tim. 3: 6; 6: 9; 2 Tim. 2: 26; Hebr. 2: 14; Jak. 4: 7; 1 Petr. 5: 8; 1 Joh. 3: 8, 8, 8, 10; Jud.: 9; Op. 2: 10; 12: 9. 12: 20: 2, 12. Totaal 34 maal. Overal elders, in de Evangeliën, in Handelingen enz., waar in onze bijbels “duivelen” staat, staat in het Grieks “demon” of “demonen”.

Het woord “diabolos” is afgeleid van diaboloo, d.i. door- of overwerpen, overbrengen. Figuurlijk is dit geworden: “aanklagen” (Lk. 16: 1). De beste vertaling voor “diabolos” is wel “lasteraar”, want in Op. 12: 10 is er een ander woord voor aan- of verklager. In het meervoud komt het voor in 1 Tim. 3: 11 (de vrouwen moeten geen... lasteraarsters zijn), 2 Tim. 3: 3 (achterklappers), Tit. 2: 3 (lasteraarsters). Waar het in het enkelvoud staat, duidt het Satan aan. Uitzondering is Joh. 6: 70 (één uit u is een duivel).

De Diabolos of Lasteraar is een mensenmoorder van den beginne, zegt Joh. 8: 44. Sommigen denken, dat God hem als zodanig geschapen heeft. Het is hier niet de plaats daar breed op in te gaan. We merken alleen op, dat we die mening verwerpen en zelfs Godslanderlijk vinden. God scheidt geen moordenaars. Het “van den beginne” hoeft niet te betekenen: vanaf zijn, Satans, aanbegin, maar betekent: vanaf een zeker begin. Satan was niet altijd de moordenaar waarvan Christus spreekt, maar vanaf een zeker tijdstip in zijn bestaan is hij dit geworden.

Satan is ook de grootleugenaar. Die leugen spreekt hij uit zichzelf, Joh. 8: 47. Als God hem als zodanig geschapen had, zou hij zo uit God spreken. Hij heeft dit echter uit zichzelf. Zodra hij de leugen begon te spreken, werd hij in wezen ook de moordenaar. Dat is vanaf het ogenblik, dat er hoogmoed en ongerechtigheid in hem kwam. Dus vanaf een zeker begin in zijn leven. Niet vanaf zijn eerste aanzijn af.

De kracht ontnemen.

De S.V. zet in Hebr. 2: 14, “te niet doen” , de Leidse “vernietigen”. Dit laatste is onjuist, te sterk. Satan wordt door Christus’ dood niet vernietigd maar ontzenuwd. De kracht wordt hem ontnomen.

Het woord door “te niet doen” vertaald, is “katargoo”. Dit is samengesteld “kata “, “neer” en “argeoo”. Argeoo is weer afgeleid van “ergon” d.i. “werk” en “a “, d.i. “niet”. “Argeoo” betekent dus “niet werken“, “leeg zijn”. In die betekenis komt het in negatieve zin voor in 2 Petr. 2 : 3 : niet leeg zijn, d.i. niet meer werkend optreden. “Katargeoo” betekent letterlijk: van boven uit buiten werking stellen en in algemene zin: de kracht ontnemen. Het komt voor de eerste maal voor in Lk. 13: 7: de boom ***besloeg onnuttelijk*** de aarde, zegt de S.V. Hier staat: de boom ontnam de kracht aan de aarde. Verder komt het woord uitsluitend voor in Paulus’ Brieven, Hebreëen hierbij gerekend. ***“Der Joden, ongelooft maakt het geloof Gods niet te niet, zet het niet buiten werking”***, Rom. 3: 3. ***“Wij doen de wet niet te niet”***, Rom. 3: 31. Zie ook 4: 14. ***“Het lichaam der zonde moet teniet gedaan worden”*** Rom. 6:6. Uit deze tekst blijkt duidelijk, dat “teniet doen” niet betekent, “vernietigen” maar: de kracht ontnemen, buiten werking, n.l. zondige werking, stellen. In Rom. 7: 2 en 6 vertaalt de S.V. het door “vrijgemaakt “;

“de vrouw wordt door de dood van de man vrijgemaakt van de wet”. Dit is: de wet wordt zo buiten werking gesteld, verliest voor haar de kracht.

“God maakt hetgeen iets is te niet”, zegt 1 Cor. 1: 28. Hij vernietigt het niet maar ontnemt de grootheid er aan.

“De oversten der wereld worden teniet”, 1 Cor. 2: 6, d.i. verliezen hun macht zonder dat ze vernietigd worden.

“Buik en spijzen gaan te niet”, 1 Cor. 6: 13. Nochtans drinkt Christus eenmaal nieuwe wijn, Lk. 22: 16 en zullen gelovigen eten en drinken aan Zijn tafel, Lk 22: 30.

“Talen werden teniet gedaan”, 1 Cor. 13: 8 wat niet wil zeggen, dat de gave ervan vernietigd werd, maar dat het ten dele zijn der dingen, over ging in het volmaakte, vs. 10.

“Wat eens kinds is, wordt teniet gedaan”. Het gaat over in iets anders; het verliest zijn betekenis doordat het volwassen zijn het ontdoet van de kracht die het eerst had. Het doen als een kind is niet vernietigd, maar het heeft wel opgehouden.

“Christus doet eenmaal alle heerschappij en alle macht en kracht teniet” 1 Cor. 15: 24. Dit is geen absolute vernietiging van de dragers ervan maar de uitoefening ervan is niet meer nodig. omdat alles rechtstreeks aan Christus onderworpen wordt en er geen tussenheerschappij meer nodig is.

“De laatste vijand die tenietgedaan wordt, is de dood”, vs. 26, De gevangenen ervan werden hem ontnomen, dan heeft hij niets meer om over te heersen.

“De bediening des doods wordt eenmaal teniet gedaan”, 2 Cor. 3: 7 en 11. Dit is de wet. Deze wordt niet vernietigd, maar gaat alleen voorbij door vervulling, Mt. 5: 18, 19. Dan is de kracht er af. Zie ook vs. 13 en 14.

Zie voorts Gal. 3: 17, 5: 4 (ijdel geworden, d.i. heeft geen kracht meer voor u).

“De vijandschap is teniet gemaakt in Christus' vlees”, Ef. 2: 15.

“De mens der zonde wordt teniet gemaakt door de verschijning van Christus' aanwezigheid”, (paroussia) 2 Thess. 2:8. Dit betekent weer niet, dat die mens der zonde dan vernietigd wordt, want hij is het Beest dat in de vuurpoel wordt geworpen, Op. 19: 20. En daarin is hij na 1000 jaren nog, Op. 20: 10. Hij is er zelfs in de aionen der aionen. De tenietdoening is: hem zijn kracht ontnemen.

“Christus heeft de dood tenietgedaan”, 2 Tim. 1: 10. Die dood is er nog wel, maar kan over Christus niet meer heersen, Rom. 6 : 9 . Uit een en ander ziet men, dat teniet doen niet betekent: vernietigen. Het kan wel betekenen: doen ophouden maar dan ligt er in besloten, dat de een of andere toestand of verhouding ophoudt en er een andere ontstaat.

Hebr. 2: 14 zegt van Satan dat hij tenietgedaan wordt. Niet dat hij vernietigd wordt. Hij is noch door Christus' dood noch door Zijn opstanding vernietigd; hij wordt dit ook niet door Christus' wederkomst, dan wordt hij gebonden, Op. 20. Er wordt hier alleen gezegd, dat Christus Satans kracht om te doden buiten werking zal stellen, deze zal doen ophouden.

Door de dood Satans kracht verbroken,

De Hebreëen, traag geworden om te horen, konden moeilijk begrijpen, waarom Christus in de dood gegaan was. De tragedie van Golgotha was zo moeilijk te rijmen met hun verwachting, dat hun Messias koning der koningen zou zijn. De apostel gaat nu aantonen waarom die dood mede noodzakelijk was. Hij spreekt nog niet van Christus' antitypische offer, maar wijst op iets anders. Al zou Christus door het zitten op Davids troon koning der koningen zijn geworden, dan nog zou Hij niet over alles heersen. Er is een macht die uitgaat boven alle heersers, de koning der verschrikking, de dood. Aan hem zijn allen van nature onderworpen. Wat heeft nu Christus gedaan? Hij is hem tegemoet getreden en heeft hem op zijn eigen terrein overwonnen. Hij is in de dood ingegaan, d.i. Hij is zelf dood geweest. Maar nu bleek dat de dood Hem niet houden kon. Hiermee is hem in beginsel zijn macht en kracht ontnomen want er is er één die sterker is dan hij. Christus' dood wordt hiermee, in plaats van iets verachtelijks, een zaak van overwinning. Evenmin als de lidtekenen een soldaat blameren maar hem te eervoller onderscheiden, is de dood van Christus een zwakheid geweest. Integendeel, juist een bewijs van Zijn grote kracht. Niemand had kunnen doen dat Hij deed: Hij versloeg Satan met zijn eigen wapen. Evenals David Goliath.

Satan heeft de kracht des doods. We staan hier veel te weinig bij stil en beseffen lang niet genoeg dat we onder de heerschappij van de dood zitten die de Schrift toekent aan de grote mensenmoordenaar. Zeker, het O.T. zegt, dat de Heere doodt en levend maakt, Deut. 32: 29, dat Hij in de sheool doet dalen en weer doet opkomen, 1 Sam. 2: 6. Maar dit neemt niet weg, dat er tusseoorzaken zijn. Het O.T. schrijft alles aan de Heere toe. Is er een kwaad in de stad dat de Heere niet doet. Echter, dat kwaad heeft als tweede oorzaak bijv. een aanval der heidenen. Het O.T. plaatst God boven alles. De Heere kastijdt Israël. Maar daartoe gebruikt Hij de heidenen, die met vijandschap tegen Israël vervuld zijn en daardoor schuldig worden. Zo blijkt dat er twee oorzaken zijn die later genoemd worden. En zo ook hier. Als er staat dat de Heere doodt, wil dit niet anders zeggen dan dat Hij Satan vrij laat te doden. Deze is dan dege-
ne die de kracht van de dood heeft.

Een aanwijzing daarvoor vinden we in het boek Job. We zien daarin niet alleen dat Satan macht heeft over de elementen der natuur, Job. 1, maar ook over Jobs lichaam. Alleen zijn leven moet gespaard blijven, 2:6. Men zou kunnen opmerken, dat die macht aan Satan gegeven werd. Hiertegen zou gezegd kunnen worden, dat Job tot zolang door de Heere beveiligd was maar dat hij evenzo goed onder Satans heerschappij was, wat dood betreft, als andere mensen. Waar de Heere echter boven Satan staat, weerde Hij ook toen de kracht af van Satan. Aan Satan, als mensenmoordenaar (Joh. 8: 44), is terrein gelaten om te doden. En zonder Gods bewaring volbrengt hij zijn sterke begeerte waar hij kan.

In dit en ander verband spreekt men over Gods toelating. We achten deze uitdrukking niet juist. Als men iets toelaat, staat men daar zelf ook schuldig aan. Het is o. i. beter te spreken van Gods duldning. God keurt het niet goed dat Satan de mensen vermoordt, op welke wijze dan ook. Hij duldt dit. Hierin ligt opgesloten, dat God aan Satan als persoonlijkheid een zekere macht gegeven heeft die hij naar eigen goedvinden gebruiken kan. God kan hem die macht ontnemen. Als Hij dit deed voordat Satans ongerechtigheid volkomen is, zou Hij daardoor tevens Zijn eigen voornemen, dat door de dood heen voert, moeten opgeven. Daarom laat Hij Satan slaan en duldt het wat deze doet. Door Christus' opstanding heeft Hij al aangetoond wat Hij doen zal: door de dood heen het leven geven en dat in hogere vorm. Tevens komt zo uit wie Satan is. Hij moge verschijnen als engel des lichts, zijn innerlijke bedoelingen komen aan de dag. Hiermee wordt God eenmaal in alles gerechtvaardigd. God moet hem dus dulden wil Hij hem openbaren. Toch kon Hij zijn doen niet goedkeuren en in die zin het ook niet toelaten. Gods dulden geeft aan, dat Hij de geschapen persoonlijkheden mindere of meerdere vrijheid toelaat. Zelfs om tegen Hem in te handelen. Uit de gevolgen blijkt dan de zonde. God weet deze wel bij voorbaat maar zo blijkt ze ook voor het oog van andere schepselen. Gods duldning wordt zo eenmaal Gods rechtvaardiging.

Satan heeft de kracht des doods. Vele rampen moeten op zijn rekening worden geschreven. Christus bestrafte de wind, Lk. 8: 24, bewijs dat er een Boze macht achter zat. Zo kunnen er natuurrampen zijn waarbij velen de dood vinden die door Satan worden veroorzaakt. Doordat hij werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid (Ef. 2), kan hij de volken tegen elkaar in het harnas jagen en door de oorlog miljoenen verdelgen. Hij kan zijn hand hebben in epidemieën en duizenden wegnemen. Naarmate de cultuur verandert, verandert hij de middelen om zich tegen de mens te keren. Naarmate diens weerstand zwakker is, kan hij te feller woeden. We willen hiermee niet zeggen dat Satan van elke dood de schuld draagt, maar er op wijzen dat zijn mensenmoorden meer werkelijkheid zijn, dan men in het algemeen denkt.

Ook zonder zonde zou de mens tegenover Satan gestaan hebben. Hij werd immers geplaatst op een aarde die woest en ledig was geworden door Satans val en slechts in zoverre hersteld als nodig was om door hem bewoond te kunnen worden. De dood is in de wereld ingekomen, zegt Rom. 5: 12, bewijs dat hij er al was. Satan had ook toen al de kracht des doods.

Men zal vragen wat er dan, buiten de mens om, te doden was. De Schrift geeft hierop geen antwoord. Of Satan in de voorwereld voor Adam gedood heeft, zegt ze niet. Er schijnt alles voor te zeggen, dat er al op de mens gelijkende wezens, maar zonder zijn hogere geest, geweest zijn die sterfelijk waren! Een ding is zeker: de dood is door één mens in de wereld (der mensen) ingekomen, Rom. 5: 12. Hij moet er dus geweest zijn, want het inkomen zegt dit. Als we andere teksten met dit woord nemen, blijkt steeds dat het onderwerp, datgene wat inkomt, er al is en van het een in het ander komt (zie o. a. Mt. 2: 21; 5: 20; 7: 13; 10: 5; Mk. 1: 21; 2: 1; Lk. 1: 9; 4: 16, enz.) Men houde hierbij wel in het oog, dat geen scheepsel van scheppingswege onsterfelijkheid in zich heeft. God alleen heeft die, 1 Tim. 6: 16. De mogelijkheid om te kunnen sterven ligt dus al in het scheepsel.

Adam had Satan moeten overwinnen. Hij werd gesteld op een aarde waarop Satan zijn heerschappij uitoefende. Deze moest hem ontnomen worden en Satan verslagen. Maar Adam heeft gefaald. En nu is Christus gekomen en heeft als laatste Adam de taak volbracht. Hij is in het huis van de Sterke ingegaan, heeft hem, in beginsel, gebonden (in volle realiteit zal Hij het hem doen aan het begin der 1000 jaren) en kan hem nu de vaten ontnemen. Hij is in de dood in gegaan, maar kon er niet van gehouden worden, Hand. 2: 24. Zo is Satan in beginsel ontzenuwd. Het is juist Satans kracht te doden en in de dood te houden. Met Christus is dat niet gelukt. Hij is niet gedwongen om te sterven of door de dood overvallen, maar heeft zich vrijwillig in de dood gegeven, om daaruit te verrijzen. Hiermee heeft hij Satans kracht in wezen gebroken. Over zulk één heeft Satan geen macht. Wat geen gelukt was of nooit gelukken zal, is door Christus volbracht. De Sterke zijn de sleutels van het dodenrijk ontnomen, Op. 1: 18, de doodskuil kan door hem niet blijvend gesloten worden gehouden. Er is ontkoming. Door de dood heen is er triomf. Dit is nog pas in beginsel het geval. De brede uitwerking moet nog komen. Nu zijn het slechts de enkelingen die bevrijd worden uit de doodskerker. De massale bevrijding is nog toekomstig.

Een type van Christus' zegepraal over de dood is Simsons overwinning over de leeuw. De antitypische Simson heeft niet alleen de leeuw des doods verscheurd, maar evenals Simsons werkelijke leeuw later spijze gaf, zo geeft de symbolische leeuw des doods vrucht, een levensessence, krachten ten leven. Zoals de dood krachten des levens omzet in vergankelijkheid, heeft Christus door de dood deze ombuiging niet alleen hersteld maar hoger leven naar voren gebracht. Hij stond niet alleen op met hetzelfde lichaam, maar dit werd bovendien verheerlijkt. En daarbij is Hij de kracht voor de opstanding van anderen. Het in de aarde gevallen Tarwegraan brengt door de dood heen vruchten voort. (Joh. 12: 24).

Christus' overgave in de dood is een unieke daad geweest. Hij kwam zo niet alleen zelf tot voleindiging en volmaking, maar bewerkt er ook de opstanding van allen door.

Een O.T. type van Christus' overwinning over de dood vindt men in het verslaan van Goliath door David. (1 Sam. 17). Goliath daagt Israël uit. Niemand durft, en kan hem aan. Zo kon Satan de mens uitdagen en vragen wie het bestaan kon zijn ziel van de dood te bevrijden. Niemand kon het. David is bij zijn vader thuis en weidt de schapen. Zo is Christus voor Zijn komst bij de Vader en weidt Hij Israëls schapen. Goliath hoont Israël 40 dagen. De dood heerst van Adam tot Christus' komst (als we de getallen der Hebreeuwse bijbels nemen, niet de Septuaginta) 40 eeuwen. Dan komt David. Hij behoort wel van nabij tot Israëls krijgsvolk: zijn broeders zijn in de strijd, maar hij is toch van hen gescheiden. Zo ook Christus. Eerst Zijn komst in het vlees brengt Hem in de strijdende mensheid. David wordt slecht door zijn broeders ontvangen. Christus wordt dit door Zijn volk. Toch onderneemt David de strijd. Zo gaat ook Christus de strijd aan. David strijdt in herdersgewaad. Christus noemt zich de goede Herder en treedt als zodanig op; Hij stelt Zijn leven voor de schapen. (Joh. 10). David doodt de reus met diens eigen zwaard. Zo heeft Christus door de dood hem die de kracht des doods

had, eenmaal overwonnen.

Was het eerst: Wie bevrijdt zijn ziel (d.i. persoon) van het geweld des grafes, Ps. 89: 49, nu is het: Christus opgestaan uit de doden sterft niet meer. Was het vroeger: de dood is door een mens (Rom. 5: 12), nu is het: de opstanding der doden is door een mens. (1 Cor. 15: 21). Christus' opstanding zet Satan schaakmat. Niet meteen, maar wel op den duur, bij de uitwerking. De prikkel des doods is geweken.

Zo bekijken wordt Christus' gang ten dode omgezet in een triomftocht ten leven. Hij bevond zich in de sheool, maar zag geen verderving omdat Zijn God daar was. Christus heeft door geloof geleefd, is door geloof gestorven en nu heeft God dit bekroond en Hem uit de dood doen geboren worden. De diepste neergang wordt de hoogste opgang. De smadelijke dood wordt baarmoeder van de heerlijkste levensontplooiing want Christus zal niet alleen blijven. Is Hij *enig* geboren Zoon Gods, Hij is eerst geborene uit de doden en is Hij in het eerste uniek, in het tweede wordt Hij gevolgd door vele anderen, want ook voor hen ontnam Hij de kracht aan de Duivel die de scepter des doods zwaaide, maar nu geketend wordt aan Christus' zegewagen en zijn macht moet afstaan aan Hem Die te Zijner tijd de gevolgen van Zijn overwinning voor het gehele dodenrijk tot gelding zal doen komen.

Mogelijk merkt men op, dat er in het O.T. ook opstandingen hebben plaats gevonden en Christus niet de eerst opgestane is Dit is zo, maar ten eerste moest dit zo zijn, omdat God hiermee de mogelijkheid der opstanding aan wilde tonen en ten tweede wilde laten zien dat Hij steeds boven de Sterke staat. Geen der opgestanen heeft echter blijvend leven ontvangen. Dit is het eerst aan Christus gegeven. Daarom heet Hij de Eerstgeborene uit de doden. Zijn opstanding was meer, veel meer dan een eenvoudig opstaan. De dood had en heeft geen macht meer over Hem. Hij kan niet meer sterven. Men moet de opwekkingen uit de dood niet verwarren met de overwinningen op de dood. Opwekkingen zijn tijdelijke onderbrekingen van de dood; de opgewekten zijn andermaal gestorven. Maar Christus heeft de dood verslonden tot overwinning.

Satan kan onmogelijk meer de strijd tegen God winnen. Doordat Christus in de dood is ingegaan, is Satan de kracht des doods uit de hand geslagen. God heeft in de mens Jezus Christus de weg gegeven en geopend om het pronkstuk Zijner schepping, de mens, schoner daar te stellen dan ooit te voren. Dit hebben geen engelen gedaan en ook daardoor wordt Christus meerderheid boven hen bewezen. Men prijze en love Hem Die geboren is uit de dood!

De Opstandingsabbat

De zondag een heidense feestdag.

De viering van de zondag is ouder dan de Christelijke godsdienst. Wie denkt dat hij pas ingesteld is door de Christenen omdat de Heer Jezus op die dag is opgestaan, dwaalt. De zondag is ontleend aan de Heidenwereld. In vele landen was de hoofdgod de zon. De Heidense naam Zondag was algemeen in gebruik. De Heidenen vereerden op die dag hun hoofdgod, de zon.

Ook de Romeinen deden dit. De zon was hun Dominus Sol (d.i. Heer Zon). Wat is nu gebeurd? De gelovigen zijn op die dag gaan samenkomen. In het bijzonder in plaatsen waar geen Jodengelovigen waren en de Sabbat niet gehouden werd, kon dit gemakkelijk. Men vergeet hierbij niet, dat vele eerste Christenen slaven waren. Die hadden op een Zondag mogelijk wat meer vrijheid omdat het gewone werk geheel of gedeeltelijk stil lag. Zij konden dan ter samenkomst gaan en hun Heer aanbidden. Onwetende Heidenen meenden dat ze zoonanbid- ders waren. Gaandeweg nu won de zondag het van de Sabbat; de Christelijk-Joodse invloed

nam, door Israëls verharding en verblinding af, de zondag was een gemakkelijker dag om te vieren en zo is de viering ervan gaandeweg doorgedrongen. Evenals later in de Rooms-katholieke Kerk vele heidense elementen zijn opgenomen die veranderd werden in “Christelijke”, zo werd toen al de heidense zondag omgezet in de Christelijke.

Reeds in het jaar 140 schrijft Johannes Martyr erover als van een al ingevoerde dag. Hij zond een verdediging van het Christelijk geloof aan de Romeinse keizer en zegt daarin o.a., dat zij op de dag, genaamd zondag samen komen om de geschriften van de apostelen en profeten zoveel als de tijd het toelaat te lezen; als de lezer klaar is, houdt de bisschop een preek, waarin hij het volk onderwijst en vermaant tot het opvolgen van de goede voorschriften, enz. En dan zegt hij o. a. ook: “Op zondag komen we allen samen; dat is de eerste dag waarop God Zelf Zich gezet heeft om in te werken op de duistere afgrond om de wereld te maken en **waarop Jezus Christus onze Heiland uit de doden opstond, want de dag voor zaterdag vrijdag werd Hij gekruisigd en de dag er na, n.l. zondag, verscheen Hij aan Zijn apostelen en discipelen en leerde hun wat ik nu onder uw aandacht bracht**” (Justinus’ Martyr’s eerste apologie).

Deze passage, als deze tenminste echt is, want men moet met de leer der vroegere Vaders voorzichtig zijn, is de oudste vermelding van de zondag als feestdag in de Chr. Kerk. Ze toont aan wat de gemeente in Rome en omgeving op die dag deed. Bewijst dit nu niet dat Christus op zondag is opgestaan, zal men vragen? We zullen die vraag met een citaat uit dezelfde apologie beantwoorden: “Aan het eind van de rede (van de bisschop n.l.) staan we allen op en bidden; en als het gebed gedaan is, **wordt er brood en wijn en water geofferd** (Cursivering van ons)”. We mogen zeker wel vragen, of dit ook Goddelijk of Apostolisch voorschrift was; het avondmaal werd geofferd en er werd water aan toegevoegd. Zo waren er toen al menselijke inzetten; waarom zou de zondag daar ook niet onder kunnen vallen.

Justinus Martyr’s geloofsverdediging geeft weer wat in die dagen te Rome en zeker ook daar buiten in zwang was. De Sabbat werd daar al meer en meer verdrongen en vervangen door de Zondag. Maar hieruit heeft niemand het recht af te leiden, dat hij dit ook al in het N.T. was. “Utiliteitshalve”, d.i. ter wille van de gemakkelijke praktijk is men ertoe over gegaan. Dit was in het bijzonder het geval in het Westen. De Oosterse kerken hielden vast aan de Sabbat.

Strijd over het Paasfeest.

Dat Christus niet op een zondag is opgestaan en deze dag derhalve om andere redenen is ingevoerd, blijkt zijdelings uit de strijd om het Paasfeest tussen de Kleinaziatische Joods-christelijke kerk en de Westerse geheel Heidens-Christelijke kerk die onder de invloed van Rome stond. “De eerste hield zich streng aan de tijd van het Joodse Paasfeest, en, van de mening uitgaande, dat Christus op de avond vóór het Joodse Paasfeest gestorven was, vierde zij op de 14^e Nisan het lijdenspascha (pascha stauroosimon), sloot met het ogenblik van het sterven van Christus (3 ure ’s namiddags) het vasten voor pascha (dat men toen al ingevoerd had, Schrijver) af door het vieren van een liefdemaal en avondmaal (in plaats van de Joodse paasmaaltijd) en hield op de 16^e Nisan het opstandingspascha (pascha anastasimon).

De laatste daarentegen maakte zich los van de Joodse tijdrekening, vierde, om het opstandingsfeest altijd op zondag te laten vallen, het lijden van Christus niet anders dan op een vrijdag, en de opstanding op de daarop volgende zondag, en onderhield het vasten tot aan het aanbreken van de morgen der opstanding. Het geschil werd het eerst kerkelijk behandeld tijdens het verblijf van bisschop Polycarpus van Smyrna (leerling van de apostel Johannes, Schrijver) te Rome. De bisschop van Rome, Anicetus, beriep zich op de overlevering der kerk te Rome; ***Polycarpus legde daartegen vooral daarop gewicht, dat hij zelf met de apostel Johannes het paasmaal gehouden had.*** Overeenstemming kwam er niet tot stand; Maar ten teken van ongestoorde kerkgemeenschap liet Anicetus Polycarpus in zijn kerk het avondmaal bedienen (+/- 154).

Maar in 196 brak de strijd opnieuw tussen Polycratus, bisschop van Ephese en Victor, bisschop van Rome uit. De laatste ging in zijn hartstochtelijkheid zover, dat hij de kerkelijke gemeenschap met de Klein-Aziaten afbrak, hetwelk echter door het overige Westen geenszins gebillijkt werd...”. Leerboek der Kerkgeschiedenis van Dr. Joh. Heinz Kurtz, blz. 98-99 met spelling en hoofdletterwijzing; cursivering van ons. Zie ook de U.d.S.-uitgave *De Strijd*, *Het Avondmaal*.

Men ziet hieruit dat er tweeërlei praktijk bestond, die van het Westen en die van het Oosten. De eerste grondde zich op de overlevering van de kerk van Rome. Hoe deze zich ontwikkeld kan hebben, hebben we aangegeven: de verering van de dag van heer Zon speelt hier wel de grootste rol. De Oosterse gewoonte beriep zich op Johannes, die naar de overlevering zegt, jarenlang na Paulus in Efeze gewerkt heeft onder de Joden.

Vele Heidensgelovigen schijnen ook onder die invloed gekomen te zijn en zo ontstond de Oosterse mening. Afgezien dat ze niet op Paulinische basis staat, menen we dat ze gelijk had t.o.v. de tijd van het Paasfeest en Christus' opstandingsdag.

Aan deze viering van het Paasfeest was ook die van de Sabbat verbonden. Johannes, de die naar der Besnijdenis (Gal. 2: 7 en zijn Zendbrieven), kende ook geen andere rustdag. De Oosterse Kerken die onder zijn invloed stonden, hebben zeker de sabbat, die ze al hadden (Hand. 20: 7) in zwang gehouden.

Uit de woorden van Polycarpus volgt, dat de zondag in die tijd niet beschouwd werd als de opstandingsdag van Christus en als zodanig niet gevierd werd. Het Oosten vierde deze wel, de 16de Nisan, op welke dag deze ook viel, maar niet de zondag. Hoe is deze dan in zwang gekomen? Door de bemoeiingen van Keizer Constantijn die hem in 325 op het Concilie van Nicea nader heeft laten vaststellen. “Het algemeen concilie van Nicea in 325 besliste terecht (Schrijver) ten gunste van de vrijere Romeinse praxis, welke sindsdien in het Westen algemeen gevolgd werd. De zich daartegen verzettende aanhangers van de Joods-christelijke praxis werden Quarto decimanen genoemd”. (d.i. vierders van de 14de Nisan, Schrijver). Welke reden gaf Keizer Constantijn daarvoor op? Deze: “Laat ons dus niets gemeen hebben met het aller vijandigste gespuis der Joden” (History of the Sabbath” blz. 277).